

MAGISTERUPPSATS

VT 2010

LUNDS UNIVERSITET
Campus Helsingborg

INSTITUTIONEN FÖR SERVICE MANAGEMENT

ALGBLOMNINGAR – EN INKRÄKTARE

I SEMESTERPARADISET

EN STUDIE OM KLIMATFÖRÄNDRINGSEFFEKTEN
ALGBLOMNINGARS PÅVERKAN PÅ TURISTER

Av:

HEIDI EKSTRÖM

ERIK KÖPBERG

HANDLEDARE:

STEFAN GÖSSLING

JAN HENRIK NILSSON

SAMMANFATTNING

Titel	Algblomningar – en inkräktare i semesterparadiset: En studie om klimatförändringseffekten algblomningars påverkan på turister.
Institution	Service Management, Lunds Universitet, Campus Helsingborg.
Nivå	Magisteruppsats, vårterminen 2010.
Författare	Heidi Ekström och Erik Köpberg.
Handledare	Stefan Gössling och Jan Henrik Nilsson.
Problembeskrivning	Utgångspunkten till denna uppsats är att det dels föreligger ett utomvetenskapligt behov av en studie av just detta slag, eftersom media rapporterar kring algblomningar som ett hot mot turism och turister. Dessutom baseras vår studie på ett inomvetenskapligt behov, bestående av kunskapsluckor kring hur turistbeteende påverkas av andra klimatförändringseffekter utöver temperaturförändringar, samt kring studier som utgår från turisternas egenuttryckta uppfattningar och beteenden.
Syfte	Uppsatsens syfte är att öka kunskapen och förståelsen kring algblomningars påverkan på turister.
Metod	Uppsatsen bygger på en webbenkätundersökning som fullbordades av 3217 turister med intresse för skånsk turism. För att nå ökad förståelse kring turisternas reaktioner, kompletterades enkätundersökningen med en dokumentanalys kring medias rapportering om algblomningar. Uppsatsens huvudsakliga teoretiska utgångspunkter består av teorier om turistbeteende och turistuppfattningar, dels generella och dels med inriktning på klimatförändringarna. Vi sammanför de olika teoretiska områdena och tillämpar dessa på turisternas reaktioner på algblomningar.
Slutsatser	Vår enkätundersökning påvisar att turister uppfattar algblomningar som en konflikt mot idealet, det vill säga hotar upplevelsen av en trivsam sommar nära vatten; som en hälsorisk; och som framkallande av missnöjdhet. Dessa uppfattningar bär, förutom av egna upplevelser även spår av medias rapportering, men samtidigt förekommer även fall där turisternas uppfattningar går åt annan riktning än vad medias rapportering indikerar. Vidare påvisar vår enkätundersökning att sex av tio turister som har påträffat algblomningar inte ändrat sitt beteende på grund av algblomningar. Utav de nära fyra av tio turister som ändrat beteende har de flesta ändrat sitt beteende på destinationen genom att avstå från bad i hav eller sjö, byta badplats, eller byta aktivitetsval. Beteendemässiga förändringar i

form av att lämna destinationen i förtid, genom att byta destination eller att resa hem, står å andra sidan i minoritet. Eftersom merparten turister har rest tillbaka till en destination där de upplevt algblomningar tycks eventuella skador på destinationsimagen inte vara långsiktig. När algblomningar inte råder eller när resan inte förutsätter attraktiva strandmiljöer kan destinationen nämligen åter utgöra ett attraktivt resealternativ. De viktigaste förklaringarna till turisternas beteendemässiga reaktioner utgörs av turisternas uppfattningar, reseanledningen sol och bad, resesällskapet barn, samt informationssökning.

Nyckelord

Klimatförändringar, algblomning, turistbeteenden, turistuppfattningar, medial påverkan, enkätundersökning, dokumentanalys.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTNING	2
1 INLEDNING	6
1.1 Algblomningar och klimatförändringar påverkar sommarturism	6
1.2 Syfte och frågeställningar	8
1.3 Avgränsning och förtydliganden	8
1.4 Disposition	8
1.5 Marinbiologisk utgångspunkt – ökade algblomningar en effekt av klimatförändringarna	8
2 TEORETISKT RAMVERK	10
2.1 Klimatets inverkan på turister	10
2.2 Turisters beteendemässiga reaktioner	11
2.3 Uppfattningar och beteendemässiga konsekvenser	12
2.3.1 Nöjdhet och missnöjdhet	13
2.3.2 Bilden av destinationen	13
2.3.3 Relationen mellan uppfattningar och beteenden	15
2.4 Medial påverkan	16
2.5 Informationsinsamling	17
3 METOD	18
3.1 Val av perspektiv och tillvägagångssätt	18
3.2 Kvantitativ enkätundersökning	18
3.2.1 Urvalsstrategi och svarsfrekvens	20
3.2.2 Metodologiska verktyg för att ta reda på turisters uppfattningsmässiga reaktioner	21
3.2.3 Metodologiska verktyg för att ta reda på turisters beteendemässiga reaktioner	23
3.2.4 Metodologiska verktyg för att ta reda på förklarande faktorer	24
3.3 Dokumentanalys	25
4 EMPIRISKT RESULTAT OCH ANALYS	26
4.1 Turisters uppfattningar av algblomningar	26
4.1.1 Algblomning – en konflikt mot idealet	26
4.1.2 Algblomning – en hälsorisk	29
4.1.3 Algblomning – en källa till missnöje	32

4.2 Turisternas beteendemässiga reaktioner på algblomningar	33
4.2.1 Kortsiktiga beteendemässiga reaktioner	34
4.2.2 Långsiktiga beteendemässiga reaktioner	38
4.3 Förklarande faktorer för turisternas beteendemässiga reaktioner	42
4.3.1 Uppfattningar – en motstridig förklaring	43
4.3.2 Sol- och badturism och algblomningar – ett väntat samband	47
4.3.3 Familjeturism och algblomningar – en dålig kombination	48
4.3.4 Informationssökning – den starkaste förklaringsfaktorn	49
5 AVSLUTNING	52
5.1 Sammanfattade slutsatser	52
5.2 Diskussion	55
6 REFERENSER	58

BILAGA 1 Enkät

BILAGA 2 Följebrev

BILAGA 3 Sambandsanalys

1 INLEDNING

Uppsatsen inleds med en problembeskrivning som identifierar uppsatsens såväl utomvetenskapliga som inomvetenskapliga relevans. På detta följer en presentation av uppsatsens syfte och frågeställningar, tillsammans med ett kort förtydligande av uppsatsens avgränsning. Därefter lägger vi fram dispositionen vår uppsats. Detta inledande kapitlet avslutas med att vi ger den marinbiologiska utgångspunkten till uppsatsen; att algblomningar utgör en klimatförändringseffekt.

1.1 ALGBLOMNINGAR OCH KLIMATFÖRÄNDRINGAR PÅVERKAR SOMMARTURISM

Det är sommar, solen skiner och det har varit över 25 grader i veckor. Du har bestämt dig för att tillbringa din semester hemma i Sverige, den svenska sommaren är ju något alldeles speciellt. Vågorna rullar in mot stranden och du känner att värmen uppmanar till ett svalkande dopp. Men ve och fasa, plötsligt har den idylliska tillvaron förvandlats. Vad du påträffar är en *"Grön smet i havsvattnet som gör det äckligt/omöjligt att bada"* och du konstaterar förfärat att badviken nu är full av *"Skitigt illaluktande vatten"*¹. Sommarens algblomning har brutit ut.

I media kan vi under senare år skönja en förmedling av algblomningar som ett störande inslag för turister och semesterfirare som önskar uppleva en bekymmersfri sommar nära vatten. I såväl morgon- som kvällstidningar skildras hur turismbesläktade och ekonomiska problem kan härledas till algblomningar: *"Grönt slem vid havskanten kan förstöra årets badsäsong i Skåne."* (Aftonbladet 2007-05-28), *"Giftagerna slår hårt mot turismen i skärgården"* (SvD 2005-07-21). Vad media tycks vilja förmedla är ett hot mot sommarens turistaktiviteter.

Det finns också ett annat fenomen som anses påverka den svenska sommarturismen, nämligen klimatförändringarna. Människoorsakade utsläpp av växthusgaser har med mycket stor sannolikhet förändrat jordens klimat sedan år 1750 (IPCC, 2007:3-4). Exempelvis har den globala medeltemperaturen stigit med 0,76 grader Celsius de senaste cirka 150 åren (ibid:5) och förväntas ha stigit med sammanlagt 1,1-6,4 grader till slutet av detta sekel beroende på hur stora växthusgasutsläppen blir, samt hur klimatsystemet reagerar på utsläppen (ibid:13). Klimatförändringarna kommer förvisso antagligen inte innebära att folk slutar resa, men genom klimatförändringarna antas vissa destinationer bli mer attraktiva medan andra väntas gå motsatt öde till mötes (Hall & Higham, 2005:15). I extremfall kan vissa av de sistnämnda såsom kustdestinationer och små ö-destinationer till och med bokstavligen försvinna (ibid). De stigande temperaturerna anses enligt forskning, tvärtemot medias beskrivning av algblomningar, kunna påverka sommarturismen i Nordeuropa positivt (Smith, 1990:177, 179; Bigano et al, 2006:180; Mather et al, 2005:65, 71, 76; Hamilton & Tol, 2007:164). Detta på grund av att varmare luft och badvatten samt längre sommarsäsonger skulle öka turistströmmarna till Nordeuropa och *"the Baltic Riviera"*.

¹ Respondentcitaten är hämtade från enkätfråga 12 (se Bilaga 1 för frågeformulering).

Det finns dock två vetenskapliga kunskapsluckor beträffande klimatförändringar och turism som utgör utgångspunkten till denna studie. Den första kunskapsluckan är i grunden metodologisk. De befintliga studierna om effekterna av klimatförändringarna på turism har främst utgått från statistiska modeller som förutspår hur turisternas aggregerade beteende påverkas av klimatförändringar (Gössling & Hall, 2006b:165). Särskilt på lokal nivå finns stora osäkerheter förknippat med att förutse förändringar i turismflöden genom denna metodologi på grund av bristen på tillförlitliga lokala scenarion för klimatförändringar (jmf Dubois & Ceron, 2006:401). Beträffande empiriska studier som istället utgår från turisternas egenuttryckta uppfattningar och beteenden, för att undersöka hur turisterna påverkas av klimat och klimatförändringar, föreligger ett betydande forskningsmässigt underskott (jmf de Freitas, 2003:50; Gössling & Hall, 2006a:17,22). Enligt Gössling och Hall (2006c:181) är vår förståelse av hur, varför och när klimat (och klimatförändringar) påverkar beslutsfattande hos olika typer av turister i olika turismmiljöer ännu antagligen bara i sin linda. Detta är problematiskt eftersom det som avgör hur destinationer kommer att påverkas av klimatförändringarna är hur turisterna reagerar på klimatförändringarnas lokala yttrandeformer (jmf Dubois & Ceron, 2006:402-403). Således föreligger ett vetenskapligt behov att komplettera de statistiska modellstudierna med uppfattnings- och beteendeorienterade studier av turisternas reaktioner på klimatförändringarna (jmf Gössling & Hall, 2006b:171).

Den andra kunskapsluckan handlar om att forskningen kring klimatförändringarnas påverkan på turism ensidigt har fokuserat på en effekt av klimatförändringar, nämligen stigande temperaturer och dess direkta effekt på turismflöden (jmf Gössling & Hall, 2006b:166-167). Klimatförändringarna medför dock även andra relevanta effekter för turism, och för att kunna få ett bättre helhetsgrepp inom forskningsfältet, behöver även dessa andra effekter studeras. Enligt Richardson och Loomis (2004:83-84) är det viktigt att skilja mellan primära och sekundära effekter av klimatförändringar på turisternas beteende. De primära, eller direkta, effekterna av klimatförändringarna utgörs av exempelvis förändringar i temperatur, eller nederbörd, och deras inverkan på turisternas beteende. De sekundära (indirekta) effekterna består av hur förändringar i naturen, som har orsakats av klimatförändringarnas direkta effekter, kan påverka turisternas beteende. Exempel på de indirekta effekterna utgörs av högre havsnivåer, eroderade stränder och ökad algblomning (Aall & Høyer, 2005:209). Om det finns ett underskott på forskning kring hur klimatförändringarna påverkar turisternas beteende råder det en i det närmaste total avsaknad av turismvetenskaplig forskning kring hur algblomningar påverkar turism enligt vår genomgång. Beträffande studier, där man utgår från turisternas egenuttryckta uppfattningar och beteenden, kring algblomningar har vi inte funnit en enda turismvetenskaplig studie. Från marinbiologisk forskning framgår samtidigt en syn på att algblomningar hotar turism genom att göra stränder oattraktiva (Edwards et al, 2006:820; Sandberg, 2006:5; Peperzak, 2003:139; Zingone & Enevoldsen, 2000:731), vilket gör det faktum att algblomningarna hittills har negligerats av turismforskning till än märkligare. Detta understryker ytterligare behovet av att nå förståelse av fenomenet algblomningar från de som är experter på turism, det vill säga turismvetenskap och turismbranschen.

1.2 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR

För att bemöta dessa båda vetenskapliga kunskapsluckor syftar uppsatsen till att öka kunskapen och förståelsen kring algbloomningars påverkan på turister.

Syftet operationaliserar vi genom följande tre frågeställningar:

1. Hur reagerar turister uppfattningsmässigt på algbloomningar?
2. Hur reagerar turister beteendemässigt på algbloomningar?
3. Hur kan turisternas beteendemässiga reaktioner på algbloomningar förklaras?

1.3 AVGRÄNSNING OCH FÖRTYDLIGANDEN

Beträffande vår tredje frågeställning anser vi det medföra en alltför omfattande redogörelse att djuplodande analysera både vad som kan förklara beteende och vad som kan förklara uppfattningar. I frågeställning tre har vi valt att fokusera på att förklara de beteendemässiga reaktionerna, inte minst eftersom en ambition med uppsatsen är att bidra till turismbranschens utveckling. Ur detta perspektiv utgör just de beteendemässiga reaktionerna de mest intressanta av de två med anledning av att det är dessa som kan få ekonomiska konsekvenser för turismbranschen. De uppfattningsmässiga reaktionerna däremot kan enbart få konsekvenser genom att påverka de beteendemässiga reaktionerna.

Vidare vill vi tydliggöra att i besvarandet av vår tredje frågeställning operationaliseras en kvantitativ syn på vad som utgör en förklaring. Det är nämligen helt och hållet statistiska sambandsberäkningar som ligger till grund för vilka faktorer som diskuteras som förklaringar till beteendemässiga reaktioner (jmf Bjereld & Hinnfors, 2002:57-59).

1.4 DISPOSITION

Uppsatsens inledande kapitel avslutas med en beskrivning av den marinbiologiska utgångspunkten till uppsatsen. Nästkommande kapitel behandlar uppsatsens teoretiska ramverk. Kapitel 3 klargör vårt val av metod och hur vi har gått tillväga för att samla in empiriskt material. Kapitel 4 är vårt analyserande kapitel, med inbakad resultatredovisning, i vilket vi analyserar det empiriska materialet med hjälp av uppsatsens teoretiska utgångspunkter. Uppsatsens avslutande kapitel sammanfattar först studiens slutsatser. Därefter diskuteras slutsatserna i ett bredare perspektiv och identifierar förslag på vidare forskning inom detta underteoretiserade fält.

1.5 MARINBIOLOGISK UTGÅNGSPUNKT – ÖKADE ALGBLOMNINGAR EN EFFEKT AV KLIMATFÖRÄNDRINGARNA

Alla hav och sjöar har fritt svävande mikroskopiska alger, växtplankton. De bidrar till vattnets färgton genom sina gröna och gula pigment, men förekommer i så pass små halter att de inte uppfattas som problematiska. Vid en algbloomning ökar antalet alger kraftigt, vilket grumlar vattnet och kan täcka det med flytande massor (Sandberg, 2006:4).

Algblomningar utgör ett naturligt fenomen som bevisligen har skett i tusentals år (Fjellsa & Nordberg, 1996:87). Blomningarna fyller en viktig ekologisk funktion och möjliggör effektiv näringsupptagning i ekosystemet genom att omvandla näringsämnen till biomassa som därmed kan bli till föda för andra arter (Sandberg, 2006:3-4). Det upplevda mänskliga problemet med algblomningarna är inte algblomningarna i sig utan när de blir för omfattande och därigenom stör människans användning av miljön (ibid:4) och får negativa ekonomiska konsekvenser. Denna typ av algblomningar benämns ofta "harmful algal blooms (HABs)", vilka skapar skum, slem och missfärgningar av havet och skadar därigenom marina resurser och gör stränder oattraktiva, vilket i sin tur skadar turism och rekreation (Edwards et al, 2006:820; Sandberg, 2006:5; Peperzak, 2003:139, Zingone & Enevoldsen, 2000:731). Det är emellertid paradoxalt nog beträffande det faktum att algblomningar har ökat till den nivå att den nu ofta stör mänsklig aktivitet som människan kan hållas ansvarig, eftersom mängden alger som blommar ökat kraftigt de senaste 80 åren (Struck et al, 2000:157). Detta dels genom ökade utsläpp av näringsämnen som kväve och fosfor (Sandberg, 2006:5; Anderson et al, 2002:704,705). Algblomningarna utgör i detta sammanhang således en direkt effekt av den så kallade övergödningen av Östersjön (Suikkanen et al, 2007:586,589).

Som nämndes ovan utgör algblomningarna ingen direkt effekt av klimatförändringarna, men väl en indirekt effekt. Det finns nämligen omfattande marinbiologisk forskning som påvisar att höjda temperaturer medför ökad algblomning vad gäller både omfattning och frekvens (jmf exempelvis Edwards et al, 2006:824-825; Suikkanen et al, 2007:590). Orsaken till klimatförändringarnas effekt på algblomning härstammar i det faktum att algerna är dåliga simmare, vilket medför att de flyter långsamt upp till ytan. Men, om vattnet blandas av vind eller vattenströmmar löses algblomningarna ofta upp. Vid vindstilla väder eller varma somrar skapas dock ett varmt ytvattensskikt som inte blandas med det kallare djupvattnet, vilket förhindrar att algblomningarna löses upp (Sandberg, 2006:4). Mellan år 1979 och 2003 är temperaturökningen den främsta förklarande faktorn till de allt allvarligare algblomningarna i Östersjön (Suikkanen et al, 2007:590). Förutom att redan skedda temperaturökningar har medfört allvarligare algblomningar kommer förutspådda framtida temperaturökningar att ytterligare förvärra dessa avsevärt (Edwards et al, 2006:828; Peperzak 2003:143).

"För att skydda sig mot att bli uppätta producerar många alger gifter som kan vara ytterst kraftfulla" (Sandberg, 2006:4). Dessa gifter kan bland annat förorsaka skador på fiskar (ibid), men kan även hota mänsklig hälsa genom att vålla andningsrelaterade sjukdomar (Edwards et al, 2006:820). De flesta algblomningar är dock ofarliga både för människan och för ekosystemet, men exempelvis den i Östersjön vanliga blågröna algen, *Spumigena Nodularia*, som blommar under sommaren kan medföra allergi, andningsproblem och hudirritation (Sandberg, 2006:5; Zingone & Enevoldsen, 2000:728). Denna giftiga algart gynnas av höga vattentemperaturer (över 16 grader) och stabila väderförhållanden, varför klimatförändringarna har gjort, och kommer att fortsätta göra att förekomsten av denna alg blir allt vanligare i Östersjön (Suikkanen et al, 2007:581, 590-591).

2 TEORETISKT RAMVERK

Eftersom forskning kring klimatförändringseffekten algblomningar och turisters beteende och uppfattningar är i det närmaste obefintlig utgörs uppsatsens huvudsakliga teoretiska kärna dels av tidigare forskning från teoribildningen kring klimatförändringars påverkan på turistbeteende och turistuppfattningar. Dock är även det sistnämnda forskningsfältet underteoretiserat varpå även teoribildningen kring turisters uppfattningar och turistbeteenden generellt används som verktyg för att förstå, och applicera på, uppsatsens empiriska kontext. Den forskningsmässiga redogörelsen börjar brett med att förse läsaren med en generell beskrivning av klimatets påverkan på turister (del 2.1). I påföljande teoridel (2.2) blir redogörelsen mer specifik och inriktas på turisters beteendemässiga reaktioner. Eftersom turisters uppfattningar och beteenden är tätt sammanflätade och inte alltid enkla att särskilja, samt eftersom flera teorier kan användas för att förstå både turisters uppfattningar och beteenden, integreras uppfattningar med beteenden i teoridel 2.3. Tidigare forskning framhåller medias potential att påverka uppfattningar och beteenden, därav beskrivs denna påverkan i nästkommande del (2.4). Avslutningsvis diskuteras informationssökning i relation till turisters beteendemässiga reaktioner (del 2.5), eftersom det pågår en vetenskaplig debatt kring interaktionen dessa emellan.

2.1 KLIMATETS INVERKAN PÅ TURISTER

För många regioner i världen är klimat, och de därav beroende turistiska naturtillgångarna, de främsta källorna för att attrahera besökare (de Freitas, 2005:29). Ett av de viktigaste syftena bakom turism är att uppleva vissa önskade klimatförhållanden (Mather et al, 2005:63), vilket enligt de Freitas (2005:34) medför att exempelvis aktiviteten strandbesök enbart sker om besökaren finner klimatet passande för aktiviteten. Turisternas upplevda tillfredsställelse med klimatet kan enligt de Freitas (2003:47-48; 2005:30) delas in i bland annat optimalt klimat, acceptabelt klimat och oacceptabelt klimat. Acceptabelt klimat är ett brett område inbegripet sådant som turisten utan stora problem kan klara av eller effektivt modifiera (de Freitas, 2003:50). Termen kan jämföras med vad Decrop (2006:98) omtalar som den lägsta nivån av värden för turism, vilket benämns som tolerans och utgör ett slags minimi av värden. Tror turisten inte att aktiviteten eller destinationen ens klarar av att frambringa dessa minimivärden upplever turisten det inte längre lockande att utföra aktiviteten eller att ens besöka destinationen. Den högsta nivån av värden benämner Decrop (2006:98) preferens. Detta kan jämföras med optimalt klimat och handlar om turistens idealiska semestervärden.

de Freitas (2005:31) utför en indelning i form av tre attribut beträffande på vilket sätt klimatet påverkar turister. Som ett första attribut omnämns termal påverkan, det vill säga hur varm turisten känner sig. Denna påverkan härstammar både från den omgivande miljön och från den egna kroppen. Här är det viktigt att relatera fysiologiskt termaliskt tillstånd med subjektivt upplevd tillfredsställelse med temperaturen. Ett andra attribut utgörs av en fysisk kategori, vilket fokuserar på hur specifika meteorologiska element påverkar förutom termalt. Sådana element kan inkludera

regnihårdighet, regnfrekvens, is, snö, luftkvalitet och ultraviolett strålning. På uppsatsens empiriska kontext är det relevant att lägga till ett annat element, nämligen vattenkvalitet. Klimatförändringar kommer enligt Jones forskarlag (2006:82) nämligen att påverka vattenkvaliteten och kan därigenom begränsa attraktiviteten hos många av de vattenresurser som nyttjas av turister. Detta kan ställas i relation till att kraven på vattenkvalitet hos turister vanligtvis är höga. Det sista av de Freitas attribut presenteras som en estetisk aspekt, och här är begreppet "*den estetiskt naturliga miljön*" (vår översättning) vägledande för vilken typ av påverkan det handlar om. Här gäller det inte längre en direkt påverkan utav de meteorologiska elementen utan en indirekt påverkan via de effekter som de föregående skapar. Dessa effekter kan exempelvis utgöras av solsken som kan associeras med en vacker, klar och solig dag, eller molnighet som kan konnotera motsatsen. Det är dock viktigt att förstå att individer inte reagerar på en av dessa faktorer isolerad från de andra utan på den integrerade, kombinerade effekten utav de tre olika attributen (jmf de Freitas, 2003:48).

Utomhusturism förväntas enligt Moen och Fredman (2007:419) påverkas av framtida klimatförändringar på tre övergripande sätt: (i) tillgängligheten av turismmöjligheter genom exempelvis längre sommarsäsonger och kortare vintersäsonger; (ii) den sammanlagda bekvämligheten och njutningen av semesteraktiviteter; och (iii) kvaliteten på semesterupplevelsen. Det tydligaste exemplet på en typ av turism som påverkas av förändrade klimatförhållanden, passande vår empiriska kontext, utgörs av sol- och badturism. Behovet av sol- och badaktiviteter utgör enligt forskning antingen den viktigaste orsaken till turism eller åtminstone en av de viktigaste orsakerna (se exempelvis Lise & Tol, 2002:442; de Freitas, 2003:51). Vidare påvisade en undersökning av Hamilton och Lau (2006:248) att tillgång till hav och sjöar är det näst viktigaste attributet för turisternas destinationsval .

2.2 TURISTERS BETEENDEMÄSSIGA REAKTIONER

Som nämndes i inledningskapitlet är den vetenskapliga kunskapen om hur klimatet påverkar människors beteende än så länge bristfällig (jmf de Freitas, 2003:50; Gössling & Hall 2006c:182). Känt är dock att beteende ger uttryck för hur individer reagerar och anpassar sig; exempelvis kan människor ändra sitt beteende för att antingen undvika eller utnyttja klimatiska förhållanden (Dewar, 2005:233). Optimala klimatomständigheter är sådana där ingen specifik beteendemässig anpassning eller förändring krävs (de Freitas, 2003:50). I de fall turisten inte ändrar sitt beteende utan istället är beteendemässigt opåverkad av de rådande klimatomständigheterna benämner de Freitas (2003:50) reaktionen som passiv acceptans.

På ett övergripande plan finns det dock klara indikationer på att klimatförändringarna kommer att medföra betydande beteendemässiga förändringar. Enligt Hamilton och Lau (2006:248) är det inte säkert att turisterna i första hand kommer att reagera genom att ändra sina preferenser, utan en mer sannolik reaktion är att byta destinationer. Vidare hävdar Hall och Higham (2005:15) att klimatförändringarna kommer att förändra resepreferenser både i tid och i rum. Vid studier av klimatförändringarnas påverkan på sommarturisternas resebeteende blir det således relevant att undersöka tidlig (temporal) och rumslig (spatial) påverkan (Bigano et al, 2006:179). Enligt en studie av Lise och Tol (2002:447) kommer klimatförändringarna att leda till drastiska förändringar i turistbeteende

eftersom klimatförändringarna medför att turister söker sig till andra semesterdestinationer (exempel på spatial påverkan), eller reser vid andra tidpunkter under året (exempel på temporal påverkan). Att turisten väljer semesterdestination i enlighet med klimatbaserade förhållanden utgör ett exempel på en av de Freitas (2003:50) kategorier av möjliga beteendemässiga reaktioner på klimatet: att undvika områden med ogynnsamma väder- eller klimatberoende förhållanden. Turister kan här välja att undvika klimatmässigt ogynnsamma områden, både inför resa och under pågående resa. Kärnan i resonemanget reproduceras hos Hamilton och Lau (2006:231), som hävdar att klimatet spelar en viktig roll i valet av destination, och hos Decrop (2006:125-126), som funnit att klimat utgör det överlägset viktigaste kriteriet vid destinationsval för nordeuropeiska turister.

En annan av de Freitas (2003:50) kategorier utgörs av reaktionen förändrad aktivitet för att passa med väder- och klimatförhållanden i syfte att maximera njutningen av utomhusupplevelsen. Inte enbart klimatet utan även tillgången på klimatrelaterade resurser kan påverka turisternas aktivitetsval på plats. Detta kan illustreras genom att om det föreligger en avsaknad av resursen snö kan turisterna inte ägna sig åt aktiviteten skidåkning (Smith, 1990:177). Dessutom kan dåligt väder enligt forskning (se genomgång av Dewar, 2005:235), åtminstone om det är kortvarigt, medföra att destinationens naturattraktioner tappar i besökarantal, till förmån för destinationens inomhusaktiviteter som shopping och museibesök. Ifall ogynnsamma väderförhållanden är långvariga är det dock, enligt Dewar, troligt att besökarnas beteende ändras mer drastiskt och att turisterna lämnar området helt och hållet. Det sistnämnda kan förutom en spatial beteendepåverkan även innebära en temporal sådan ifall klimatförhållandena får turisten att förkorta vistelsetiden på destinationen. I detta sammanhang är Richardson och Loomis (2004:83) distinktion mellan duration (hur länge turisterna stannar på en viss destination eller utför en viss aktivitet) och frekvens (hur ofta turisterna återkommer till destinationen eller utför aktiviteten) intressant. Dessa termer utgör nämligen effektiva mått på hur klimatförändringar kan påverka turisternas beteende.

Turisternas resebeteende kan dock påverkas ännu starkare än att turisten ändrar aktivitetsval eller vistelsetid på destinationen, alternativt reser mindre frekvent, vid andra tidpunkter eller till andra destinationer. Turisten kan nämligen ändra det generiska beslutet (Decrop, 2006:90), det vill säga beslutet att åka på semester. Istället kan turisten välja att stanna hemma och lägga sin disponibla inkomst på något annat.

2.3 UPPFATTNINGAR OCH BETEENDEMÄSSIGA KONSEKVENSER

Enligt Decrop (2006:7-8) hjälper uppfattningar människan att lära känna sin miljö genom att översätta stimuli från den externa fysiska världen till den interna mentala värld som alla människor upplever. Därigenom kan man säga att en uppfattning "*helps us make sense of the world*" (ibid), det vill säga att förstå och tolka omvärlden.

2.3.1 NÖJDHET OCH MISSNÖJDHET

Turistens uppfattningar kan bland annat bära spår av nöjdhet eller missnöjdhet med turismupplevelsena (Decrop, 2006:130). Detta sker genom att turistens förväntningar av destinationen jämförs med turistens upplevda verklighet beträffande vad denne ser, känner och uppnår under vistelsen på destinationen (ibid:131). Motsvarar upplevelsen inte turistens förväntningar formas missnöjesuppfattningar, medan nöjdhetsuppfattningar skapas om upplevelsen överträffar förväntningarna (ibid:133). Enligt Decrop (ibid:135) är besökarnöjdhet sällan likartat distribuerat mellan resesällskapets olika medlemmar, i synnerhet mellan barn och vuxna. Detta beror på att barn och vuxna har olika preferenser och uppfattningar av vad som är utgör en lyckad semester.

Enligt Decrop (ibid:135-136) leder missnöjdhet först och främst till uppfattningsmässiga- och attitydmässiga förändringar, men det kan också leda till beteendemässiga förändringar. Eftersom det finns många destinationer att välja bland medför missnöjdhet att de flesta resenärer kan tänka sig att byta destination (ibid:136). Det är dock viktigt att komma ihåg att beteendeförändringar inte behöver vara en konsekvens av missnöjdhet utan kan ske trots nöjdhet. Dessa förändringar kan istället ske exempelvis utifrån ett variationsbehov (ibid). Ofta leder dock nöjdhet till lojalitet och återresa, eftersom turisterna vill återuppleva de positiva minnena, eller göra det som inte gavs tillfälle till under föregående vistelse (ibid:137). Märkligt nog kan även missnöje leda till lojalitet för vissa så kallade "masochister" (ibid). Dessutom görs destinationsutvärdering på ett kompensatoriskt sätt: attribut ges olika vikt där missnöjdheten med ett attribut, såsom klimat, kan kompenseras av nöjdhet med andra attribut, exempelvis vacker natur (ibid). Detta kan göra att turisten kan tänka sig åka tillbaka när förhållandena som orsakade missnöjet har förbättrats.

2.3.2 BILDEN AV DESTINATIONEN

Ytterligare, en relevant teoretisk distinktion, beträffande klimatförändringarnas påverkan på turistens uppfattningar och beteenden, utgörs av typologierna push- respektive pull-faktorer (Aall & Høyer, 2005:211; Decrop, 2006:79). Push-faktorer handlar om graden av upplevd obekvämlighet på turistens hemmaplan som får turisten att ge sig av på en resa. Pull-faktorer handlar istället om de produktattribut som attraherar turisten till ett specifikt rese-mål, det vill säga graden av upplevd bekvämlighet på turistens valda destination. Eftersom turism, i synnerhet utomhusturism, utgörs av aktiviteter som är beroende av klimatet på den aktuella destinationen (Smith, 1990:177) har klimatförändringarna potential att förändra destinationens attraktionskraft eller pull-faktorer (Aall & Høyer, 2005:211). Till exempel kan en destination associeras med vissa typer av attribut, såsom klimat eller andra miljöförhållanden, som uppfattas som gynnsamma eller ogynnsamma. För att kategorisera attraktionskraften hos olika destinationer finns det ett antal olika så kallade "consideration set": "*set of the different destination alternatives that comes to the tourist's mind for the summer vacation*" (Decrop, 2006:112). Enligt Decrop (2006:113-114) utgörs de tre viktigaste typerna, beträffande hur turisterna uppfattar destinationerna, av: (i) evoked set, vilket omfattar destinationer som turisten vill åka till, härifrån gör turisten sitt förstahandsval; (ii) excluded set, det vill säga destina-

tioner som turisten tar direkt avstånd ifrån att resa till; samt (iii) unavailable set, vilket snarare handlar om temporärt otillgängliga destinationer på grund av kontextuella faktorer.

Ytterligare ett intressant begrepp är vad Tapachai och Waryszak (2000) benämner beneficial destination image, eller gynnsam destinationsimage (vår översättning). Begreppet tar sin utgångspunkt i att destinationsimage identifierats i många vetenskapliga studier och modeller inom turistbeteende som av avgörande betydelse för resebeslutsfattande (Tapachai & Waryszak, 2000:38; Hall & Higham, 2005:13; Hamilton & Lau, 2006:230). Ofta är det antagligen snarare bilden än den faktiska informationen om destinationen som skapar turistens beslut beträffande vart denne ska resa. Begreppet gynnsam destinationsimage kan definieras enligt följande: *"perceptions or impressions of a destination held by tourists with respect to the expected benefit or consumption values"* (Tapachai & Waryszak, 2000:38). För att destinationsbilden ska vara gynnsam bör den konnotera vissa fördelar eller värden, bland annat fysiska/funktionella fördelar (exempelvis snö vid skidåkning) och emotionella fördelar, det vill säga om destinationen skapar önskvärda känslor hos resenären. Uppfattningarna som härigenom skapas leder i sin tur till beslutet att besöka en viss destination (Tapachai & Waryszak, 2000:38).

När klimatet förändras, kommer destinationers attraktivitet att förändras och med det, inom en överskådlig tid, i sin tur påverka turisternas image av destinationer (Hamilton & Lau, 2006:248). Som nämndes i vårt inledande kapitel tycks forskningen vara enig om att Nordeuropas sommarturism kommer att gynnas av klimatförändringarna på grund av varmare, längre och torrare somrar och den förbättring av dessa länders image som detta medför (jmf exempelvis Smith, 1990:177, 179; Bigano et al, 2006:180; Mather et al, 2005:65, 71, 76). Ett mer negativt exempel på hur destinationsbilden kan påverkas, relevant med tanke på hur klimatförändringarna operationaliseras i vår studie, utgörs av en studie av Becheri (1991). Forskaren studerade algblomningars inverkan på destinationsbilden hos italienska Rimini och de effekter på turistflöden som turisternas uppfattningar skapade. Under senare delen av 1980-talet drabbades området av omfattande algblomningar, vilket resulterade i en nedgång i turistflöden till destinationen, exempelvis minskade de utländska hotellnätterna med mer än 50% under juli och augusti 1990 jämfört med samma månader under 1988 (ibid:230). Nedgången handlade dock enligt författaren egentligen inte så mycket om algblomningarna i sig som om den övergång från positiv till negativ image som området fick. Den utlösande faktorn som resulterade i att bilden försämrades och att turismen till destinationen föll utgjordes av medias rapportering av destinationen i samband med algblomningar. Bilden av det smutsiga, äckliga vattnet blev allmängiltig och började gälla för destinationen som helhet, inklusive områden som ej påverkats av algblomningar (ibid:232).

Vidare påvisar flera vetenskapliga studier att det inte enbart är de klimatmässiga förhållandena under samma år som resan genomfördes som påverkar turisternas resmönster, utan även vädret under föregående år (jmf genomgång av de Freitas, 2003:52). Enligt Dewar (2005:237) kan ett minne av dåligt väder leda till betydande uppfattningar av missnöjdhet långt efter händelsen, vilket i sin tur kan påverka framtida resval.

2.3.3 RELATIONEN MELLAN UPPFATTNINGAR OCH BETEENDEN

Som framkommit av ovanstående delkapitel sker ett samspel mellan uppfattningar och beteenden, varpå det blir av central vikt att förstå både uppfattningar och beteenden, samt hur dessa interagerar, för att kunna utröna turisternas reaktioner. Således ägnas detta avsnitt åt att klargöra relationen mellan uppfattningar och beteenden. Hos turismvetenskapliga studier finns bevis för att uppfattningar spelar en viktig roll för beslutsfattande och resebeteende (se genomgång i Gössling & Hall, 2006b:165; Hall & Higham, 2005:13). Uppfattningar är viktiga eftersom genom uppfattad information kan lärande ske, vilket ger turisterna kunskap om hur denne ska reagera och agera i vissa situationer (Decrop, 2006:8). Resebeslut beträffande sol- och badturism baseras, enligt Gössling och Hall, på uppfattningar av varma och soliga miljöer. Således är det förväntat att klimatförändringar kommer att påverka resebeteendet, både genom att förändra faktiska förhållanden på destinationen och genom huruvida turisterna uppfattar förändringarna i klimatförhållanden som mer eller mindre önskade (2006b:163–164). Turisternas uppfattningar beträffande väder och klimat, exempelvis vad som kännetecknar ett icke tolererbart klimat, varierar dock påtagligt (Gössling et al, 2006:431). Även om uppfattningarnas roll är komplex kan de resultera i abrupta förändringar i resebeteende, vilket kan illustreras av terrorattentaten den 11:e september 2001 och dess påverkan på global turism genom att flygning kom att uppfattas som riskfyllt (Gössling & Hall, 2006b:165).

En viktig slutsats hos tre relativt nya studier kring turister och miljö var dock: *“the importance of differentiating perceptions and behaviour”* (Baysan, 2001:228), eftersom *“perception does not necessarily equate to [...] behavior”* (Priskin, 2003:200–201), utan det finns istället ofta en betydande psykologisk diskrepans mellan hur uppfattningen argumenterar för att vi borde bete oss och hur vi i själva verket beter oss (Becken, 2007:364)². Diskrepansen mellan uppfattningar och beteende utgör ett exempel på den psykologiska processen kognitiv dissonans (Decrop, 2006:138–139), vilket innebär en motstridig relation mellan kognitiva element (Festinger, 1962:15) såsom uppfattningar och beteende. Turistens beteende att resa till en viss destination kanske leder till en uppfattning av missnöjdhet, varvid det uppstår en dissonans mellan uppfattning och beteende. Individer strävar efter att reducera denna dissonans för att uppnå en balans mellan uppfattning och beteende (Decrop, 2006:138). Turisten kan reducera den kognitiva dissonansen genom att ändra ett av dessa element (jmf Festinger, 1962:18), det vill säga antingen genom att ändra sitt beteende i enlighet med uppfattningen, eller omvänt genom att ändra sin uppfattning så att denna stödjer det redan aktualiserade beteendet. Det sistnämnda sättet innebär att människor försöker rättfärdiga sina beslut, exempelvis beslutet att resa till en destination, genom att övertyga sig själva att vad de gjorde var det bästa eller att det inte fanns någon alternativ lösning (Decrop, 2006:138–139). Turister är dock, enligt March och Woodside (2005:183), vana vid att externa faktorer såsom väder spelar en framträdande roll i turismupplevelser. Detta kan medföra att individer sannolikt accepterar att de har mindre möjlighet att kontrollera kvaliteten i turismupplevelsen än över andra produkttyper där externa faktorer är av mindre vikt.

² Vi vill dock poängtera att dessa studier handlar om hur turister påverkar miljö och klimat och inte hur klimatförändringar påverkar turister.

2.4 MEDIAL PÅVERKAN

Forskningen är bristfällig om, för det första, medial påverkan och algbloomingar, och för det andra, medial påverkan och turistbeteende. Därför kompletteras denna teoridel av generella teorier kring hur media kan påverka människor. Medias relevans utgår från att det inte enbart är de direkta effekterna av väder- och klimatförhållanden som kan påverka turisternas beteende utan även så kallade "mediated effects", det vill säga hur förhållandena förmedlas av olika aktörer (jmf Dewar, 2005:237). Media utgör en viktig sådan aktör och kan spela en viktig roll i formandet av turistbeteenden och samtidigt öka medvetenheten gällande vissa frågor (Priskin, 2003:199-200). Enligt Gössling och Hall (2006c:182) är det till och med så att uttalanden i media kring klimatförändringarna kan ha en större effekt på turisternas val av resmål än klimatförändringarna själva. Att media kan ha en inverkan på turisternas beteende även i en algbloomingkontext har tidigare påvisats av Becheris Rimini-studie, som omnämns ovan. Det är dock logiskt att anta att den mediala rapporteringen inte påverkar turisternas beteende direkt utan snarare via en påverkan av turisternas uppfattningar, vilket även Becheri påpekar (1991:232).

Resonemanget kring medias påverkanspotential underbyggs av det faktum att människan inte enbart formar sin bild av samhället med hjälp av ingredienser från sina egna liv utan även med hjälp av så kallade byggstenar från mediernas skildringar av samhället (Höijer, 2000:78). Vidare vinner resonemangen sannolikt stöd dels i att massmedia spelar en viktig roll som informationsspridare till medborgarna i det svenska samhället (jmf Ghersetti, 2000:9). Dessutom lyssnar flertalet människor till de risker och hot som media lyfter fram (Nordlund, 2000:130). I regel tar människor till sig information och rekommendationer från myndigheter (som ofta framförs via media), och misstror sällan det som sprids därifrån vad gäller risker (Nohrstedt, 2000:188). Den mänskliga riskuppfattningen blir samtidigt konjunkturkänslig gentemot vad som skrivs i media genom att vad människor uppfattar som riskfyllt ofta speglar den massmediala nyhetsrapporteringen (Nordlund, 2000:130). Falkheimer (2001:94) styrker detta med sitt uttalande att massmedierna styr vilka angelägenheter som hamnar på löpsedlarna, och därigenom påverkar media vilka frågor som människor diskuterar. Utifrån detta framkommer att medias diskurser³ utgör viktiga ingredienser för människans förmåga att skapa förståelse kring vad som händer i världen (jmf Höijer, 2000:82). Vidare har även värdeladdade ord och metaforer förmåga att påverka den bild av verkligheten som media förmedlar, genom uppbringande av associationer och tankar hos publiken (Ghersetti, 2000:40).

Falkheimer (2001:156) menar att massmedia gärna använder sig av överdrifter, något som även styrks av andra forskare. Exempelvis framhåller Nohrstedt (2000:189) att dramatiska och sensationella faror oftast ges mer utrymme än vardagliga faror, varför de senare kan upplevas som mer sannolika än vad som vore realistiskt möjligt. I förstärkande syfte ges ofta händelser en viss vinkling, vanligen via personifiering (Ghersetti, 2000:43) eller konflikt (Falkheimer, 2001:156). Det föregående innebär att händelser skildras via vissa personers upplevelser medan det senare betonar motsätt-

³ I Nationalencyklopedin (femte bandet 1991:21) förklaras "diskurs" som ett samtal eller helhet av sammanhängande uttryck, med förmåga att starkt styra människors tankar och uppfattningar av verkligheten.

ningar som exempelvis människans förhållande till naturen. Oftast kommuniceras naturen som kuliss där konflikten förknippas med hot eller fara för enskilda, eller upp till hela samhällen.

2.5 INFORMATIONSSAMLING

Information om klimatförhållanden har, enligt de Freitas, potential att avgöra om, när och vart turisten reser (de Freitas, 2005:30). Exempelvis kan en inkorrekt väderprognos som förutspår fint väder leda till en betydande missnöjdhet som kan komma till minnes långt efter händelsen och påverka framtida resval (Dewar, 2005:237). Det är dock samtidigt viktigt att ha i åtanke att informationsinsamling inte är detsamma som att integrera informationen i beslutsfattandet eller ens komma ihåg informationen (Decrop, 2006:109). Dessutom tycks informationssamling vara en god indikator för preferenser men dålig för verkliga val och beteende (ibid). Det är viktigt att särskilja två typer av informationssamling (ibid:93). Dels förekommer slumpmässig (incidental) informationssamling, där informationen erhålls passivt från exempelvis läsning eller via samtal med släkt och vänner. Informationssamlingen kan å andra sidan även vara avsiktlig (purposeful) genom en aktiv informationssökning.

Det råder emellertid en forskningsmässig oenighet huruvida det verkligen förhåller sig så att klimatmässig informationsinsamling förekommer innan turisten väljer destination. Gössling och Hall (2006b:166) ifrågasätter huruvida detta hör till vanligheterna; ett uttalande som i sin tur kritiseras av Biganos forskningslag (2006:177). De senare forskarna påstår att två tredjedelar av turisterna aktivt informerar sig om klimatet i förväg, samt att de flesta andra redan har upplevt klimatet på destinationen eller passivt erhållit klimatinformation. Det rådande förhållningssättet gentemot betydelsen av klimatmässig information i flertalet studier om klimatförändringarnas effekter på turistbeteende illustreras väl av följande citat:

This paper assumes that tourists have complete information about the climatic conditions at the travel destination. This assumption is intuitive as tourists are becoming better informed through use of the internet, and shared experience with friends who have travelled to their intended travel destination (Lise & Tol, 2002:430).

Citatet synliggör även förtjänstfullt det slentrianmässiga antagandet, att turister medvetet använder sig av klimatinformation i sina resebeslut, vilket utgör grunden till Gösslings uttalande: *"more research concerning the role of weather and climate information for decision making is needed to understand this interaction"* (Gössling et al, 2006:433).

3 METOD

I det här kapitlet redogör vi för våra metodologiska ställningstaganden. Inledningsvis (del 3.1) beskrivs vårt val av perspektiv och tillvägagångssätt. För att kunna besvara uppsatsens frågeställningar och därmed uppnå studiens syfte används en enkätundersökning. Enkätundersökningen, vår urvalsstrategi och frågeformulering redogörs för i metodel 3.2. För att undersöka medias eventuella påverkan på våra respondenters uppfattningar och beteenden kompletteras enkätundersökningen med en kvalitativ dokumentanalys, vilken behandlas i metodkapitlets avslutande del (3.3).

3.1 VAL AV PERSPEKTIV OCH TILLVÄGAGÅNGSSÄTT

Turismvetenskapliga studier kring algbloomingar och turistbeteende är, som nämnts i inledningen, i det närmaste obefintliga. Vår studies ambition är, utifrån detta forskningsläge, att applicera närbesläktade teorier och studier på vår empiriska kontext. Där våra empiriska resultat går åt annan riktning än teorierna framförs kritik gentemot teoriernas applicerbarhet. Tack vare ovanstående process utvecklas befintliga teorier genom att de anpassas till kontexten algblooming. Vidare påvisas kritik mot eventuella begränsningar i vårt empiriska resultat. Härigenom försöker vi tillämpa ett kritiskt förhållningssätt såväl gentemot teoretiska som empiriska källor.

Vår studie kan ses vara av karaktären bottom-up, snarare än top-down, kring klimatförändringarnas effekter på turistbeteende (jmf Gössling & Hall, 2006a:17). Detta innebär att istället för att utgå från statistiska modeller över turismflöden utgår vi från ett perspektiv där vi låter turisternas röster bli hörda. Vårt valda tillvägagångssätt får bland annat stöd från Gösslings och Halls studie (2006b:165-168) som kritiserar top-down studierna på grund av bland annat betydande felkällor hos modellerna, för ensidigt fokus på stigande temperaturer och genomsnittsvärden, samt negligierandet av extrema väderhändelser. De sistnämnda argumenten avslöjar att det i det närmaste skulle vara omöjligt att finna en tillämpbar modell på turismflöden som förutspår konsekvenserna av algbloomingar. En underifrån- och upp metodologi är dessutom en förutsättning för att fånga de nyanser och uppfattningar som bara kan framkomma om turisterna själva får uttala sig kring sina erfarenheter och upplevelser.

Som framkommer av uppsatsens syfte blir det explicita perspektivet i vår uppsats ett turistperspektiv, snarare än ett destinationsperspektiv. Dock finns destinationsperspektivet ändå med implicit i vissa sammanhang, främst där i analysdel 4.2.2 som turisternas beteendemässiga reaktioner diskuteras i relation till destinationsimage. Destinationsimage är en uppfattningsmässig konstruktion i huvudet på turister, varför turistperspektivet kan ses som det dominerande även här, men eftersom destinationerna här utgör arenan för turisternas uppfattningar tangerar alltså denna diskussion även ett destinationsperspektiv.

3.2 KVANTITATIV ENKÄTUNDERSÖKNING

För att kunna uppnå uppsatsens syfte, att öka kunskapen och förståelsen kring algbloomingars påverkan på turister, utgörs vårt huvudsakliga metodologiska verktyg av en kvantitativ enkätundersök-

ning. Valet av denna kvantitativa metod syftar till att få bredd och rimlig statistisk tillförlitlighet i svaren. Eftersom forskningsområdet är nytt kan det vara lämpligt att börja brett, för att få reda på den generella bilden. Enkätundersökningen kan ses som en känslighetsbedömning (jmf de Freitas, 2005:35) av effekterna av klimatförändringarna på turism. Angreppssättet passar vår studie tack vare dess egenskaper att bedöma hur känsliga specifika turismaktiviteter är för klimatet och vad effekten av förändring i klimatet kan bli (ibid:36). Vår känslighetsbedömning fokuseras på inhemsk turism i Sverige under sommarsäsong, och därigenom blir studien mer aktivitetsspecifik. Detta ger bättre fokus än i det fall vi hade valt att inkludera all turism eller turism som fenomen (jmf ibid:35). Orsaken till att enkäten fokuserar på resor och turism under sommaren finner för det första sin logik i att det är under denna årstid som algbloomingar är som intensivast (jmf Sandberg, 2006:4; Suikkanen et al, 2007:581, 590-591). För det andra är det under samma tidsperiod som den svenska turismen är som intensivast (se exempelvis Tillväxtverket & SCB, 2008:13, 14), varför algbloomingarna då har som störst potential att uppfattas som störande av den semestrande allmänheten.

Strategin med enkäten bestod av att ta reda på hur turister efter avslutad upplevelse reagerade och förhöll sig vid den tidpunkt då de upplevde algbloomingarna, en så kallad poststudie (jmf de Freitas, 2005:35), eller retrospektiv studie (jmf Trost, 2007:81). En ofta ansedd mer reliabel variant hade varit att istället genomföra en in-situ undersökning, där respondenterna tillåtits redogöra för sina upplevelser av förhållandena här och nu, alltså mitt under själva algbloomingupplevelsen. Fördelen med in-situ handlar om att respondentens yttrande skulle vara mer tillförlitligt när det undersökta förhållandet råder (jmf Gössling et al, 2006:423). Fördelen med vår retrospektiva studie är dock att först efter en resas slut är det möjligt att ta reda på om turister har genomfört mer omfattande beteendeförändringar, såsom att lämna destinationen i förtid. Dessutom inverkar minnesbilder, starkare eller mildare än reaktionen just då det inträffade, sannolikt på turistbeteendet efter resans slut, exempelvis i samband med val av framtida resmål (Dewar, 2005:237). Vidare är det svårt att i förväg veta när och var omfattande algbloomingar kommer att äga rum, varför en in-situ studie skulle kunna bli svår att genomföra. Vårt tillvägagångssätt kan ytterligare motiveras av att det finns ett behov av forskning som syftar till att förstå hur tidigare reseupplevelser påverkar framtida resebeteenden genom att studera känslor och beteenden som uppkommer efter själva upplevelsens avslut (Ritchie, 1994:11). Av dessa redogjorda anledningar fann vi att en retrospektiv undersökning var det mest lämpliga metodvalet för vår enkätstudie.

Vår enkät (se Bilaga 1) har utformats i webbenkätprogrammet SurveyMonkey⁴ och distribuerades via e-post den 8 maj 2008. Enkäten var tillgänglig att besvara till och med den 16 maj 2008. De frågor och de svarsalternativ som vi har valt att använda i enkäten har avvägts utifrån vad som för oss är att betrakta som relevant och intressant att undersöka för att kunna besvara uppsatsens frågeställningar. Enkäten är uppbyggd i fyra delar. I de första två delarna fick respondenterna besvara frågor kring resemönster, den första för dem som rest i Skåne, och den andra för dem som inte rest i Skåne utan istället rest i Sverige. Anledningen till att leda respondenterna rakt in i tankarna på resminnen

⁴ SurveyMonkey tillhör världens ledande webbenkätverktyg som bland annat används av samtliga av USAs 100 största företag (Wikipedia 2010-05-21).

var att inleda enkäten med motiverande och intressanta frågor, vilket är fördelaktigt för att uppbringa en hög svarsfrekvens (jmf Trost, 2007:94). Den tredje delen kan ses som enkätens nyckeldel, vilken handlar om algblomningar och dess påverkan på turisternas uppfattningar och beteende. I denna del finns ett antal följdfrågor som respondenten leddes till beroende på dennes föregående svar. Exempelvis ställdes följdfrågan, "Varför valde du att resa tillbaka?", enbart till de respondenter som svarat jakande på föregående fråga, "Har du rest tillbaka till en plats, under sommarsäsong, där du tidigare upplevt algblomningar?". Den fjärde och sista delen av enkäten, som samtliga respondenter får besvara, utgörs av sociodemografiska frågor. Hit leddes direkt de respondenter som varken rest i Skåne eller Sverige. Till den avslutande delen leddes även direkt de respondenter som inte har hört talas om algblomningar, respektive inte har påträffat algblomningar. Bland annat för att testa dessa komplicerade logiska ordningsföljder för frågorna som vi använt oss av vid programmeringen av webbenkäten (jmf Hultåker, 2007:132), valde vi att genomföra en pilotstudie med studenter och bekanta. Pilotstudien ingår givetvis inte i enkätresultatet. Ett annat viktigt syfte med pilotstudien var att ta reda på om frågorna verkligen tolkades såsom vi ämnat, det vill säga huruvida frågorna träffar rätt (jmf Patel & Davidsson, 2003:83), vilket utgör en förutsättning för god reliabilitet.

3.2.1 URVALSSTRATEGI OCH SVARSFREKVENNS

Vår population, det vill säga de vi vill nå kunskaper om (Körner & Wahlgren, 2005:13) och kunna dra slutsatser kring (jmf Dahmström, 2005:319), utgörs av svenska turister med intresse för turism i Skåne. Varför Skåne utgör en passande kontext för vår studie grundar sig på att det är en dynamisk turismregion, vilket kan exemplifieras av dess cirka 13 miljoner besökare år 2008 (Tourism in Skåne, 2009:2). Vidare kantas landskapet av hav i tre väderstreck, samt innehar ett antal sjöar, och regionen har åtminstone under de senaste åren drabbats av algblomningar⁵. Populationen har gjorts möjlig att undersöka utifrån en registrerad population (jmf Körner & Wahlgren, 2005:13), närmare bestämt personer som valt att prenumerera på Position Skånes⁶ nyhetsbrev vilka därigenom har ett själv-anmält intresse för turism i just Skåne. Till denna registrerade population, som enligt vår kontaktperson på Position Skåne utgjordes av 21 483 e-postadresser, (Brink 2008-05-09) distribuerades vår webbenkät via ett elektroniskt utskick från Position Skåne. Dessa registrerade turister utgör vår studies urvalsgrupp. E-postadresserna är knutna till personer med en geografisk spridning över hela Sverige, samt en försvinnande liten grupp boende utomlands⁷. Fokuset på svenskboende turister är kongruent med det faktum att de överlägset flesta turisterna (åtta av tio) i Skåne kommer från Sverige (Tourism in Skåne, 2009:3). Vår urvalsstrategi garanterar säkrare information, dels på grund av urvalsgruppens stora antal, och dels på grund av urvalsgruppens representativitet för totalpopulationen i egenskap av det självanmälda intresset för skånsk turism (jmf Stukát, 1993:65).

Enkäten inkluderar inte enbart turister som har rest i Skåne de senaste fem åren, utan även turister som rest inom Sverige. Syftet med att även låta dessa turister ingå var att säkerställa en tillräckligt

⁵ Ett resultat vi kan utläsa av vår dokumentanalys.

⁶ Organisation som arbetar med marknadsföring för att främja turismen i Region Skåne, numera vid namn Tourism in Skåne.

⁷ Eftersom nyhetsbrevet och enkäten var på svenska förstår dessutom respondenterna svenska, vilket argumenterar för att flertalet av dessa utgörs av svenska turister boendes utomlands.

stor mängd svar för att kunna göra uttalanden om mönster och tendenser kring algblooming och turistbeteende. I enkätens andra del (kring algbloomingar), lät vi det därför vara osagt om respondenten fortfarande skulle styras att svara utifrån resor i Skåne eller i Sverige. Av validitetsskäl fann vi det nämligen viktigt att ta hänsyn till att det kan vara svårt för turisterna att minnas var de påträffade algbloomingar och hur de reagerade just på algbloomingarna i Skåne. Detta i synnerhet för respondenter som har påträffat algbloomingar på flera platser. Vidare finns inga tydliga skäl att misstänka att turister som upplever algbloomingar i Skåne skulle reagera fundamentalt annorlunda än de som upplever dem någon annanstans.

Utav urvalet har 3 217 respondenter fullföljt enkäten, vilket utgör enkätundersökningens svarsantal (n). Detta ger en svarsfrekvens (svarsfrekvens 1) på 15,0%. Svarsfrekvensen kan förefalla låg, men är viktig att ställa i relation till att svarsfrekvensen på webbenkäter ofta blir lägre än på postala enkäter (jmf Hultåker, 2007:134-135). Detta förklaras bland annat av att e-breven aldrig blir lästa på grund av spamfilter och brandväggar, felaktiga eller inaktuella e-postadresser, samt fulla brevlådor. En mer relevant siffra att basera svarsfrekvens på utgörs av de 6 469 respondenter som har öppnat mejlet. Utav dessa har hälften fullbordat enkäten, vilket ger en svarsfrekvens (svarsfrekvens 2) på 49,7%. Denna relativt höga svarsfrekvens kan bero på att vi valde att formulera följebrevet (se Bilaga 2) kort och koncist samt att inkludera information kring databehandling och hur anonymitet skulle komma att hanteras (jmf Hultåker, 2007:130; Trost, 2007:94; Patel & Davidsson, 2003:70). I syfte att uppnå hög svarsfrekvens infogade vi dessutom Lunds universitets logotyp i följebrevets brevhuvud som en legitimitetsmarkör. Vidare rubricerades följebrevet som *"Enkätundersökning angående Sveriges framtida turism"*. Orsaken till att enkätens mer exakta syfte här inte uttrycktes var att undvika ett snedvridet urval där vi hade riskerat att gå miste om turister med ringa intresse för, eller upplevelser av, algbloomingar. Förutom att ett sådant avslöjande hade minskat svarsfrekvensen skulle undersökningens validitet försämrats eftersom studien då inte undersökt turister med intresse för skånsk turism rent generellt utan istället främst personer med intresse för algblooming. Dessutom har sammanlagt 3 653 personer påbörjat enkäten, vilket innebär att svarsfrekvensen i relation till de som påbörjade enkäten (svarsfrekvens 3) är 88,1%. Det 12 procentiga bortfallet här, vilket Trost (2007:76) benämner som internt bortfall, beror inte enbart på respondenter som avsiktligt avbröt sitt enkätifyllande i förtid. En mängd felmeddelanden inkom nämligen till oss via e-post, vilka förmedlade uppstådda systemfel under tiden enkäten fyllts i.

3.2.2 METODOLOGISKA VERKTYG FÖR ATT TA REDA PÅ TURISTERS UPPFATTNINGSMÄSSIGA REAKTIONER

Vår första frågeställning, "Hur reagerar turister uppfattningsmässigt på algbloomingar?", operationaliseras genom att ställa turisternas uppfattningar i relation till såväl medias rapportering kring algbloomingar som vetenskapliga teorier. För att ta reda på turisternas uppfattningar valde vi att i enkäten ställa två öppna frågor (se fråga 12 och 18 i Bilaga 1). Detta för att "tvinga" turisterna att själva reflektera kring och uttrycka hur de ser på algbloomingar, istället för att enbart låta dem slentrianmässigt välja ett alternativ från en lista som vi författare bestämt är intressanta (jmf March

& Woodside, 2005:73-74). Eftersom respondenterna inte har styrts av uppsatta svarsalternativ är det alltså mer sannolikt att svaren på de öppna frågorna innefattar respondenternas egna tankar kring hur algblomningar uppfattas och vad som uppfattas som det viktigaste med algblomningar. På så sätt blir våra öppna frågor mer tillförlitliga verktyg för att ta reda på något så komplext som uppfattningar. Fördelarna med de öppna frågorna anser vi således överväga problematiken med att öppna svar ofta har flera dimensioner och att öppna frågor riskerar att inte få samma innebörd eller betydelse för alla svarande (jmf Trost, 2007:61, 74, 78).

I analysen används turisternas uppfattningar dels för att mer kvalitativt illustrera och nyansera vårt kvantitativa resultat. Genom hela analyskapitlet väljer vi att på adekvata platser citera respondenternas svar för att visualisera och legitimera för läsaren på vilka grunder vi för våra resonemang. Eftersom vår enkätundersökning i grund och botten ändå är kvantitativ har vi dock försökt att göra respondenternas svar kvantifierbara samt jämförbara. I detta syfte systematiserades samtliga av de öppna frågornas svar till olika svars kategorier, vilket är en godtycklig och subjektiv aktivitet, men ändå värdefull för att kunna ge en överblick av ungefär hur pass vanliga olika typer av uppfattningar är. Bearbetning av de öppna svaren skedde genom att vi läste oss igenom alla svar, medan vi allteftersom plockade ut exempelcitater för att på det viset kartlägga och fånga substansen i materialet. Denna metod gjorde det möjligt för oss att skapa listor över begrepp och resonemang som allteftersom formade svars kategorier. Genom att flera gånger återgå till och kontrollera i vilken svars kategori de enskilda citaten passade bäst, försökte vi säkerställa en konsekvent systematik i tolkningsarbetet. Nöjda blev vi först när en känsla av mättnad uppstod; när varje nytt citat tillfredställande enkelt kunde kategoriseras och kodas för statistiska beräkningar, ett tillvägagångssätt inspirerat av Olsson och Sörensen (2001:112). Vi vill dock poängtera att vissa svar överlappade olika kategorier, här försökte vi rättvist och kompensatoriskt fördela de överlappande svaren mellan de passande kategorierna. Svarsfördelningen, för såväl öppna som slutna frågor, återges i analysen i form av diagram för de enkätfrågor som framträder som centrala för besvarandet av uppsatsens frågeställningar. Diagrammen återfinns på de platser i analysen där vi finner det vara av central vikt att illustrera resonemanget som förs, i syfte att underlätta läsbarheten.

Vi är medvetna om att de båda öppna uppfattningsfrågorna skulle kunna besvaras på nästan identiskt vis. Orsaken till att vi ändå valde att ställa båda dessa frågor var för att få en mer holistisk bild av turisternas uppfattningar. Fördelen med att använda båda frågorna är att de sannolikt bidrar till likheter och olikheter i svaren och därmed kompletterar varandra, vilket skulle nyansera vårt material. Formuleringen av respektive fråga aktualiserade dock vissa dilemman, eftersom vi på intet sätt ville snäva av eller uppmana till svar åt en viss riktning. För att exemplifiera vår arbetsmetod beträffande frågeformulering kan vi använda fråga 18: "*Hur upplevde du algblomningarna?*", som ställdes till de respondenter som uppgav att de hade påträffat algblomning. Valet av formuleringen "upplevde" tenderade möjliggöra en relativt fri tolkning hos respondenterna beträffande vad frågan ämnade undersöka. Frågan kan exempelvis tolkas söka efter sammanhanget ur vilket algblomningen påträffades, eller hur den svarande kände sig, alternativt reagerade, vid åsynen av algblomningen. Hade vi istället valt ordet "påverkades" skulle vi riskerat frambringa en konnoterad påtryckning från

vår sida; att den svarande måste ha påverkats på något sätt. Huruvida någon upplevde sig påverkad eller ej vore mer tillförlitligt om detta faktum framhölls av respondenten självmant.

3.2.3 METODOLOGISKA VERKTYG FÖR ATT TA REDA PÅ TURISTERS BETEENDEMÄSSIGA REAKTIONER

För att besvara vår andra frågeställning, "Hur reagerar turister beteendemässigt på algbloomningar?", tillämpas forskning kring turistbeteende på enkätundersökningens frågor som specifikt berör turisternas beteendemässiga reaktioner (se frågorna 19-20 och 21-23 i Bilaga 1). Ett dilemma som uppstod vid formuleringen av frågorna var hur vi skulle kunna fånga en upplevelse av algbloomningar i beteende och handling. För att uppnå hög validitet är det viktigt att utforma frågor som mäter det som är tänkt att mätas (Dahmström, 2005:62). Handlingar är att betrakta som möjliga att ta reda på genom att ställa sakfrågor, varför frågor kring beteende formulerats med bundna svarsalternativ. För att ta reda på om turisterna ändrat sitt beteende på plats formulerades fråga 19 som följer: "*Har du någon gång ändrat dina aktivitetsplaner med anledning av algbloomningar?*". Orsaken till formuleringen aktivitetsplaner i frågan, istället för beteende, var att aktivitetsplaner skulle kunna vara enklare att ta ställning till. En alternativ formulering skulle kunna ha utgjorts av semesterplaner, en formulering vi dock finner riskfylld. Ordet semester anser vi riskera att förvirra respondenter som enbart varit på dags- eller helgbesök och därför inte anser sig ha tillbringat en "regelrätt" semester på den besökta destinationen. Därmed skulle bruket av ordet semester riskera att undersökningen hade gått miste om upplevelser av algbloomningar som inte sammanfallit med respondentens semesterledighet. I följdfrågan (fråga 20 i Bilaga 1), gällande vilka beteendeförändringar som går att urskilja, användes svarsalternativ som dels inkluderar beteendedistinktioner från andra vetenskapliga studier kring klimatförändringarna och turism (svarsalternativ 3, 4 och 5, jmf med teoridel 2.2). Dessutom använde vi oss av svarsalternativ som vi uppfattade som passande för vår specifika kontext algbloomningar.

För att ta reda på huruvida algbloomningar har påverkat turisternas beteende långsiktigt, det vill säga efter hemkomst vid kommande destinationsval, ställdes fråga 21: "*Har du rest tillbaka till en plats, under sommarsäsong, där du tidigare upplevt algbloomningar?*". En fördel med tillvägagångssättet att fråga efter utfört beteende snarare än intentioner bakom beteendet är att de sistnämnda utgör en dålig måttstock på beteende (March & Woodside, 2005:186). Respondentsvaren som vår analys baseras på blir härmed mer konkreta och inte så spekulativa som vore fallet om vi hade frågat exempelvis om respondenterna skulle kunna tänka sig att resa tillbaka. Att istället fråga respondenterna om de någon gång har undvikit tillbakaresa på grund av algbloomning hade kunnat ge oss intressanta svar, men frågan hade kunnat ses både som spekulativ och ledande. Uppföljningsfrågorna beträffande varför, respektive varför inte, turisterna har rest tillbaka till en plats där de tidigare påträffat algbloomningar formulerades som öppna frågor (fråga 22 och 23 i Bilaga 1). Detta är en förtjänstfull metod för uppföljningsfrågor (Patel & Davidsson, 2003:74), eftersom de öppna frågorna ej blir ledande som slutna uppföljningsfrågor ofta blir. Syftet med detta tillvägagångssätt var att erhålla mer reliabla svar genom att låta respondenterna själva formulera huruvida orsaken till

tillbakaresa (fråga 22) berodde på att algbloomingar inte rådde just då, samt huruvida orsaken till att ingen tillbakaresa skett (fråga 23) berodde på algbloomingar. Eftersom respondenterna själva fick formulera orsaken till reaktionen tillbakaresa/ingen tillbakaresa inkorporerar svaren på uppföljningsfrågorna per automatik vad respondenterna uppfattar vara orsaken. Således blir uppfattningar viktiga i analysen även för att förstå turisternas långsiktiga beteendemässiga reaktioner. I syfte att ta reda på algbloomingars eventuella roll i detta sammanhang kategoriserades de öppna svaren, varigenom dessa blev statistiskt jämförbara.

3.2.4 METODOLOGISKA VERKTYG FÖR ATT TA REDA PÅ FÖRKLARANDE FAKTORER

Till skillnad från de tidigare frågeställningarna handlar den tredje frågeställningen om att *förklara* turisternas beteendemässiga reaktioner, vilket i uppsatsen operationaliseras på ett mer kvantitativt sätt. Förutsättningen för de faktorer som analyseras som förklaringar till beteendemässiga reaktioner är nämligen att det förekommer statistiskt signifikanta samband gentemot beteende. Eftersom ingen studie lik vår, om hur algbloomingar påverkar turistbeteende, hittills har genomförts eftersträvade vi i enkäten att ställa frågor kring ett relativt stort antal potentiellt förklarande faktorer för beteendemässiga reaktioner på algbloomingar. Detta för att inte snäva av undersökningen och därmed gå miste om viktiga förklarande faktorer. Vi blev dock tvungna att begränsa antalet faktorer så att enkäten inte uppfattades som för lång och tidskrävande av respondenterna, något som hade riskerat att minska svarsfrekvensen (jmf Patel & Davidsson, 2003:82). Vad som styrde denna begränsning utgjordes dels av vilka faktorer tidigare studier inom området klimatförändringarna och turistbeteende har undersökt, samt av vår uppfattning kring vilka faktorer som skulle kunna ha förklaringspotential för den specifika kontexten algbloomingar.

För att undersöka vilka frågor som har starkast förklaringspotential för beteende genomförs en statistisk korrelationsanalys (i statistikprogrammet SPSS) med hjälp av chi-två metoden, vilken är en av de vanligaste metoderna för detta ändamål (Stukát, 1993:71). Chi-två utgör ett signifikanstest och ett verktyg för att kunna dra slutsatser från urval till population (ibid). Chi-två metoden lämpar sig bäst för att undersöka samband mellan nominala variabler. Förvisso har vi en variabel (ålder) på kvotskala och en variabel (resesyfte) på ordinalskala, men resterande variabler återfinns på nominal skala och då vi vill använda oss av ett standardiserat signifikanstest väljs chi-två metoden. Den signifikansnivå som används för de samband som diskuteras i analysen är 0,1% ($p=0,001$) (jmf Stukát, 1993:73; Dahmström, 2005:210-211). Detta betyder att risken för att de samband som redovisas i analysen är felaktiga och istället beror på slumpen maximalt endast är 0,1%, vilket innebär att sambanden är statistiskt signifikanta på 99,9%-nivån (Körner & Wahlgren, 1998:126). Genom att på detta sätt minimera risken för slumpmässiga fel nås ytterst hög reliabilitet beträffande vilka faktorer som påverkar beteendemässiga reaktioner på algblooming. I uppsatsen analyseras de faktorer som har starkast förklaringskraft utifrån korrelationsanalysen, och de sambandsberäkningar som diskuteras i analysen redogörs för i Bilaga 3. Eftersom vi finner det bli för omfattande och komplext att fokusera sambandsanalysen på att förklara både de beteendemässiga reaktionerna under resa (fråga 19-20) och reaktionerna efter hemkomst (fråga 21-23) avgränsas sambandsanalysen till de förstnämnda.

3.3 DOKUMENTANALYS

Utifrån webbenkätens resultat insåg vi möjligheten att komplettera vårt empiriska material med en dokumentanalys, bestående av rubriker och artiklar i media med rapporter kring algbloomingar. Det mest påtagliga enkätresultatet som påvisar relevansen för dokumentanalysen utgörs av att den överväldigande majoriteten av respondenterna (82,2%) anger svarsalternativet "Nyhetskanaler" på enkätfrågan gällande varifrån respondenten har fått sin bild av algbloomingar (se fråga 13 i Bilaga 1). Vi resonerade som så att utan en analys av medias kommunicerade bild av algbloomingar hade vår forskning riskerat att gå miste om en potentiellt viktig förståelsebakgrund till hur turisternas uppfattningar formas, vilka i sin tur har potential att styra turisternas beteenden.

I dokumentanalysen används uteslutande tryckpress i form av dagstidningar, eftersom en stor del av Sveriges befolkning någon gång läser en morgon- eller kvällstidning (TidningsUtgivarna, 2008). När vi i analysen resonerar kring medias roll är det således enbart ur perspektivet dagspress vi syftar. Mediebilden valde vi att tillgodogöra oss med Internets hjälp, av såväl tillgänglighets som tidsekonomiska skäl. Vidare visar branschstatistiken att exempelvis Aftonbladets webbupplaga lockade över fyra miljoner läsare under en veckas tid år 2008 (ibid). Sannolikheten för att just våra respondenter skulle ha tagit del av dagspressens rapportering av algblooming stöds vidare av det faktum att tidnings-spridningen i Sverige är en av de högsta i världen (Falkheimer, 2001:126). Dessutom hade år 2007 78,7% av alla svenskar tillgång till Internet i hemmet (SCB, 2008). Säkrast ansåg vi det vara att i dokumentanalysen inkludera några av de mest välkända eller lästa dagstidningarna med relativt bred geografisk spridning från såväl morgon- som kvällspress. Valet av analysobjekt innefattar Dagens Nyheter (DN) och Svenska Dagbladet (SvD), båda rikstäckande morgontidningar, samt Aftonbladet och Expressen som utgör de två största rikstäckande kvällstidningarna (TidningsUtgivarna, 2008:5). Orsaken till att inkludera både morgon- och kvällspress är med anledning av att kvällstidningar grundar sig på en annan affärsstrategi (Pettersson, 2003:9, 55) och har således möjligen även en annan målgrupp. Utöver dessa fyra analysobjekt valde vi att även ta in en lokal morgontidning. Helsingborgs Dagblad (HD) föreföll här intressant, eftersom den är Sveriges största landsortstidning⁸ (TidningsUtgivarna, 2008:5) samt på grund av vår undersöknings fokusering på turism i Skåne.

Urvalet av artiklar omfattas av en period som sträcker sig från år 2004 fram till och med april 2008⁹, med anledning av enkätens inriktning på sommarresor utförda under de senaste fem åren. Sökningarna gjordes på respektive tidnings hemsida, via sökorden "algblooming" och "alg*", vilket gav träffar med orden förekommande i såväl rubriker som i artiklar. För att inte riskera att åstadkomma en skevhet i materialet med enbart dokument som stödjer en viss bild (Patel & Davidsson, 2003:65), försöker vi i uppsatsen lyfta fram och göra plats för resonemang kring såväl likheter som skillnader mellan respondenternas uttalanden och den förmedlade mediebilden. På samma grunder har urvalet av medicitat i analysen gjorts, vilka alla syftar till att utgöra illustrativa exempel på hur media kommunicerar bilden av algbloomingar.

⁸ Tidning med redaktion och utgivningsområde utanför Stockholm, Göteborg, Malmö (ne.se 2010-05-18).

⁹ Varför dokumentinsamlingen avslutades i april 2008 beror på att vår enkät skickades ut i maj 2008. Således kan inte respondenterna tagit del av senare rapportering inför besvarandet av enkäten.

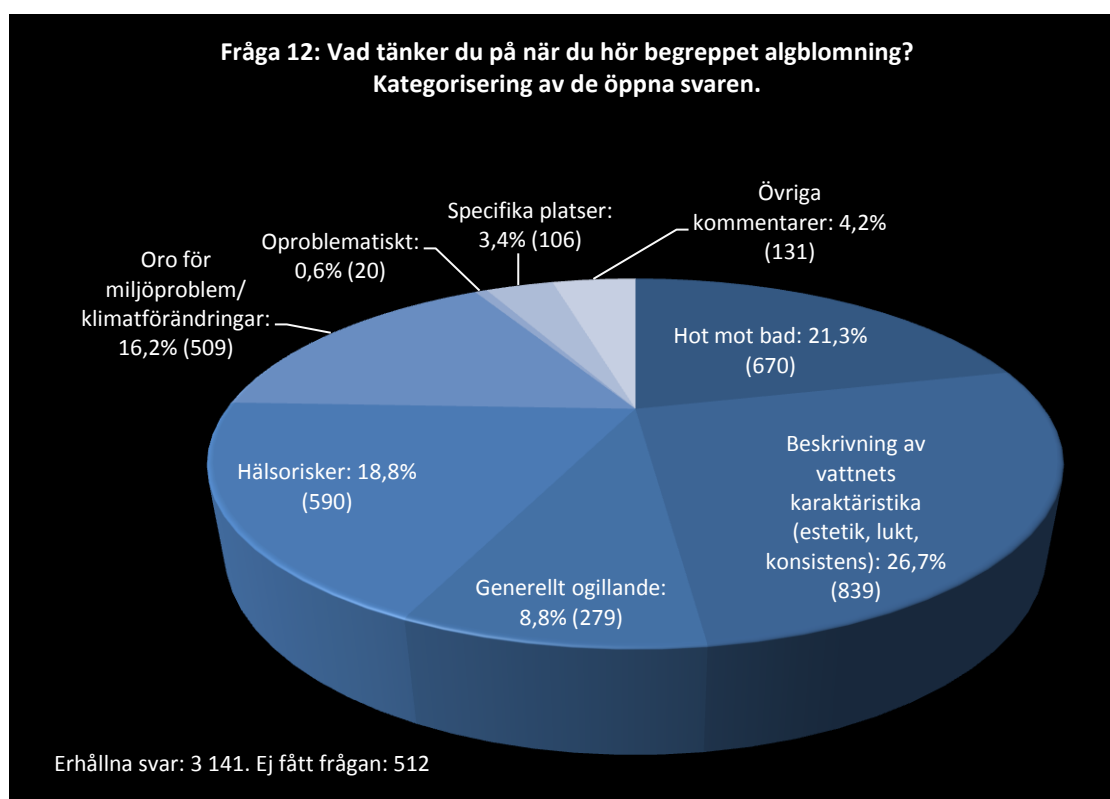
4 EMPIRISKT RESULTAT OCH ANALYS

I detta kapitel redovisas och framför allt analyseras det empiriska resultatet från enkätundersökningen, samt dokumentanalysen, med stöd av de teoriska verktygen. Resultatredovisning och analys är härmed integrerade i analysens olika delkapitel. I syfte att underlätta för läsaren visualiseras resultaten i form av diagram och illustrativa citat. I det första delkapitlet (4.1) ämnar vi besvara uppsatsens första frågeställning, det vill säga hur turister reagerar uppfattningsmässigt på algblomningar. I nästkommande delkapitel (4.2) har vi för avsikt att besvara den andra frågeställningen, alltså hur turisterna reagerar på algblomningar beteendemässigt. Det sista delkapitlet (4.3) ägnas följaktligen åt att, med utgångspunkt i vår sambandsanalys, besvara den tredje frågeställningen, det vill säga hur turisternas beteendemässiga reaktioner kan förklaras.

4.1 TURISTERS UPPFATTNINGAR AV ALGBLOMNINGAR

Delkapitlet söker svar på uppsatsens första frågeställning med hjälp av två av enkätens öppna frågor (12 och 18) och med stöd av dokumentanalysen som består av medias rapportering kring algblomningar. Uppfattningarna analyseras under följande tematiska rubriker: Algblomning – en konflikt mot idealet, Algblomning – en hälsorisk, och Algblomning – en källa till missnöje.

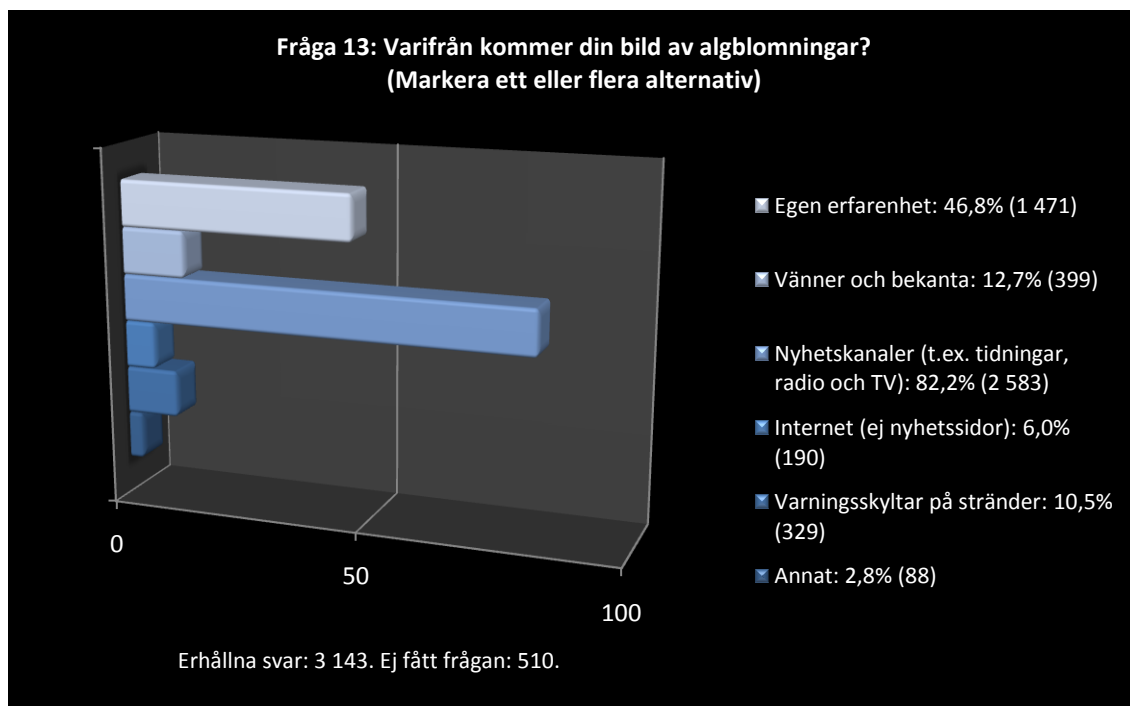
4.1.1 ALGBLOMNING – EN KONFLIKT MOT IDEALET

Figur 1.

Enkätens första öppna fråga (se Figur 1 ovan) används för att utreda hur svenska turister med intresse för skånsk turism uppfattar algblomningar, det vill säga hur turisterna med utgångspunkt i algblomningar förstår och tolkar sin omvärld (jmf Decrop, 2006:7-8). Enligt vår kodning av respondenternas egenformulerade svar på denna fråga, som åberopar associationer kring ordet algblomning, är de vanligaste svaren (26,7%) beskrivningar av vattnets karaktäristika. Detta innebär hur vattnet ser ut, luktar eller känns. Denna svarskategori domineras nästan uteslutande av negativa uppfattningsmässiga reaktioner, såsom: *"Smutsigt vatten"*, *"illaluktande stränder"*, och *"Snuskigt i vattnet"*. Om vi applicerar de Freitas (2005:31) attribut kring klimatets påverkan på turister är det här den estetiska aspekten av algblomningarna som påverkar turisternas uppfattningar. Den estetiskt naturliga miljön (jmf de Freitas, 2003:48), vilken ofta fungerar som en pull-faktor (Aall & Høyer, 2005:211; Decrop, 2006:79) som drar turister mot destinationer upplevs här alltså inte längre som estetiskt tilltalande. Många turister reser sannolikt med avsikt att få uppleva trivsamma havs- eller sjölandskap (jmf Hamilton & Lau, 2006:248; Lise & Tol, 2002:442; de Freitas, 2003:51). Kontrasten mellan denna förväntan och hur de facto vattnet uppfattas vid algblomning tycks för många respondenter vara enorm. Den idylliska bilden förvandlas, enligt turisternas egna utsagor, till: *"Geggig gröngul sörja som luktar illa"* och *"Grönt slem och elände"*.

Turisternas skildring av vattnet reproduceras hos våra analyserade dagstidningar. Flertalet artiklar målar upp metaforiska och negativt värdeladdade beskrivningar av vattnets karaktäristika vid algblomning: *"Vid ostkusten kan geggiga, stinkande stränder snart vara ett faktum."* (SvD 2006-07-05), *"Katthårsalgen påminner om rabarbersoppa i olika koncentrationer, medan den vanligare formen av blågröna alger - som inte är giftiga - framträder mer som korta barr som grumlar vattnet."* (SvD 2007-08-07). Även om många tycker om att äta rabarbersoppa ses med säkerhet ett hav täckt av sådan som en motbjudande sörja. Detta mediala skildrande av naturen gör algblomning till syndabock för en fränstötande strandmiljö, vilket kan skapa negativa associationer (jmf Ghersetti, 2000:40) hos turisten kopplade till algblomningar. Då massmedia har en betydande förmåga att påverka människors uppfattningar om händelser i världen (Höijer, 2000:78, 82) är det sannolikt att uppfattningarna hos våra respondenter skulle vara färgade av diskursen i dagspress. Att så skulle vara fallet argumenterar resultatet från fråga 13 för (se Figur 2 nedan). Här påvisas nämligen att den överväldigande majoriteten respondenter (82,2%) har fått sin bild av algblomningar från just nyhetskanaler.

Figur 2.

Samstämmigheten mellan ovanstående medicitat och våra respondenters utlåtanden argumenterar alltså för att mediediskursen kan spela en central roll i spridningen och förstärkningen av turisternas uppfattningar av fenomenet algblomningar. Å andra sidan, visar det sig att associationer kring vattnets karaktäristika är än mer vanligt förekommande för dem som *inte* har fått sin bild av algblomningar via nyhetskanaler (38,6%), jämfört med dem som fått sin bild av algblomningar via bland annat nyhetskanaler (24,1%). För den förstnämnda gruppen är tankar kring vattnets karaktäristika därmed närmare 60% vanligare än för den sistnämnda. Med empiriska belegg kan vi således konstatera att det inte uteslutande är media som formar turisternas tankar kring hur vattnet ser ut eller dess kvalitet. Eftersom den överlägset vanligaste bildkällan, efter nyhetskanaler, utgörs av egen erfarenhet tycks dessa tankar till och med i betydligt högre utsträckning ha grundats av egen erfarenhet av algblomningar.

Fler än en av fem turister refererar till att de uppfattar det algblommande vattnet som ej längre badbart, eller som ett "Hot mot bad". Denna svarskategori utgör härmed den näst vanligaste svars-kategorin på fråga 12 (se Figur 1 ovan). Turisterna inom kategorin uppfattar att algblomningar förhindrar badande: "Usch, inget bad!", "inget bad = tråkig sommar", "Aj aj då kan vi inte bada, det som vi älskar!", "För mycket giftiga alger i kustnära vatten - omöjligt att bada". Respondenterna uttrycker känslor av rädsla för att gå miste om någonting önskvärt, nämligen en sommar rik på bad, vilket är en värdering som vår dokumentanalys av medias rapportering återspeglar:

Snart kan det vara för sent. Algblomning hotar sommarens bad. Badsugen? Passa på i helgen. Algblomningen i Östersjön är redan i gång och snart väntas den explodera. Experterna varnar för en sörjig badsommars (Aftonbladet 2007-05-28).

Artikelförfattaren uppmanar här läsaren, som antas vara en badsugen sådan, att passa på att njuta av havet medan det ännu är möjligt, innan algblomningen bryter ut. Dessutom förmedlar varningen för "en sörjig badsommar" en konflikt mot den ideala bilden av en havsmiljö som inbjuder till bad. Vad media tycks vilja förmedla är att det råder en form av konflikt (jmf Falkheimer, 2001:156) mellan vem eller vad som ska få ta plats i havet under fina sommardagar, den badsugne eller algerna: *"Alger och människor gillar samma slags väder: högtryck och inte så blåsigt. Och eftersom sommaren bjudit på raka motsatsen håller sig såväl badgäster som alger borta från vattenytan."* (DN 2007-07-15). Vi kan konstatera att utifrån såväl turisternas återgivningar som medias förmedling kommuniceras ofta algblomning som ett störande inslag och en konflikt mot idealet för dem som önskar uppleva en trivsamt sommar nära vatten. Eftersom turisterna inte längre anser sig kunna bada i önskad utsträckning sker vad Moen och Fredman (2007:419) anser utgöra en av de tre viktigaste effekterna av klimatförändringarna på utomhusturism, nämligen en förändrad tillgänglighet av turismmöjligheter. Att algblomningar medför förlorade turismmöjligheter, här i form av badande, går att jämföra med de Freitas (2005:31) fysiska kategori beträffande hur klimatet påverkar turister, eftersom vattnets försämrade fysiska kvalitet påverkar turisten att undvika bad. Turisternas känslighet gentemot försämrade vattenkvalitet är förväntad med tanke på deras höga krav på just vattenkvalitet (jmf Jones et al, 2006:82). Det är dock inte helt enkelt att utläsa från respondenternas öppna svar huruvida turisternas reaktioner, att fysiskt undvika vattnet, är frivilliga eller påtvingade. Osäkerheten kring ifall beteendet beror på att turisterna känner sig mindre lockade av att bada eller ifall bad uppfattas som en fysisk omöjlighet kan exemplifieras av respondenternas användande av snedstreck i följande citat: *"grön sörja i vattnet så att man inte vill/kan bada"*, *"Grön smet i havsvattnet som gör det äckligt/omöjligt att bada"*. Citaten påvisar även att svars kategorin "Hot mot bad" kan vara närbesläktad med den föregående ("Beskrivning av vattnets karaktäristika") eftersom respondenterna ofta uttrycker att det är de estetiska aspekterna som gör vattnet icke-badbart.

4.1.2 ALGBLOMNING – EN HÄLSORISK

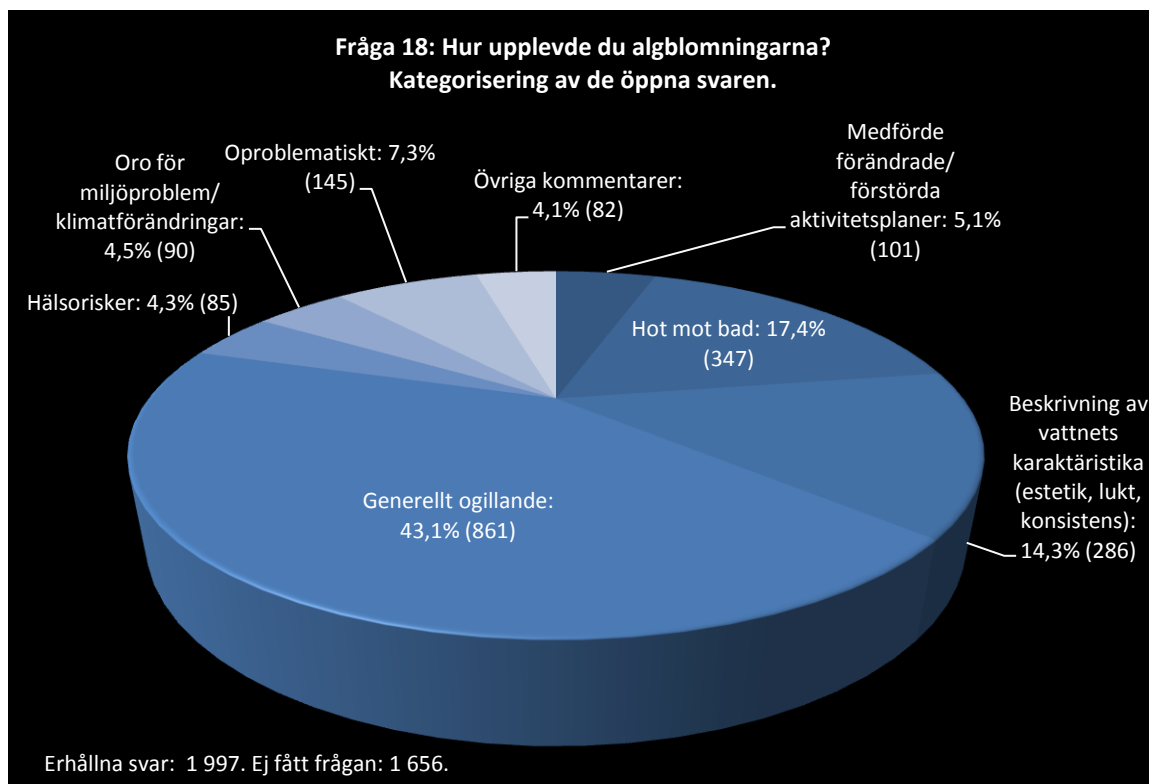
Något färre än en av fem turister tänker på de hälsorisker som algblomningar kan medföra (se Figur 1 ovan), risker som knappast kunnat undgå någon som har följt medias rapportering sommardag. Rubrikformuleringar som likställer algblomning med akut hälsofara utgör en av de mest utmärkande hotbilderna som vi utläser av dokumentanalysen av medias rapportering, och kan illustreras av följande: *"Forskare varnar för giftalger"* (DN 2004-07-02) och *"Badvattnet kan innehålla dödligt nervgift"* (Expressen 2005-07-13). Vi kan se hur riskerna med algblomningar till och med förmedlas som faror med direkt dödlig utgång: *"Lill-Prinsen' blev dödssjuk av giftalger"* (Expressen 2005-07-14) och *"Giftalgerna dödade Alice"* (Aftonbladet 2004-08-15). Vid en första anblick tror läsaren att det är personer som algerna har angripit, dock visar sig offren vara hundar. Kvällstidningarna använder sig påtagligen av kommunikationsstrategin personifiering (Ghersetti, 2000:43), där ögonvittnesskildringar kan ge en viss övertygelse hos läsaren att det inträffade faktiskt har hänt. Hotet som påtagliggörs genom någon annans öde väcker sannolikt en rädsla hos läsaren för att själv drabbas av algblomningar. Medias förkärlek till dramatiska skildringar kan leda till att farorna med algblomning upplevs som mer sannolika än logiskt och realistiskt möjligt (jmf Nohrstedt, 2000:189). Av kvälls-

tidningarna målas ibland algblomningar upp som aktiva krafter med närmast kalkylerande krigstaktik riktat mot alla oskyldiga badare: *"Östersjön invaderas av livsfarliga alger"* (Expressen 2005-07-04) och *"Algerna anfaller"* (Aftonbladet 2005-07-11). Via bruket av krigsmetaforer låter tidningarna läsaren associera sig själva som krigsoffer. Resonemanget kring medias potential att påverka reflekteras hos flera respondenters svar på fråga 12: *"Otrevligt när man hört om riskerna."*, *"Vattnet är förgiftat och speciellt farligt för djur"*, *"Kan vara dödligt farligt för små barn och gamla."* Utifrån både dokumentanalysen och enkätundersökningen kan vi skönja att en viktig del av resan, det vill säga interaktionen med vattnet, för många turister plötsligt kommit att bli en hälsofara. Sammantaget kan vi konstatera att utifrån mediediskursen kan turisterna lära sig hur denne ska, eller förväntas, reagera på algblomningar (jmf Decrop, 2006:8).

Några respondenter uttrycker å andra sidan explicit en distanserad och kritisk inställning till medias rapportering, vid besvarandet av fråga 12: *"massmedia hjälper till att haussa upp en hysteri, som inte är befogad"* och *"Folk som blir hysteriska för ingenting av en uppblåst medial bild."* Dessa kritiska uttalanden gentemot vad som uppfattas som medias överdriftsdiskurs (jmf Falkheimer, 2001:156) utgör emellertid en försvinnande liten andel av respondenternas uttalanden¹⁰. Detta skulle kunna tolkas som att de flesta av de 82,2% som har fått sin bild av algblomning från nyhetskanaler (se Figur 2 ovan) oreflekterat köper denna överdriftsdiskurs. Samtidigt kan det vara så att fler än dessa respondenter är kritiska till medias rapportering, men inte prioriterar den uppfattningen i besvarandet av frågan. Vidare tycks inte media ensidigt präglas av sensationella berättelser baserade på överdrifter, utan utrymme ges även, framförallt i morgontidningar, för mer faktabetonad och verklighetsnära information där myndighetsrekommendationer anförs: *"Länsstyrelsen i Skåne tipsar [...]. Ett bad i giftig algblomning kan ge till exempel hud- och ögonirritation, illamående, mag- och tarmproblem och feberattacker."* (HD 2006-07-08). Således är det inte nödvändigtvis medias överdriftsdiskurs som de flesta respondenter köper, utan respondenternas uttalanden kan likväl vara färgade av utförliga och rådgivande varningar, som synliggörs i medicitatet. Detta antagande styrks av det faktum att media fyller en viktig funktion för myndigheters spridning av information beträffande risker och hot till allmänheten (jmf Nordlund, 2000:130; Ghersetti, 2000:9). Vidare underbyggs antagandet av att myndigheter sällan ifrågasätts som källa (jmf Nohrstedt, 2000:188). Därigenom vinner mediebudskapet legitimitet varpå det mer sannolikt uppfattas som tillförlitligt av våra respondenter. Eftersom även dessa informativa myndighetsuppmaningar, och inte enbart överdriftsdiskursen, konnoterar till så pass skrämmande följder som sjukdom är det troligt att rädsla för hälsorisker präglar turisternas uppfattningar av algblomningar.

Det finns dock ett viktigt resultat som nyanserar bilden beträffande *hur* media påverkar turisternas uppfattningar. Det förekommer nämligen flera förändringar i fördelningen mellan svarskategorierna för den *generella* frågan om respondenternas *tankar* kring begreppet algblomning (fråga 12), och den *specifika* frågan om hur respondenterna som har påträffat algblomningar *upplevde* dessa (fråga 18). Samtliga av de vanligaste svarskategorierna på fråga 12, som ovan beskrivits utgöra viktiga inslag i medierapporteringen, har för fråga 18 minskat i frekvens (se Figur 3 nedan).

¹⁰ Dessa citat har hämtats från svarskategorierna "Oproblematiskt", vilken utgjorde 0,6% av svaren på fråga 12.

Figur 3.

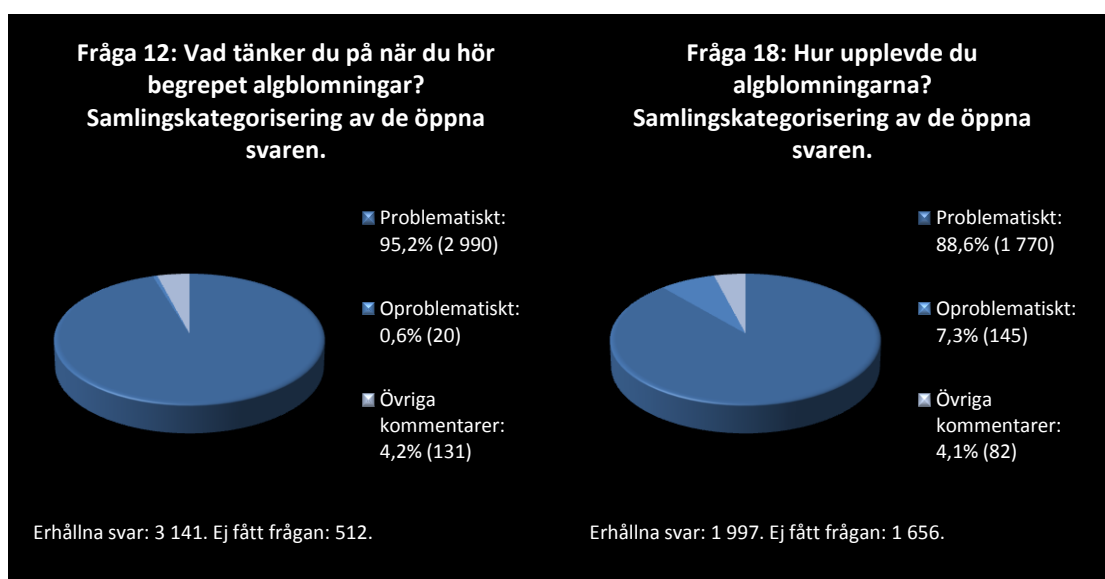
Den svarskategori där minskningen är som mest påtaglig är "Hälsorisker". Andelen respondenter som påtalar hälsorisker minskar avsevärt, från 18,8% i fråga 12 till 4,3% i fråga 18, vilket motsvarar en procentuell minskning på cirka 77%. I motsats till medias rapportering och turisternas generella uppfattningar från fråga 12 argumenterar resultatet alltså för att få turister har upplevt några hälsoproblem. Härigenom framträder en diskrepans mellan hur media skildrar algblomningar och hur de upplevs av turister. De turistuppfattningar i vår studie, som på fråga 12 konnoterar till hälsoproblem, kan alltså sannolikt snarare utgöra en förmedlad effekt skapad av medias rapportering, än en direkt effekt av algblomningarna (jmf Dewar, 2005:237). En orsak till att färre anger hälsorisker på fråga 18 än på fråga 12 kan vara att, som diskuterats tidigare, den hotbild som media skildrar kring algblomningarna är överdriven. Detta skulle konkret innebära att de som badar i algblommande vatten inte alls påverkas hälsomässigt i den utsträckning som medias rapportering ger sken av. Även om en del turister gör skrämmande uttalanden, som: "En vän blev så sjuk så att han höll på att stryka med." (fråga 12) och "Barnen blev sjuka" (fråga 18), är det alltså inte lika många som anger att de har påverkats hälsomässigt av algblomningar. Att så få turister uttrycker sig kring hälsorisker på fråga 18 kan dock istället bero på att, den av mediediskursen framkallade, riskuppfattningen vägleder turisterna beteendemässigt att undvika direktkontakt med algblommande vatten. Således har de inte lika sannolikt några erfarenheter av hälsoproblem att associera till. Detta resonemang kan förankras i teorier kring människors konjunkturskänslighet, på så vis att turisterna uppfattar och omtalar algblomningar som något riskfyllt eftersom dagspress omtalar fenomenet i dessa termer (jmf Nordlund, 2000:130; Falkheimer, 2001:94; Priskin, 2003:199-200).

Ytterligare en orsak till skillnaderna mellan svaren på fråga 12 och 18 kan finnas i Höjers teori (2000:78) kring hur vår bild av samhället skapas. För fråga 12 tycks turisternas bilder av algblomningar övervägande ha formats av så kallade byggstenar från medias skildring av samhället. Däremot för fråga 18 ter det sig naturligt, eftersom det är de egna upplevelserna som här står i fokus, att uppfattningarna i större utsträckning präglats av ingredienser från det egna livet. Avslutningsvis vill vi dock påvisa en medvetenhet kring det faktum att vissa upplevelser möjligen inte har kommit till uttryck i vår enkätundersökning, eftersom turisterna sannolikt inte kan ge uttryck för alla sina erfarenheter beträffande interaktionen med algblomningar. Å andra sidan vore det sannolikt att ett hälsomässigt problem till följd av algblomningar hade utgjort en så pass stark upplevelse att problemet skulle ha prioriterats i besvarandet av enkäten.

4.1.3 ALGBLOMNING – EN KÄLLA TILL MISSNÖJE

Enligt vår kodning av de öppna svaren från fråga 12 framgår att sammanlagt cirka 95% av respondenterna uppfattar algblomning på olika sätt som implicerar en problematisk inställning (se Figur 4 nedan). Utav dessa uppfattar 83%¹¹ algblomningar som något problematiskt utifrån deras roll som turister, medan de resterande 17% istället ser algblomningar som problematiskt utifrån ett miljöperspektiv. De uppfattningar som ovan analyserats speglar samtidigt att de förväntningar som turisterna bär med sig inför en resa utgör motsatsen till de negativa tankar som kommit till uttryck. Om den dominerande skaran turister jämför sina förväntningar på resan med vad de såg, kände och uppnådde när algblomningarna rådde, kan reaktionerna sannolikt beskrivas som missnöjespräglade (jmf Decrop, 2006:131, 133). Detta eftersom upplevelserna långt ifrån lever upp till förväntningarna. Missnöjestendenserna reproduceras i resultatet från fråga 18, där nästan nio av tio turisternas uppfattningar bär spår av missnöjdhet (se Figur 4 nedan). Flest svar på fråga 18 har vi kunnat härleda till svars-kategorin "Generellt ogillande" (Figur 3), inom vilken upplevelser av algblomningar kläds i ord som: "vidrigt", "fruktansvärt", "äckliga", "obehagliga", "skrämmande", "hemskt", "ledsamt", "otäckt", "störande". Kategorin generellt ogillande växte från enbart 9% på fråga 12 till hela 43% på fråga 18 och är klart mer än dubbelt så vanligt förekommande som den näst vanligaste kategorin, "Hot mot bad", vars svar även de tydligt kan tolkas som missnöjesindikatorer. Vidare består 5,1% av svaren på fråga 18 av starkare reaktioner som kan förknippas med förändrade eller förstörda aktivitetsplaner, exempelvis: "Mycket ledsamt och tråkigt. [...] Förstör sol- och badsemester.", "[...]Förstör naturupplevelsen totalt", "Begränsade mitt val av sysselsättning". Dessa starka reaktioner skulle kunna integreras med den föregående svars-kategorin "Hot mot bad", eftersom båda kategorier antyder förändrade turistbeteenden. Vid en sådan sammanslagning framkommer att två av nio uttrycker att de har tvingats ändra sina aktivitetsplaner – eller till och med fått sin sommarresa förstörd – på grund av algblomningar. Dock är det sannolikt så att medan vissa uppfattar att inte kunna bada som förstörda eller påtvingat förändrade aktivitetsplaner, ser andra enbart detta hinder som en smärre försämring av resan eller vistelsen. Således väljer vi att särskilja de båda kategorierna.

¹¹ Uträkning: (Summan av de problematiska svars-kategorierna (dvs "Beskrivning av vattnets karaktäristika", "Hot mot bad", "Hälsorisker", "Oro för miljöproblem/klimatförändringar", "Generellt ogillande", "Specifika platser"), minus svars-kategorin "Oro för miljöproblem/klimatförändringar") dividerat med totala antalet respondenter som besvarat frågan.

Figur 4.¹²

Att turisterna verkligen finner algblomning som en källa till missnöje framträder i det faktum att endast 0,6% av respondenterna på fråga 12 uppger sig tänka på algblomning som något oproblematiskt (se Figur 4 ovan). Anmärkningsvärt är dock att andelen som uttrycker detta uppfattningsmässiga förhållningssätt gentemot algblomningar ökar markant i fråga 18 till över 7% (tolv gånger så vanligt som i fråga 12). Den oproblematiske inställningen är dock fortfarande klart underordnad även på fråga 18. Skillnaden mellan svarsfrekvensen för kategorin "Oproblematiskt" kan bero på att när vissa respondenter hänvisar till sina egna, eventuellt begränsade, erfarenheter av algblomningar på fråga 18 talar de sannolikt om väldigt milda algblomningar, i likhet med: *"Inte så farligt som man trott"*. Dessutom påvisar vissa respondenter på samma fråga en tydlig medvetenhet om att de har råkat ut för en mildare algblomning: *"den var väldigt lindrig vid tillfället och jag badade ändå, men upplevde den som något äcklig"*. I det här fallet utgör respondentens oproblematiske uppfattning en indikation på att det var just denna algblomning som gjorde upplevelsen oproblematiske, vilket inte nödvändigtvis utgör turistens generella inställning gentemot förekomst av algblomningar under sommarresor. En alternativ orsak till varför fler turister uppfattar algblomningsupplevelsen som oproblematiske än vad deras generella uppfattningar antyder, kan vara att de oerhört negativa förväntningar turister har haft av algblomningar innan fenomenet ens upplevts kanske inte infriades. Dessa negativa förväntningar kan enligt argumentationen ovan ha skapats av media.

4.2 TURISTERNAS BETEENDEMÄSSIGA REAKTIONER PÅ ALGBLOMNINGAR

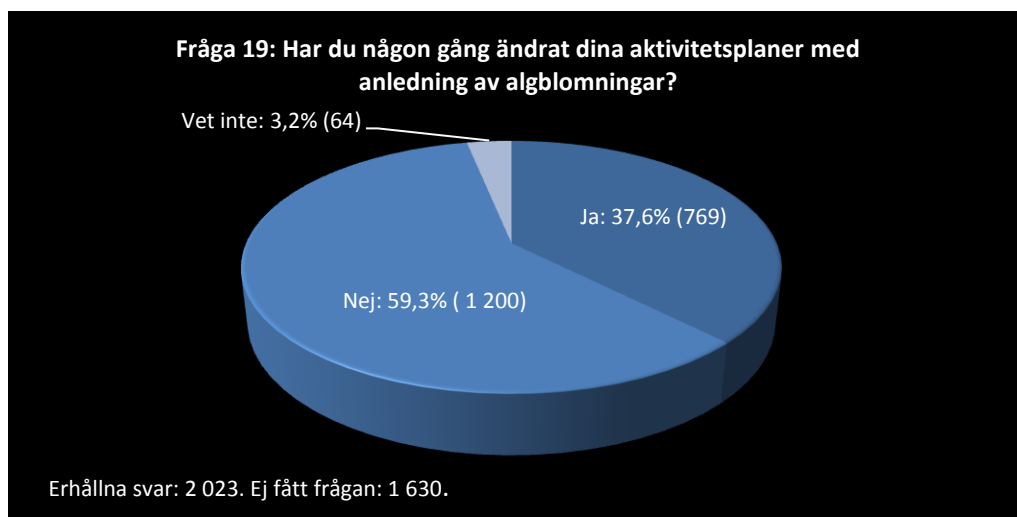
Delkapitlet avser att besvara den andra frågeställningen, hur turisterna reagerar på algblomningar beteendemässigt, genom att analysera enkätens frågor om beteendemässiga reaktioner. De beteendemässiga reaktionerna analyseras under följande rubriker: Kortsiktiga beteendemässiga reak-

¹² Samlingskategorin "Problematiske" i fråga 12 omfattas av: "Hot mot bad", "Beskrivning av vattnets karaktäristika", "Generellt ogillande", "Hälsorisker", "Oro för miljöproblem/klimatförändringar" och "Specifika platser". Samlingskategorin "Problematiske" i fråga 18 omfattas av: "Medförde förändrade/förstörda aktivitetsplaner", "Hot mot bad", "Beskrivning av vattnets karaktäristika", "Generellt ogillande", "Hälsorisker" och "Oro för miljöproblem/klimatförändringar".

tioner, och Långsiktiga beteendemässiga reaktioner. Även om det analytiska fokuset i detta delkapitel har skiftats från uppfattningar till beteenden, är det svårt att förstå turisternas beteenden om vi helt bortser från turisternas uppfattningar. Således kommer de sistnämnda att finnas med implicit i vissa sammanhang, i syfte att bättre kunna förstå de beteendemässiga reaktionerna.

4.2.1 KORTSIKTIGA BETEENDEMÄSSIGA REAKTIONER

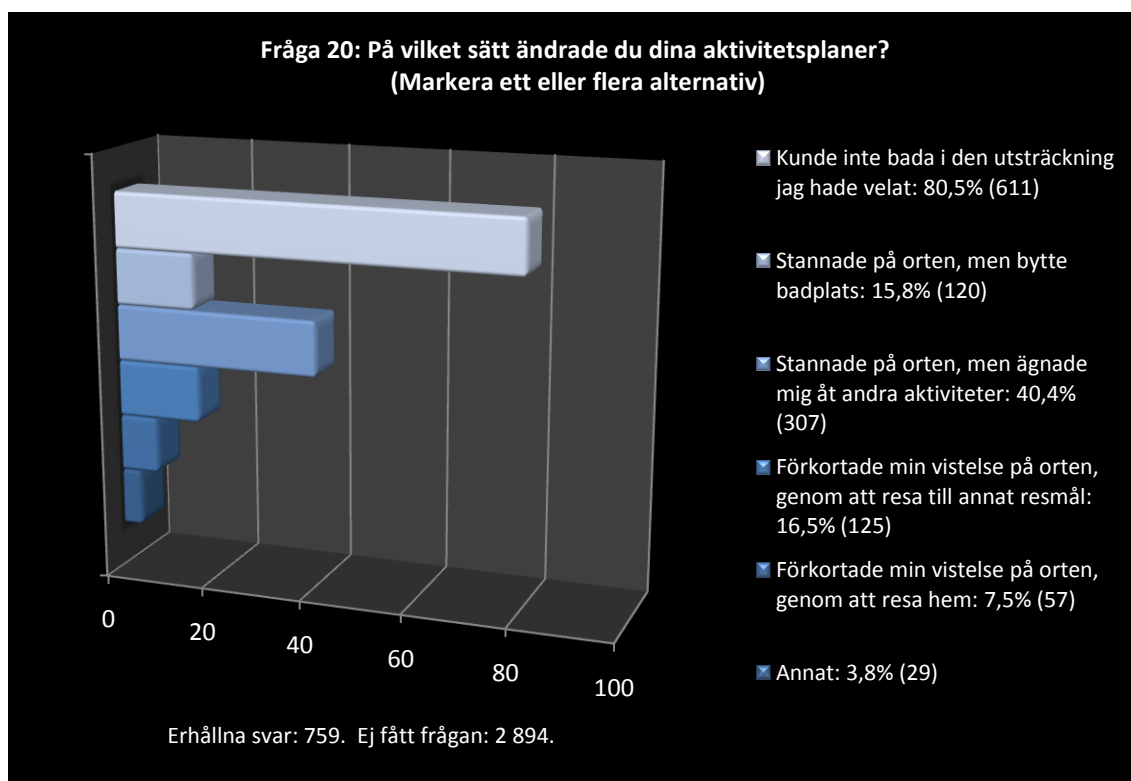
För att få möjlighet att besvara huruvida turisten har ändrat beteende med anledning av algblomningar var respondenten först tvungen att svara såväl att den hört talats om algblomningar (fråga 11 i Bilaga 1) som att den påträffat algblomningar (fråga 17 i Bilaga 1). Nästan samtliga svenska turister med intresse för skånsk turism (97,8%, 3 183) har hört talas om algblomningar och de klart flesta av dessa har även påträffat algblomningar (64,6%, 2 029). Utav de turister som uppger att de har påträffat algblomning svarar 37,6% (se Figur 5 nedan) att de någon gång har ändrat sina aktivitetsplaner med anledning av algblomningar.

Figur 5.

Trots att andelen turister som har ändrat beteende kan anses betydande är det avsevärt fler (59,3%) som uppger att de aldrig har ändrat sina aktivitetsplaner. Avsaknaden av beteendemässig förändring antyder att merparten av turisterna, som påträffat algblomning, ägnat sig åt den beteendemässiga reaktionen passiv acceptans (de Freitas, 2003:50). Det är viktigt att förstå att passiv acceptans också utgör en beteendemässig reaktion. Genom en frånvaro av beteendemässig förändring signalerar dessa turister att de accepterar algblomning som ett inslag under vistelsen. Eftersom beteende kan användas som ett mått på känslighet och nöjdhet hos människor (de Freitas, 2003:50) antyds här en nöjdhet med förhållandena trots algblomning, samt en beteendemässig låg känslighet för fenomenet hos majoriteten turister. Frånvaron av beteendemässig förändring analyseras mer ingående nedan, i avsnittet 4.3.1.

Förutom genom passiv acceptans kan turister på flera olika sätt beteendemässigt anpassa sig till eller reagera på klimatförändringseffekten algblomningar. De närmare fyra av tio respondenter som påträffat algblomning och uppger att de har ändrat sitt resebeteende med anledning av dessa uttrycker genom sitt beteende en känslighet för och missnöje med algblomningar. De optimala klimatförhållandena infaller nämligen när ingen beteendemässig anpassning eller förändring krävs (de Freitas, 2003:50).

Figur 6.

ATT BADA ELLER ATT INTE BADA

Utifrån resultatet på fråga 20 (se Figur 6 ovan) framkommer att den klart vanligaste beteendemässiga förändringen är att turisterna inte kan bada i den utsträckning som de hade velat. Åtta av tio respondenter som har ändrat sina aktivitetsplaner hänvisar till det faktum att algblomning försvårar bad. Genom beteendeförändringen, att undvika fysisk kontakt med det algblommande vattnet, uttrycker dessa turister härigenom att hav eller sjö inte längre i samma utsträckning ses som gynnsamt eller passande för vissa turismaktiviteter (jmf Dewar, 2005:233). Resultatet förstärker resonemanget från den förra analysdelen om algblomningars påverkan av badmöjligheter, där turisternas uppfattningsmässiga reaktion hot mot bad utgjorde den näst vanligaste reaktionen på både fråga 12 och 18. Det minskade badandet i hav eller sjö kan bero på att majoriteten av våra respondenter uppfattar att vattnet förlorar sin attraktionskraft, eller fysiskt omöjliggör badande, när algblomning råder.

Resonemanget kan även hjälpa oss att förstå den beteendemässiga reaktionen byta badplats. 15,8% av de som ändrat sina aktivitetsplaner har genomfört en rumslig förflyttning på orten genom att byta

badplats. För dessa turister är strandaktiviteter uppenbart så pass viktiga att de inte vill vara utan dem. Istället för att substituera de ursprungliga aktiviteterna är det badplatsen som byts ut. Vidare uppmanar media indirekt till att byta badplats, eller att avstå badande, via rapporteringar som ofta kretsar kring var och när det går alternativt inte går att bada: *"Hallå alla badare, här är det algfritt"* (HD 2006-07-08), *"Nu är de farliga algerna här [...] För bara några dagar sedan var badvattnet klart och inbjudande. Nu täcks ytan av en grymig sörja [...]"* (Expressen 2006-07-08), *"Giftalgerna hot mot badare i Sundet"* (HD 2006-08-03). Som har framkommit av föregående delkapitel av analysen, kring turisternas uppfattningar, kan medias rapportering kring algblomningar påverka turisternas uppfattningar. Förutom turisternas egenupplevda interaktion med vattnet kan det således även vara medias rapportering som påverkar turisternas beteende, via turisternas uppfattningar.

Den näst vanligast förekommande beteendemässiga förändringen (fyra av tio turister som har ändrat sina aktivitetsplaner) består av att stanna på orten och ägna sig åt andra aktiviteter (se Figur 6 ovan). Det vore logiskt att anta att turister som har utfört denna beteendemässiga reaktion vid tillfället för aktivitetsbytet ägnade sig åt strandaktiviteter. Aktivitetsbytet kan ses som en tydligare beteendeförändring än föregående båda, eftersom turisten här inte nöjer sig med att undvika fysisk kontakt med vattnet eller söka sig till en attraktivare strandmiljö. Istället utför turisten en av de Freitas kategorier av beteendemässiga reaktioner, nämligen ändrar aktivitet för att aktivitetsvalet ska passa med de rådande förhållandena och för att maximera njutningen på destinationen (jmf 2003:50). Vi ser här hur algblomningarna hindrar turisten genom att resursen tjänligt badvattnet går förlorad, varpå turisten mer eller mindre tvingas ge upp den ursprungliga aktiviteten helt och hållet. Denna tolkning kan jämföras med Smiths (1990:177) skidturister som vid avsaknad på den grundläggande resursen snö inte längre kan ägna sig åt sin huvudaktivitet. För att turisten skall finna anledning att stanna på destinationen trots avsaknad på möjlighet att utföra den ursprungliga aktiviteten krävs tillgänglighet på alternativa aktiviteter som turisten är villig att substituera mot. Enligt Dewar (2005:235) är reaktionen aktivitetsbyte sannolik att ske om det ogynnsamma förhållandet är kortvarigt.

ATT BYTA DESTINATION ELLER ATT GE UPP RESAN

Ifall ogynnsamma klimatförhållanden är långvariga är det troligt att turisternas beteende ändras mer drastiskt genom att de lämnar destinationen helt och hållet (Dewar, 2005:235). För de flesta turister räcker det antagligen inte med en temporär algblomning, som påverkar badvattnet någon dag, för att de ska lämna destinationen i förtid, utan en mer långvarig algblomning lär krävas. Även om det säkerligen finns många turister som har upplevt att kortvariga algblomningar medfört försämrade njutning, kan vissa turister misstänkas reagera i likhet med följande respondent: *"Det var så lite så det påverkade inte oss. Vi väntade med att bada till dagen efter och då var det bra igen."*¹³. Turister som däremot utsattes för mer långvariga algblomningar kan vara mer benägna att reagera annorlunda: *"vi flyttade till en annan semesterort pga algblomningen, det gick ju inte att bada."* eller *"Omöjliggjorde bad på vår strand, vi fick åka lång väg för att slippa den."*. En av de mer drastiska beteendemässiga reaktionerna, att förkorta sin vistelse på orten genom att resa till annat resmål (se

¹³ Respondentcitaten i detta stycke är hämtade från enkätens fråga 18.

Figur 6 ovan), var den tredje mest frekventa beteendemässiga förändringen (16,5%). Påverkan är här dels temporal eftersom vistelsetiden på destinationen har förkortats, dock utan att nödvändigtvis inskränka den totala reslängden. Dessutom är påverkan spatial eftersom turisterna rest vidare till en annan destination. För dessa turister har det inte varit räckt med att genomföra en spatial beteendeförändring inom destinationen. Istället utför de en annan av de Freitas (2005:50) kategorier av möjliga beteendemässiga reaktioner, det vill säga de försöker undvika hela området med ogynnsamma förhållanden. Turisterna ändrar alltså här, mitt under pågående resa, sitt redan fattade resebeslut vad gäller destinationsval. Resultatet påvisar algbloomingarnas påverkanspotential, inte bara gällande beslut kring val av turistaktiviteter, utan också för val av destination. Som nämndes ovan är det dock inte nödvändigtvis algbloomingarna i sig, utan det kan även vara medias rapportering, som vägleder turisterna beteendemässigt att undvika direktkontakt med algbloomingar, eller till och med att undvika de destinationer där algbloomingar påstås förekomma. Resultatet från analysavsnitt 4.1.2 ovan, kring att betydligt färre har upplevt algbloomingar som en hälsofara än vad turisternas generella uppfattningar indikerar, argumenterar till och med för att det ibland kan vara medias rapportering kring algbloomingarna *snarare* än algbloomingarna själva som frambringar vissa turistbeteenden, exempelvis destinationsval (jmf Gössling & Hall, 2006c:182).

Om turisten upplever att det inte ens finns lockande alternativa destinationer att resa till under den disponibla tiden för resande ökar sannolikheten för följande reaktion. 7,5% av de turister som har ändrat sitt beteende förkortade hela resans duration genom att avbryta sin sommarresa och resa hem. Genom att ge upp hela resan förlorade de samtidigt sin status som turister, varpå denna grupp ur ett turismvetenskapligt perspektiv kan påstås ha utfört den starkaste beteendemässiga förändringen. Reaktionen behöver dock inte nödvändigtvis ses som dramatisk på längre sikt, utan det kan vara så att flera av dessa turister bor nära destinationen och enbart är dagsbesökare med möjlighet till återresa vid mer gynnsamma förhållanden. Å andra sidan, kanske hemresan istället är en följd av den upplevda risken att få vistelsen förstörd av algbloomingar även på andra destinationer.

Om man adderar de olika kategorierna på fråga 20 framgår att andelen som har ändrat beteende genom att lämna destinationen i förtid är betydligt lägre än andelen som istället stannat på destinationen och där ändrat beteende. Sammanlagt 21,5%¹⁴ av de som har ändrat beteende reste nämligen antingen hem eller till annan destination, att jämföra med att sammanlagt 87,5%¹⁵ avstod bad, bytte badplats eller aktivitetsval. Skillnaden beror sannolikt på att turisterna först försöker anpassa sig beteendemässigt till algbloomingarna på destinationen. Vissa av turisterna finner emellertid antagligen inte tillräckligt lockande alternativa sysselsättningar, eller utsätts för långvariga algbloomingar. Ett behov av mer drastiska beteendeförändringar för dessa turister skapas därmed, varpå den beteendemässiga reaktionen blir att lämna destinationen i förtid. De hittills analyserade beteendemässiga reaktionerna på algbloomingar kan ses som kortsiktiga eftersom reaktionerna sker direkt,

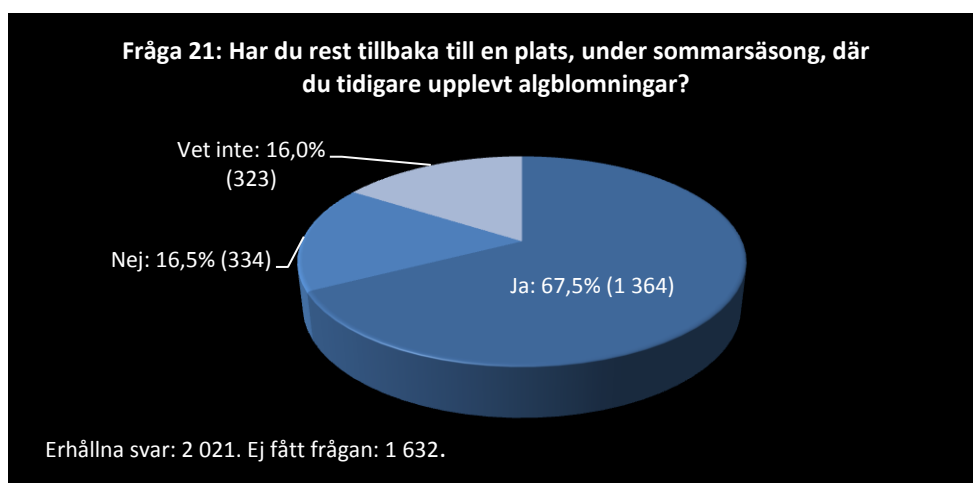
¹⁴ Uträkning: (Svarsfrekvensen hos alternativ 4 + alternativ 5 – antalet respondenter som svarat både alternativ 4 och alternativ 5) / totala antalet respondenter som besvarat frågan.

¹⁵ Uträkning: (Svarsfrekvensen hos alternativ 1 + alternativ 2 + alternativ 3) – (antalet respondenter som svarat antingen både alternativ 1 och 2 eller både alternativ 2 och 3) / totala antalet respondenter som besvarat frågan.

under själva resan, men i nästa avsnitt övergår vårt analytiska fokus till att diskutera mer långsiktiga beteendeeffekter av algblomningar.

4.2.2 LÅNGSIKTIGA BETEENDEMÄSSIGA REAKTIONER

Som framgick av föregående avsnitt kan algblomningarna påverka destinationsval under resan, genom att turisten genomför ett destinationssubstitut. Turisternas destinationsval kan dock även påverkas efter hemkomst. Fråga 21 påvisar att två tredjedelar av de svenska turisterna med intresse för skånsk turism som påträffat algblomningar har rest tillbaka till en destination under sommaren där de tidigare har upplevt algblomningar (se Figur 7 nedan).

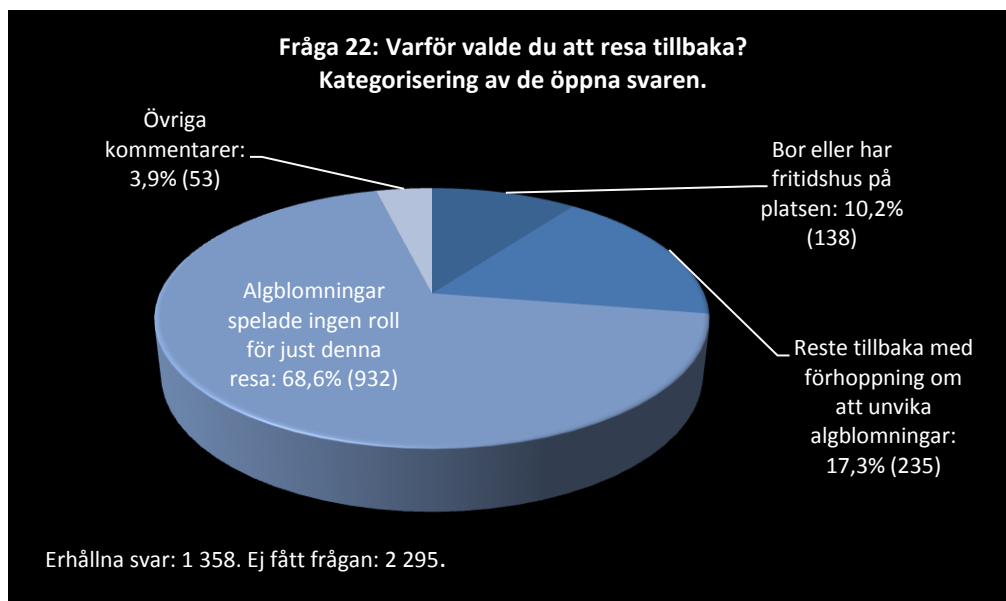
Figur 7.

Kopplingen mellan algblomningar och platser tycks dock inte alltid vara tydlig, vilket framgår av att andelen turister som inte vet om de har rest tillbaka till en sådan plats (16,0%) nästan är identisk med andelen som uppger att de inte har rest tillbaka (16,5%).

På uppföljningsfrågorna fick respondenterna själva formulera orsaken till varför/varför inte de rest tillbaka. Därav inkorporerar svaren här per automatik vad respondenterna uppfattar vara orsaken. På så sätt blir turisternas uppfattningar viktiga för att förstå de långsiktiga beteendemässiga reaktionerna.

MÅNGA TURISTER HAR REST TILLBAKA...

Att så många som två tredjedelar av turisterna har rest tillbaka argumenterar för att beteendemässig påverkan för de flesta ej tycks vara långsiktig, särskilt som två tredjedelar av dessa på följdfrågan antyder att de rest tillbaka eftersom algblomningar inte spelade någon roll för just denna resa (se Figur 8 nedan).

Figur 8.

Om dessa turister har haft fenomenet algblomning i åtanke vid tidpunkten för beslutet för återresa framkommer emellertid ej. Kopplingen mellan tillbakaresa och algblomningar kan för dem istället utgöra en uppfattningsmässig efterkonstruktion, orsakat av att turisten via fråga 21 (Figur 7 ovan) styrts tankemässigt att sätta minnet av sitt återresebeslut i relation till algblomningar. Dessutom går det inte att svara på huruvida dessa turister generellt är okänsliga för algblomningar. Resultaten från frågorna kring tillbakaresa säger nämligen inget om huruvida turisterna någon gång *har undvikit* att resa tillbaka till en destination där de upplevt algblomningar¹⁶, utan enbart om turisten någon gång har rest tillbaka. Även om turisten har rest tillbaka kan återresefrekvensen till destinationen, på grund av algblomningar, ha minskat till förmån för andra destinationer eller lett till generellt minskat sommarresande. Alltså kan det förhålla sig som så att en stor andel av turisternas resebeteende har påverkats långsiktigt spatialt.

En långsiktig temporal påverkan är emellertid mer lättpåvisad än den spatiala hos åtminstone (men sannolikt många fler) de en av sex som explicit uppger att de reste tillbaka med en förhoppning om att undvika algblomningar. Detta eftersom respondentutlåtandena inom denna svarskategori i vissa fall antyder att tidpunkten för tillbakaresa anpassats i syfte att undvika algblomningar, vilket framgår av citat (hämtade från fråga 22) liknande: *"visste att det inte var algblomning då och den var en trevlig plats att besöka"*. Turisterna inom kategorin tycks veta att algblomningarna är tillfälliga: *"[...] algerna blommar inte alltid."*, varför destinationen här inte uppfattas som permanent otillgänglig, eller som ett excluded set (jmf Decrop, 2006:113-114). För denna grupp turister framstår resmålet på sin höjd som det mer temporära unavailable set, när det råder algblomningar, men när denna kontextuella faktor inte är närvarande kan destinationen åter utgöra ett attraktivt resealternativ, eller evoked set (jmf Decrop, 2006:113-114). På liknande sätt kan turisterna inom den största kategorin (se Figur 7 ovan)

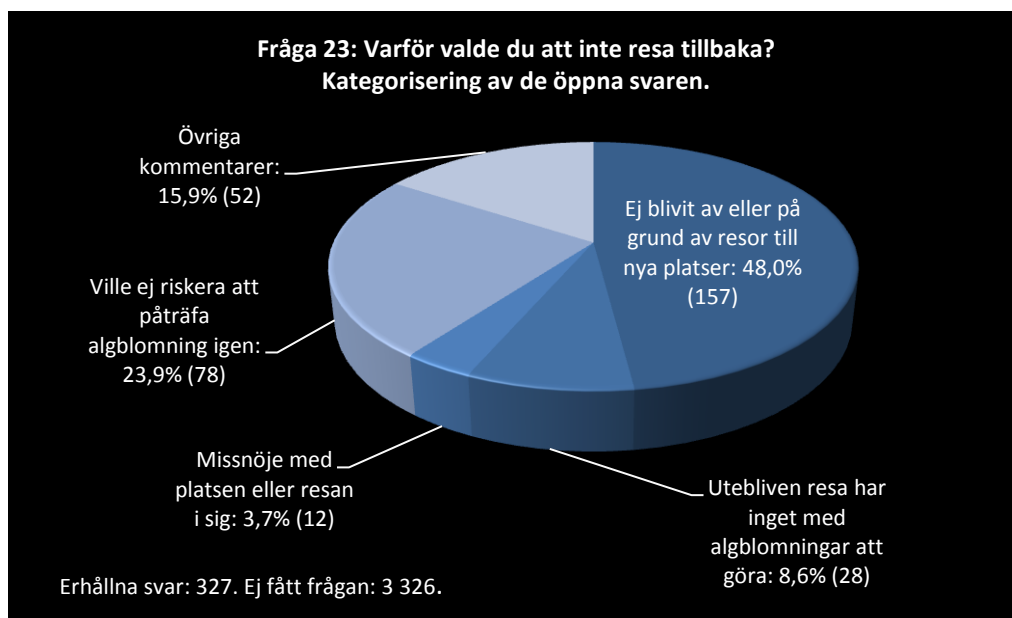
¹⁶ En sådan fråga anser vi skulle ha varit ledande och medfört spekulativa svar, se metodkapitlet.

uppfatta destinationer som temporärt otillgängliga under algblomningar, förutom när resan inte förutsätter attraktiva strandmiljöer då de uppger sig ha rest tillbaka.

Eftersom lojalitet och återresa utgör tecken på nöjdhet (Decrop, 2006:137), kan återresenärer antas vara nöjda med destinationens övriga attribut. Antagandet stöds av att en destinationsutvärdering ofta är kompensatorisk (Decrop, 2006:137), där en destinations svaghet, i form av algblomning, kan kompenseras av styrkor hos andra destinationsattribut. Detta stämmer väl överens med vårt resultat där turisterna i de olika kategorierna ofta motiverade återresan genom att beskriva platserna på ett positivt vis, exempelvis: *"fantastiskt resmål trots algblomningen"*. Sambandet mellan nöjdhet och återresa är dock komplext och för vissa så kallade masochister (Decrop, 2006:137) kan just de missnöjesrelaterade uppfattningarna beträffande algblomning ha skapat ett behov av återresa. Detta eftersom turisten vid den tidigare resan gick miste om att uppleva destinationens strandmiljö till fullo på grund av algblomning, vilket illustreras av följande citat: *"ville se hur det såg ut sen algblomningen hade blommat färdigt"*. Orsakerna som här redogjorts för kan åtminstone till viss del ge förståelse för att missnöjesuppfattningarna till trots har de klart flesta turisterna rest tillbaka.

...MEN VISSA VILL UNDVIKA ALGBLOMNINGAR TILL VARJE PRIS

Normalt medför dock missnöje beteendeförändring och enligt enkätresultatet har nästan en fjärdedel utav turisterna som *inte* rest tillbaka undvikit platsen på grund av att den förknippas med algblomning (se Figur 9 nedan).

Figur 9.

Andelen respondenter som uppger att de inte har rest tillbaka baserat på risken att åter påträffa algblomningar var nära tre gånger större än andelen som svarar att utebliven tillbakaresa inte föranletts av algblomningar. Uttalanden från den förstnämnda svarskategorin kan exemplifieras av: *"det räcker med en besvikelse"*, *"Vill gärna att mina planer skall gå i lås, vill därför inte riskera!"*,

"Platsen med algblomningar förknippades med dåliga minnen, därför annan plats." Förhållnings-sättet yttrar sig genom att dessa turister, på grund av algblomningar, väljer att antingen resa till andra destinationer, vilket innebär en spatial påverkan. Alternativt ändrar turisterna det generiska beslutet (Decrop, 2006:90) att resa och stannar följaktligen oftare hemma. Resultatet tyder på att algblomningar har förorsakat så pass negativa eller traumatiska upplevelser, hos många av de turister som inte rest tillbaka, att de aktivt inkorporerat kriteriet att undvika algblomningar i sitt resebeslutsfattande. Därmed har platsen för just dessa turister antagit ett excluded set (jmf Decrop, 2006:113-114), vilket innebär ett medvetet och permanent avståndstagande från resmål som associeras till algblomning. För försiktiga resenärer, även om de vet att algblomning inte är konstant förekommande på somrarna, kan risken för fenomenet upplevas som konstant. Således kan bristen på garanti på algfritt vatten på resmålet, vara tillräcklig för att de ska avstå från resor till vissa destinationer under sommaren.

Den vanligaste orsaken hos de turister som inte har rest tillbaka till en plats där de tidigare påträffat algblomning utgörs dock av ett variationsbehov, det vill säga att turisten rest till nya platser, eller så har det helt enkelt inte blivit av att man genomfört någon återresa. Detta bekräftar Decrops (2006:136) resonemang om att beteendeförändringar kan ske trots nöjdhet. För de turister som har ändrat sitt beteende på plats och inte rest tillbaka är dock den klart viktigaste orsaken till detta att de ville undvika algblomningar (41,7%, att jämföra med 32,5% som uppger variationsbehov som orsak till utebliven återresa). Resultatet argumenterar för att de vars resebeteende har påverkats på kort sikt (under resa) även kan vara mer benägna att påverkas på lång sikt, genom att aktivt välja säkrare destinationer beträffande frånvaro av algblomning. Dock ska försiktighet tillämpas i generaliserbarheten av påståendet, eftersom fler turister som ändrat sitt beteende under resa har rest tillbaka än de turister som *inte* ändrat sitt beteende under resa. Samtidigt motiveras tillbakaresan mycket oftare hos de förstnämnda (25,8% jämfört med 11,0% hos de senare) med att turisterna hoppades undvika algblomningar. Sammantaget tyder resultatet på att de flesta turister som under pågående resa har ändrat beteende ingalunda är förlorade för destinationen för gott, utan om ingen algblomning förekommer kan merparten av turisterna tänka sig att resa tillbaka. Men detta argumenterar även för att beteendemässiga reaktioner på algblomningar är komplexa, eftersom det är svårt att entydigt kunna tolka och förstå de kvantitativa svaren eller kortfattade kvalitativa svaren som en enkätundersökning ger.

Det avsiktliga avståndstagandet från vissa resmål, för turister som ej ville riskera att påträffa algblomningar igen (se Figur 9 ovan), argumenterar för att turisterna uppfattar dessa destinationers image som försämrade. Uppfattningen om algblomningars imageförsämrande följer för en destination kan dock inte enbart kopplas till denna grupp respondenter. Det stora flertalet turister uttrycker (på fråga 12 och 18, som analyserats ovan) att hur algblomningarna uppfattas står i totalt motsatsförhållande gentemot önskade uppfattningar och känslor under turismvistelser. Att en destination därigenom skapar starka och tydliga icke önskvärda känslor hos turisterna påvisar en kraftig försvagning av de emotionella fördelarna som förekommer hos en gynnsam destinationsimage (Tapachai & Waryszak, 2000). Dessutom medför den försämrade vattenkvaliteten att även de fysiska och funktionella fördel-

arna försämras. Detta eftersom en av de grundläggande fysiska resurserna för sommarturism utgörs av badbart vatten och en av de viktigaste funktionerna är att kunna bada. Sannolikt kan detta leda till att vattnet inte enbart förlorar sin förmåga att locka turister till destinationen. Vattnet kan istället till och med avskräcka turister från att besöka resmålet, något som följande respondentcitrat illustrerar: *"Det går inte att bada. Vattnen nere på fr f a Österlen blir sörjiga och det är inte samma nöje att åka dit."*¹⁷. Eftersom två av de viktigaste fördelarna (fysiska/funktionella och emotionella) hos en destination med gynnsam destinationsimage vid algblomning försvagas, utan att de andra fördelarna kan antas förstärkas, blir konsekvensen därmed per definition en försämring av den totala destinationsimagen. Detta åtminstone under rådande algblomning. Eftersom image har en påverkan på resebeslutsfattande som är vetenskapligt väldokumenterad (jmf Tapachai & Waryszak, 2000; Hamilton & Lau, 2006:230; Hall och Higham, 2005:13), samt eftersom det finns många destinationer att välja bland kan missnöjet och imageförsämringen medföra att många turister förändrar sina destinationsval inför kommande resor.

Eftersom vår studie har genomförts närmare ett år efter senaste badsäsong är det av största vikt att komma ihåg att de starkt negativa uppfattningsmässiga reaktioner (som redogjorts för i delkapitel 4.1 ovan) förekommer trots att turisterna sannolikt inte har upplevt algblomningar på åtminstone närmare ett års tid, eller betydligt längre tillbaka än så. Detta tyder på att de flesta turisternas reaktioner på algblomningar blir till bestående minnen av missnöje, vilket kan jämföras med andra studier (jmf Dewar, 2005:237; genomgång av de Freitas, 2003:52; Becheri, 1991:230) som påvisat att klimatmässiga förhållanden under tidigare år har potential att påverka turisternas resmönster och framtida resebeslut. Tidigare upplevda algblomningar och de missnöjesuppfattningar som de genererat kan på motsvarande vis ha potential att hjälpa oss att förstå de långsiktiga beteendekonsekvenser hos turister som redogjorts för i detta avsnitt. Dock argumenterar resultatet på enkätfrågorna kring återresa emellertid för att algblomning inte orsakar den kollektiva imageförsämringen som Becheri (1991:230), i Riministudien, hävdar medförde så pass storskaliga och abrupta förändringar i resebeteende som en halvering av turistbesök. Åtminstone inte än så länge, vilket bekräftas av turismstatistik¹⁸. Detta trots att vi, likt Becheri, i uppsatsen har påvisat en omfattande och mycket negativ medierapportering kring algblomningar, och detta trots direkta antydningar i medierubriker som: *"Gotlandsturister avskräcks av algblomning"* (DN 2006-06-07) och *"Giftagerna slår hårt mot turismen i skärgården"* (SvD 2005-07-21). Samtidigt påvisar dessa medieartiklar att algblomningar har medfört betydande beteendeförändringar även i Sverige, dock avgränsat i både tid och rum.

4.3 FÖRKLARANDE FAKTORER FÖR TURISTERNAS BETEENDEMÄSSIGA REAKTIONER

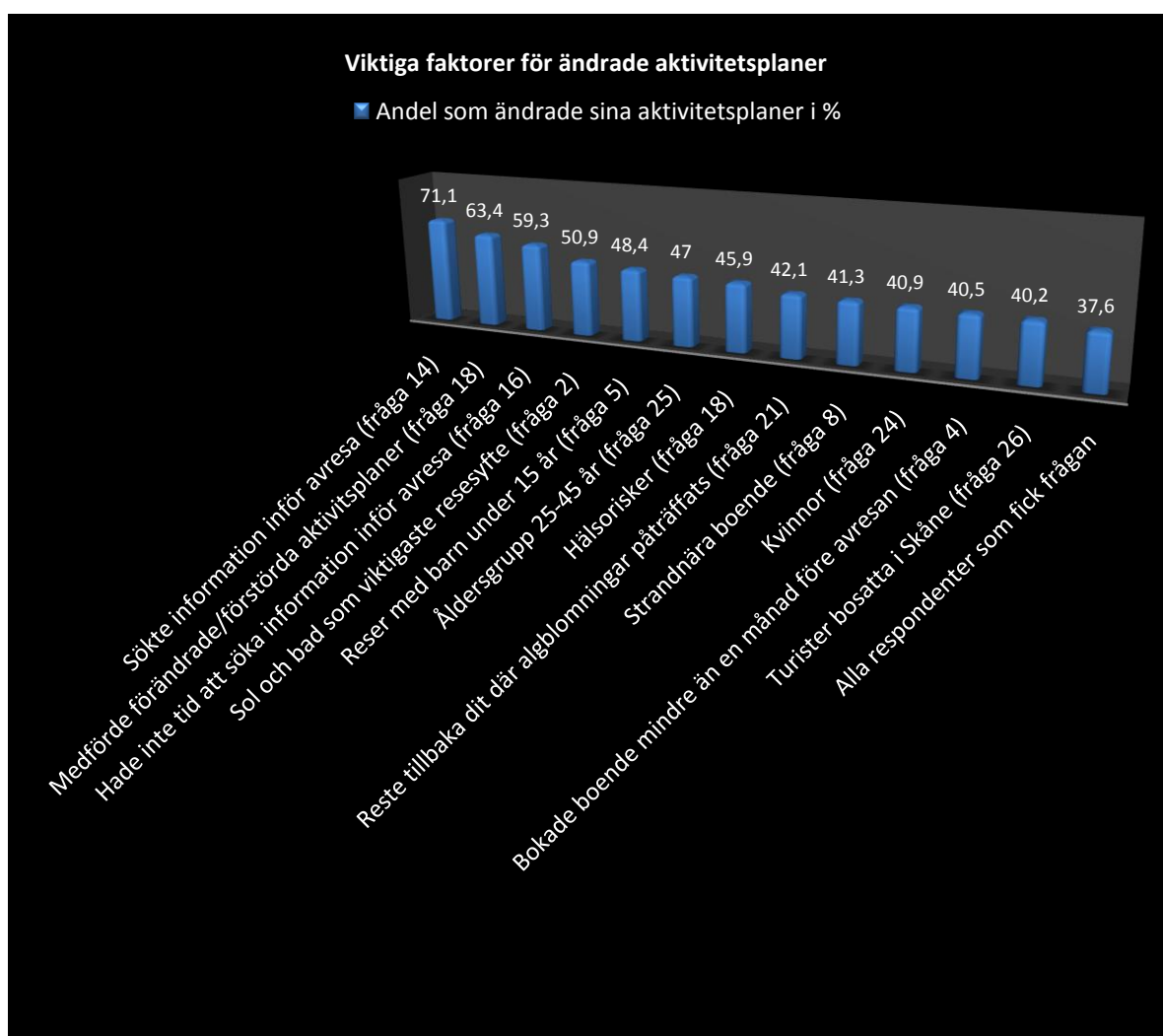
I detta sista delkapitel av analysen ämnar vi att med utgångspunkt i vår sambandsanalys, besvara den tredje frågeställningen, hur turisternas beteendemässiga reaktioner kan förklaras. Delkapitlet behandlar inledningsvis uppfattningarnas förklaringspotential (4.3.1), eftersom temat på de tidigare analys-

¹⁷ Citat hämtat från enkätens fråga 12 (svarskategori "Specifika platser").

¹⁸ Enligt studien "Inkvarteringsstatistik för Sverige 2008" av Tillväxtverket och SCB framgår tydligt att de svenska kustlänen mellan Skåne och Stockholm (de som främst drabbats av algblomningar) de senaste fem åren långt ifrån kan uppvisa motsvarande nedgång i turismbesök som Becheri fann i sin studie.

delarna varit just uppfattningar och beteende. Resterande förklaringsfaktorer redogörs därefter för i en ordning som följer enkätens frågeordning: reseanledningen sol- och bad (4.3.2), resesällskapet barn (4.3.3), samt informationssökning (4.3.4).

Att här förklara både de kortsiktiga (fråga 19-20) och långsiktiga beteendemässiga reaktionerna (fråga 21-23), hos svenska turister med intresse för skånsk turism, finner vi bli för omfattande och komplext. Vi har således valt att enbart fokusera på att förklara de kortsiktiga beteendemässiga reaktionerna, bland annat eftersom analysen av fråga 22-23 ovan redan tangerat vad respondenterna själva anser att de långsiktiga beteendereaktionerna kan bero på. Vi vill dock poängtera att det är kvantitativa orsaker som ligger bakom vilka faktorer som i detta delkapitel redogörs för som förklarande faktorer. Det är nämligen dessa faktorer som efter statistiska beräkningar visat sig vara viktigast för att förklara förändrat beteende (se Figur 10 nedan).

Figur 10.

4.3.1 UPPFATTNINGAR – EN MOTSTRIDIG FÖRKLARING

Som framkom av den föregående analysdelen (4.2) är det svårt att *förstå* turisternas beteendemässiga reaktioner utan att beakta deras uppfattningar. För att utröna relationen mellan uppfattningar och

beteenden ägnas detta avsnitt åt uppfattningarnas potential att *förklara* utifrån vår sambandsanalys. Av utrymmesskäl avgränsas uppfattningarna i denna redogörelse till resultatet från fråga 18, eftersom denna fråga handlade om turisternas specifika algblokningsupplevelser. Resonemanget i den första analysdelen (4.1), påvisar att uppfattningarna av algblokningsupplevelsen (Figur 4 ovan) hos nästan nio av tio (88,6%) respondenter som har påträffat algblokningsstår i stark konflikt gentemot önskade känslor under vistelsen på destinationen. Eftersom turisternas uppfattningar påverkar deras beteende (Hall & Higham, 2005:13; Gössling & Hall, 2006b:165) argumenterar resultatet för ett behov hos turisterna att ändra beteende till följd av algblokningsstår. Detta behov bekräftas av att vår chi2-analys påvisar ett mycket starkt statistiskt signifikant samband (på 99,9%-nivån) mellan uppfattningar och de kortsiktiga beteendemässiga reaktionerna (se Bilaga 3:A). Sambandet illustreras som tydligast av att det är betydligt färre av dem som uppfattar algblokningsstår som något oproblematiskt som har ändrat sina aktivitetsplaner på grund av algblokningsstår (9,7%), jämfört med dem som uppfattar algblokningsstår som något problematiskt (40,7%). Hela 89,0% av de turister som uppfattar algblokningsstår som något oproblematiskt uppger att de aldrig har ändrat sina aktivitetsplaner. Detta innebär att om inte turisterna har negativa uppfattningar om algblokningsstår är det ytterst osannolikt att beteendeförändringar sker och således utgör negativa uppfattningar närmast en förutsättning för beteendeförändringar. De uppfattningar som istället starkast kan förklara de kortsiktiga beteendeförändringarna är som väntat svarskategorin förändrade eller förstörda turismaktiviteter, där hela 63,4% har ändrat sitt resebeteende. De väntade resultaten som har redogjorts för i detta stycke påvisar sammantaget en hyfsad kongruens mellan uppfattningar och beteende. För många turister tycks alltså uppfattningarna utgöra en god grund för deras beslutsfattande och beteende.

Uppfattningars påverkanspotential för beteendemässiga förändringar kan bero på att algblokningsstår påverkar den sammanlagda bekvämligheten och njutningen av turismaktiviteter, en typ av påverkan som enligt Moen och Fredman (2007:419) utgör en av de viktigaste effekterna av klimatförändringarna på utomhusturism. För att exemplifiera hur bekvämligheten och njutningen kan förändras när algblokningsstår råder tillämpas följande respondent algblokningsupplevelse:

att man kunde ej bada alls denna dagen, var riktigt varmt, visst kändes det jobbigt, att vara på en strand och när man ej kan bada alls. Hade jag vist om det då hade jag aldrig åkt dit (respondentcitater från fråga 18).

Citatet illustrerar hur kvaliteten på hela turismupplevelsen kan försämrats till följd av samspelet mellan algblokningsstår och höga temperaturer (jmf Moen & Fredman, 2007:419). Uppfattas möjligheten till att svalka sig som eliminerad kan nämligen varma väderförhållanden som normalt sett uppfattas som *acceptabla* eller till och med *optimala* för sommarturism plötsligt skifta karaktär till att uppfattas som *oacceptabla*, på grund av förekomst av algblokningsstår (jmf de Freitas, 2003:47-48; de Freitas, 2005:30). Algblokningsstår skapar här en negativ termal påverkan (de Freitas, 2005:31) hos turisterna som en konsekvens av att strandvistelsen uppfattas som *för* varm. Denna negativa termala påverkan kan vidare jämföras med Gössling och Halls (2006b:163-164) resonemang. Det är nämligen inte enbart genom att förändra faktiska förhållanden på destinationen som klimatförändringarna kan påverka resebeteende, utan även genom huruvida turisterna uppfattar förändringarna i klimat-

förhållanden som mer eller mindre önskvärda. Eftersom varmare temperaturer, som konstaterades inledningsvis, ofta har algblomningar som följeslagare uppfattar sannolikt turisterna temperaturförändringen som icke önskvärd, på grund av förlusten av möjlighet till ett svalkande dopp i hav eller sjö. Den uppmärksammade positiva effekten av klimatförändringarna för Nordeuropas turism i form av varmare väder (Smith, 1990:177, 179; Bigano et al, 2006:180; Mather et al, 2005:65, 71, 76; Hamilton & Tol, 2007:164) riskerar alltså att förstärka algblomningarnas negativa effekt, eftersom behovet av att bada ökar när det blir varmare samtidigt som den upplevda möjligheten för detta minskar vid algblomning. Enligt de Freitas (jmf 2005:34) sker en utomhusturismaktivitet enbart om klimatet uppfattas som passande, men i kontexten sommarturism och algblomning kan vi argumentera för att uppfattningen av *klimatet* inte är tillräckligt. Det är istället sannolikt den kombinerade effekten (jmf de Freitas, 2003:48) av termal påverkan (i form av hur varm turisten känner sig), estetisk påverkan (i form av huruvida strandmiljön uppfattas som frånstötande) samt fysisk påverkan (i form av hur den fysiska vattenkvaliteten upplevs, särskilt som denna kan utgöra en hälsofara) som avgör om turisterna ägnar sig åt strandaktiviteter. Kombinationen av algblomning och höga temperaturer kan utifrån detta perspektiv effektivt försvaga en destinations pull-faktorer och istället dra turisten bort från destinationen eller åtminstone från strandmiljön under pågående resa.

Även om resultaten från sambandsanalysen påvisar en viss samstämmighet mellan uppfattningar och beteende är det emellertid minst lika intressant att dessa resultat samtidigt påvisar att långtifrån alla respondenter handlar i överensstämmelse med sina uppfattningar. Detta bekräftar flera tidigare studier (jmf Baysan, 2001:228; Priskin, 2003:200-201; Becken, 2007:364). Diskrepansen, eller den kognitiva dissonansen (Festinger, 1962; Decrop, 2006:138-139), mellan uppfattning och beteende handlar i vår studie främst om att nära nio av tio turister uttrycker sig i starkt negativa ordalag kring upplevelsen av algblomningar, medan färre än fyra av tio turister har ändrat beteende i enlighet med de negativa uppfattningarna. Med andra ord uttrycker en tydlig majoritet av turisterna en missnöjdhet via sina uppfattningar, medan missnöjdhet uttryckt i form av beteendemässiga förändringar istället står i minoritet. Totalt sett i samlingskategorin "Problematiskt" är det 56,0% som uppger att de aldrig har ändrat sina aktivitetsplaner med anledning av algblomningar, vilket framträder som något anmärkningsvärt eftersom fler än hälften av dessa respondenter inte låter sitt beteende styras av uppfattningarna. Än mer anmärkningsvärt är emellertid att 34,7% från den specifika uppfattningskategorin "Medförde förändrade/förstörda aktivitetsplaner" uppger att de aldrig har ändrat sina aktivitetsplaner med anledning av algblomningar. Dock finns det sannolikt turister från denna kategori som fått sina aktiviteter förstörda utan att ha ändrat aktivitetsval. Ett icke-förändrat beteende till följd av algblomningarna som trots allt upplevdes som förstörande kan bero på en passiv acceptans från turisternas sida. Turisterna valde helt enkelt att uthärda och genomföra det som gick att genomföra av ursprungsaktiviteten, kvalitetsförsämringen till trots. Passiv acceptans kan alltså ske trots att turisterna uppfattar algblomningarna som ett besvärande och problematiskt inslag under resan. Sammantaget indikerar resultaten här att de uppfattningsmässiga reaktionerna på algblomningar är klart starkare och mer negativa än de beteendemässiga.

Resultatet, att turisterna är betydligt mer känsliga för algbloomingar uppfattningsmässigt än beteendemässigt, levererar kritik gentemot teorin om att människor strävar efter att reducera den kognitiva dissonansen mellan uppfattning och beteende (jmf Decrop, 2006:138; Festinger, 1962:18). För somliga turister kanske algbloomingar förvisso uppfattas som problematiskt, men inte tillräckligt problematiskt för att skapa ett behov av beteendeförändring. För dessa turister kan det vara så att den kognitiva dissonansen inte nödvändigtvis måste reduceras. Orsaken kan här vara att människor normalt uppfattar mindre beteendemässig kontroll över valet av turistupplevelser än vid annan typ av konsumtion, eftersom turister är vana vid att externa faktorer styr kvaliteten på deras upplevelser (jmf March & Woodside, 2005:183). Påståendet argumenterar för att turisternas vana vid externa faktorer kan mildra de beteendemässiga effekterna av algbloomingar på turister. Beträffande svensk sommarturism är detta extra tydligt, eftersom vädret här utgör en extern faktor av avgörande betydelse. Åtminstone frånvaron av starka beteendemässiga förändringar, såsom att lämna destinationen i förtid, kan förklaras av att svenska turister är vana vid att det sommartid kan förekomma ogynnsamt väder, såsom regn och kyla. Algbloomingar skulle i det här avseendet kunna ses som blott ytterligare en extern faktor bortom turistens kontroll. För andra turister kanske det emellertid är så att de egentligen önskade ändra aktiviteter men att åtminstone mer omfattande beteendeförändringar, såsom att byta destination, sågs som mer besvärligt än att stå ut med algbloomingarna, vilka måhända inte råder under hela vistelsen. Här skulle det alltså istället vara de upplevda hindren mot att försöka uppnå kognitiv balans som kan förklara varför ingen beteendeförändring har skett.

Vidare kan det vara så att de turister som inte lyckades kringgå problematiken som algbloomingen gav upphov till under vistelsen tar med sig frustrationen hem och minns resan som saboterad och sig själva som offer för naturfenomenet. På så sätt kan de turister vars uppfattningar inte överensstämmer med deras beteende under resan faktiskt uppleva ett behov av att reducera dissonansen efter hemkomst. Detta behov argumenterar för att turisterna mer sannolikt försöker uppnå samstämmighet mellan uppfattning och beteende genom att aktivt undvika algbloomingar i samband med kommande resor. Därmed skulle frånvaro av algblooming inkorporeras som ett resebesluts-kriterium fortsättningsvis och innebär att dessa turister blir mer långsiktigt känsliga för algbloomingar. De turister som istället uppfattar algblooming som något problematiskt och ändrade sitt beteende på plats kan till skillnad från de föregående ha löst dissonansproblemet och uppnått kognitiv balans. För dessa turister utgör algblooming måhända ett utagerat problem, varför de skulle vara mindre sannolika att aktivt inkorporera undvikande av algbloomingar som ett resebesluts-kriterium. Sammantaget belyser diskussionen som här har förts den komplexitet som råder beträffande uppfattningars förklaringspotential för turistbeteende och resebeslut. Vår studie bekräftar med andra ord det som bland andra Gössling redan konstaterat (Gössling et al, 2006:431; Gössling & Hall, 2006b:165).

Förutom att förändra beteende i enlighet med uppfattningen att algbloomingen är besvärande kan turisten försöka reducera den kognitiva dissonansen genom att istället ändra sin uppfattning, i syfte att stödja det redan skedda beteendet. Denna typ av reduktion kan exempelvis framträda i det läge en turist besväras av algbloomingar men inte uppfattar att lämna destinationen i förtid som en reell

möjlighet. Här är det troligt att ett ställningstagande likt "vi får väl göra det bästa av situationen" lockas fram. I sådana situationer modifieras alltså uppfattningen av missnöjdhet med vistelsen till följd av algblooming, varpå den kognitiva dissonansen mellan uppfattning och beteende reduceras i syfte att rättfärdiga beslutet att stanna kvar på destinationen (jmf Decrop, 2006:138-139). Vi kan därigenom argumentera för att kognitiv dissonans skulle kunna utgöra en modererande effekt på vissa respondenters uppfattningar. Å andra sidan, påvisar resultatet att nästan samtliga turister uttrycker negativa uppfattningar, vilket inte tyder på att turisterna generellt i undersökningen försöker transformera sina uppfattningar från problematiskt till oproblemiskt för att stödja det redan skedda beteendet. Dock kan uppfattningarna eventuellt modifieras från en hög grad av problematiskt till en något lägre sådan. Det sistnämnda är emellertid svårt att påvisa utifrån enkätens resultat eftersom samlingskategorin "Problematiskt" inte tar hänsyn till graden av upplevd problematik.

Beträffande uppfattningarna (fråga 18) och de olika beteendeförändringarna (fråga 20) föreligger inget statistiskt signifikant samband. Dock kan komplexiteten mellan uppfattningar och beteende vidare illustreras med hjälp av följande intressanta resultat. Paradoxalt nog framträder att upplevelsen av algbloomingar uppfattas som ett hot mot bad av en ungefär lika stor andel (mellan 17% och 18%) både hos de turister som har ändrat beteende under resan och hos de turister som inte ändrat beteende med anledning av algbloomingar. Detta argumenterar för att en betydande skara turister ej uppfattade faktumet att inte kunna bada i önskad utsträckning som framkallande av förändrade aktivitetsplaner. Det finns alltså ett stort antal respondenter som vi utläser faktiskt har ändrat sitt resebeteende, men som inte själva anser så vara fallet. Utifrån detta kan andelen turister som ändrat sitt resebeteende som en följd av algbloomingar vara större än 37,6% totalt sett (fråga 19 i Bilaga 1). Dessutom kan det vara så att trots att dessa turister inte uppfattar sitt beteende som ändrat kan deras uppfattning av algblooming som badförstörande ändå ha betydelse för deras känsla av (miss)nöjdhet efteråt beträffande resan eller destinationen, samt återresesannolikhet.

4.3.2 SOL- OCH BADTURISM OCH ALGBLOMINGAR – ETT VÄNTAT SAMBAND

Turismmotivet sol och bad utgör en av de viktigaste orsakerna till resande enligt forskning (jmf Lise & Tol, 2002:442; de Freitas 2003:51) och i vår enkätundersökning uttrycker minst hälften av turisterna att sol och bad är en viktig eller mycket viktig reseanledning (se fråga 2 och 7 i Bilaga 1). Utifrån dessa skäl, samt eftersom algbloomingar förekommer i strandmiljöer, förefaller det intressant att undersöka huruvida sol- och badturister är mer känsliga för algbloomingar än andra turistgrupper. Vår undersökning bekräftar sol- och badturisternas beteendemässiga känslighet för algbloomingar. Sol och bad är nämligen det resesyfte som har klart starkast inverkan på turisternas beteendemässiga reaktioner. Ifall sambandet variablerna emellan prövas med hjälp av Chi2-analys framgår att sambandet är statistiskt signifikant på 99,9%-nivån (se Bilaga 3:B1). Utav de turister som tycker att sol och bad är mycket viktigt och påträffat algbloomingar har över hälften ändrat sina aktivitetsplaner till följd av algbloomingar (50,2% jämfört med 45,4% som inte ändrat sina aktivitetsplaner). Andelen som ändrat sitt resebeteende sjunker gradvis i takt med att reseanledningen sol och bad minskar i betydelse och enbart en av fem av dem som inte finner sol och bad viktigt och påträffat

algbloomningar har ändrat sitt resebeteende. Resesyftet sol och bad tycks således utgöra en god förklaringsvariabel för beteendemässiga reaktioner hos turister.

Av dem som har ändrat sitt resebeteende reagerade sol och badturister beteendemässigt i en jämförelsevis hög utsträckning genom en spatial förflyttning från en badplats till en annan (36,4% jämfört med 23%). En än mer utmärkande beteendeförändring är dock såväl en spatial som temporal sådan. 24,1% av de som graderar sol och bad som en mycket viktig reseanledning lämnade destinationen i förtid till förmån för andra destinationer, vilket är nästan dubbelt så många som för övriga graderingar. Dessutom reagerade 14,4% av dem som anser sol och bad vara mycket viktigt genom att resa hem, vilket är fler än dubbelt så många turister som för övriga graderingar. Statistiskt signifikant samband på 99,9%-nivån råder dock enbart på den sistnämnda beteendeförändringen (se Bilaga 3:B2, B3 och B4). Sol- och badturisternas höga känslighet kan sannolikt förklaras av att det är det resesyfte som tydligast påverkas av minskad attraktivitet hos strandmiljöer, försämrade vattenkvalitet samt försämrade badmöjligheter, vilket analysen kommit fram till att algbloomningarna medför. Under rådande algbloomningar hindras nämligen dessa turister från att uppfylla sitt syfte med resan. Därigenom skapas ett behov av spatial förflyttning dit syftet förhoppningsvis kan uppfyllas (andra badplatser, andra destinationer) eller att ge upp resan helt och hållet (genom att resa hem).

4.3.3 FAMILJETURISM OCH ALGBLOMNINGAR – EN DÅLIG KOMBINATION

Segmentet familjeturister är av särskilt intresse för vår studie, då mellan tre av tio och fyra av tio turister (se fråga 5 och 10 i Bilaga 1) uppger att de oftast reste i sällskap med barn under 15 år. Vårt resultat påvisar att det är något vanligare för familjeturister som påträffat algbloomningar att ha ändrat sina aktivitetsplaner än att inte ha ändrat sina aktivitetsplaner (48,4% jämfört med 46,8%). Utav de som oftast reste *utan* barn är det däremot enbart en av tre som påträffat algbloomningar och någon gång har ändrat sitt resebeteende till följd av algbloomningar. Sambandet mellan variablerna rest med barn under 15 år och ändrade aktivitetsplaner är statistiskt signifikant på 99,9%-nivån (se Bilaga 3:C1). Slutsatsen blir således att barnfamiljer klart oftare ändrar sitt resebeteende än de som reser utan barn. Ett av de tydligaste exemplen på familjeturisters ändrade resebeteende, utgörs av att klart fler familjeturister utför den spatiala beteendeförändringen byte av badplats, än de som uppger att de oftast reste utan barn (19,6% jämfört med 12,6%). Ett ytterligare exempel utgörs av att nästan dubbelt så många familjeturister ägnat sig åt den såväl tidliga som rumsliga beteendeförändringen att lämna destinationen i förtid genom att resa hem (10,7%), jämfört med de som oftast reste utan barn (5,7%) (se Bilaga 3:C2 och C3). Dock föreligger ej statistisk signifikans på 99,9%-nivån beträffande dessa beteendeförändringar.

Att barnfamiljer är särskilt känsliga beteendemässigt för algbloomningar förstärks vid en undersökning av ålderns inverkan på beteendeförändring. Ålder utgör en statistiskt signifikant förklaringsvariabel på 99,9%-nivån till ändrade aktivitetsplaner (se Bilaga 3:C4). Sambandet mellan ålder och resebeteende uttrycks dels genom att en uppseendeväckande hög andel inom gruppen 26-45 år som påträffat algbloomning har ändrat sitt resebeteende (47%), samt genom att denna andel är ovanligt låg för turister i åldersgruppen 46-65 år (32,7%). Som väntat är det en klart större andel 26-45 åringar

som reste med barn; cirka hälften av dessa brukade oftast resa med barn, medan denna siffra enbart är omkring en femtedel som högst för övriga åldersgrupper. Barnfamiljernas särskilda känslighet för algbloomingar under sommarresor kan sannolikt dels förklaras av medias dramatiska rapportering kring hälsoriskerna: ”- *Låt inte barnen sitta vid strandkanten! varnar miljöchef Peter Almqvist. Dödsalgen kan ligga kvar i veckor. En deciliter räcker för att döda ett litet barn.*” (Expressen 2004-07-01). En ytterligare förklaring kan hävdas ha sin utgångspunkt i att barn tenderar att vilja bada under sommaren i kombination med barns allmänt kända starka missnöjesreaktioner om de inte får som de vill. Nöjdhet är sällan jämnt distribuerat mellan barn och vuxna (Decrop, 2006:135), vilket kan medföra att när barnen inte kan bada på grund av algblooming reagerar familjen beteendemässigt, exempelvis genom att byta badplats eller resa hem för att undkomma barnens missnöje. Detta trots att de vuxna för egen del kan vara nöjda med destinationen. Algbloomingar kan särskilt påverka familjeturister eftersom för familjerna kan sommarvistelsens minimivärde, för att uppfylla Decrops (2006:98) toleransnivå, sannolikt utgöras av att barnen ska kunna bada. Detta framkommer bland svaren på fråga 18: ”*Förstörde semestern då man inte kunde bada med barnen.*”, eller; ”*INTE ROLIGT ALLS NÄR MAN HAR BARN SOM VILL BADA.....*”. Konsekvensen här blir att uppfylls inte ens detta minimivärde upplever familjen att man istället borde ha stannat hemma eller valt en annan destination.

4.3.4 INFORMATIONSSÖKNING – DEN STARKASTE FÖRKLARINGSFAKTORN

Avsiktlig informationssökning (jmf Decrop, 2006:93) hör inte till vanligheterna, då enbart 14,8% av turisterna uppger att de har sökt information kring förekomst av algblooming inför en resa (se fråga 14 i Bilaga 1). Samtidigt synliggör resultatet från fråga 12 att nästan samtliga turister ändå har någon bild eller uppfattning kring algbloomingar (Figur 1 ovan). Resonemanget argumenterar för en hög grad av passiv, slumpmässig informationssamling (Decrop, 2006:93), men en låg grad av aktiv, avsiktlig sådan. Dock var avsiktlig informationssamling vanligare än slumpmässig (466 jämfört med 410 respondenter), enligt vår operationalisering av slumpmässig informationssamling (svarsalternativet ”Fick reda på det utan att söka information” för de som svarat att de inte sökt information). Respondentsvaren indikerar dock att den överväldigande majoriteten (70,5%) inte har någon information om klimatförhållandet algbloomingar inför sin resa¹⁹. Resultatet, att fler än två av tre varken passivt eller aktivt tycks ha inhämtat information, står i starkt motsatsförhållande till påståendet från Biganos forskarlag (2006:177) att två av tre söker information innan avresa. Dessutom utgör vårt resultat stark kritik gentemot Lise och Tols (2002:430) intuitiva antagande att turister har *komplett* information angående de klimatiska förhållandena på destinationen. Visserligen undersöker vår studie inte informationsökning angående de klimatiska förhållandena i stort, utan enbart ett specifikt klimatförhållande. Men att sonika intuitivt ta för givet att, istället för att undersöka huruvida, turisterna har komplett information angående klimatförhållanden kan ses som ett mycket tveksamt antagande och som en illegitim utgångspunkt för en vetenskaplig studie kring klimatförändringarnas effekter på turism.

¹⁹ Uträkning: (Antalet respondenter som inte har sökt information – antalet som inte sökt någon information men fått reda på det ändå)/totala antalet respondenter som besvarat frågan om de sökt information.

Informationssökningen integreras dock inte nödvändigtvis med beslutsfattande, vilket medför att informationssökning kan utgöra en dålig indikator på beteende (Decrop, 2006:109). Detta stämmer emellertid inte överrens med vår undersökning. Hela 71,1% av de turister som sökt information angående förekomst av algblomning före avresa och påträffat algblomningar har faktiskt dessutom ändrat sitt resebeteende med anledning av algblomningar – ett samband som naturligtvis är statistiskt signifikant på 99,9%-nivån (se Bilaga 3:D1). Detta betyder att de som sökt information utgör den grupp som är beteendemässigt allra känsligast för algblomningar (jmf Figur 10 ovan). En potentiell förklaring till sambandet är att en informationssökning som bekräftar förekomst av algblomning får turister att avstå från att resa till avsedd destination. Genom våra svarsalternativ på fråga 20 undersöker enkäten dock explicit enbart beteendeförändring under pågående resa (se Bilaga 1). Emellertid valde 7,2% av informationssökarna svarsalternativet "Annat" på frågan om hur de ändrat sina aktivitetsplaner, vilket de flesta förklarar med att de valde en annan destination från början. Om denna förklaring hade funnits med som svarsalternativ skulle det eventuellt kunnat ha varit betydligt fler informations-sökande turister som uppgett att algblomning påverkat dem beteendemässigt på just detta sätt. Detta eftersom många respondenter kan misstänkas hålla sig till de befintliga svarsalternativen om det finns sådana, istället för att formulera egna (jmf Trost, 2007:76, 78).

Hela sambandet kan dock långtifrån förklaras av att informationssökning har medfört inställd resa till destinationen, eftersom nästan samtliga av informationssökarna som ändrat beteende även uppger att de ändrat sina aktivitetsplaner under pågående resa. Av de sistnämnda uppger 31,3% att de har bytt destination, jämfört med 8,1% hos de som ändrat aktivitetsplaner men inte sökt information. Detta tyder på en ovanligt stark spatial beteendepåverkan hos informationssökarna eftersom nästan fyra gånger fler av dessa, jämfört med dem som inte sökt information, rumsligt förflyttar sig från destinationen. Dessutom förkortade 12,5% av informationssökarna som ändrat beteende sin resa genom att resa hem, vilket kan jämföras med att denna siffra enbart är 4,5% hos de som inte sökt information. Eftersom här inte enbart vistelsen på destinationen utan hela resan förkortas är även den temporala beteendepåverkan på informationssökarna anmärkningsvärt hög. Båda beteendeförändringarna är statistiskt signifikanta på 99,9%-nivån (se Bilaga 3:D2 och D3). Totalt sett har hela 39% , av informationssökarna som ändrat beteende, lämnat destinationen i förtid. En förklaring till att informationssökning medför beteendeförändring under resa kan vara att informationen i sig ger turisterna en bild av algblomning som en semesterförstörare, något som stämmer väl överens med medias porträttering av fenomenet (se analysdel 4.1 ovan). Denna bild kan medföra att skulle informations-sökarna påträffa algblomning ändrar många av dem sina aktivitetsplaner på grund av sin förförståelse snarare än på grund av själva interaktionen med algblomningarna. Resonemanget förstärks av att nyhetskanaler utgör turisternas viktigaste informationsskälla (se fråga 15 i Bilaga 1). Informations-sökarnas stora känslighet för algblomningar kan även förklaras med hjälp av Dewars (2005:237) resonemang om betydelsen av inkorrekt prognoser. För turister som sökt information angående förekomst av algblomningar och funnit att prognoserna indikerar frånvaro, men som på plats ändå har utsatts för algblomningar, kan betydande missnöjdhet och beteendeförändringar på såväl kort som lång sikt utlösas.

Som framgår av det hittills förda resonemanget kan informationssökning ha förklaringspotential för beteendemässiga reaktioner. Dock kanske det är mer sannolikt att riktningen på sambandet är det motsatta; att det är de ändrade aktivitetsplanerna som förklarar graden av informationssökning. Ifall en turist har upplevt algbloomningar som så pass problematiska att det föranlett ändrade aktivitetsplaner är sannolikheten högre att turisten inför kommande resor söker information, beträffande förekomst av algbloomningar i syfte att undvika dem. Scenariot torde vara sannolikt, för om en individ lägger ner möda på att söka specifik information är det troligt att aspekten uppfattas som viktig, i det här fallet för dennes resa. Vidare bör karaktären av informationssamling, kring en aspekt som är av avgörande betydelse för en resa, övergå från slumpmässig till avsiktlig. Detta innebär att turisten inte nöjer sig med vad denne råkar få reda på, utan är tillfredsställd först när turisten tror sig ha fått reda på vad denne vill veta. Förklaringen till korrelationen kan alltså vara att många som har påverkats negativt beteendemässigt till följd av algbloomningar känner ett behov av att söka information kring förekomst inför en resa. Det skulle således snarare kunna vara ändrat beteende som förklarar informationssökning än informationssökning som förklarar ändrat beteende.

5 AVSLUTNING

I detta avslutande kapitel redogörs för uppsatsens huvudsakliga slutsatser. Därefter diskuteras slutsatserna i relation till de kunskapsluckor som identifierades i uppsatsens inledning, vilket utmynnar i att forskningsförslag inom detta underteoretiserade fält identifieras.

5.1 SAMMANFATTADE SLUTSATSER

Hur reagerar turister uppfattningsmässigt på algblomningar?

De uppfattningsmässiga reaktionerna hos studiens population, det vill säga svenska turister med intresse för turism i Skåne, undersöktes genom två kompletterande frågor i enkäten. Vi kan konstatera att turister ofta uppfattar algblomning som ett störande inslag och en konflikt mot idealet, det vill säga uppleva en trivsamt sommar nära vatten. Detta både genom att de normalt sett trivsamma strandlandskapen snarare uppfattas som motbjudande än som estetiskt tilltalande och genom en rädsla för att gå miste om någonting önskvärt, nämligen en sommar rik på bad. Enkätundersökningens resultat argumenterar för att respondenternas uppfattning av vattnets estetik främst grundas av egen erfarenhet av algblomningar. Samtidigt argumenterar vår dokumentanalys för att båda här nämnda uppfattningar sannolikt även påverkats av medias metaforiska beskrivningar av de fränstötande algblomningarna och av medias rapportering kring algblomningarnas förmåga att hota sommarens bad. Argumentet stöds av att nästan samtliga turister anger att de har fått sin bild av algblomningar från nyhetskanaler.

Utifrån både medias rapportering och turisternas uppfattningar kan vi skönja att en viktig del av resan, det vill säga interaktionen med vattnet, för många turister plötsligt uttrycks som en hälsofara. Medias förkärlek till dramatiska skildringar kan leda till att farorna med algblomningar uppfattas som mer sannolika än realistiskt möjligt. Samtidigt ger media även utrymme för mer rådgivande varningar från myndigheter, men även dessa konnoterar så skrämmande följder som sjukdom och död, vilket argumenterar för att turister påverkas av medias rapportering. I motsats till medias rapportering och turisternas generella uppfattningar är det dock få turister som har upplevt några hälsoproblem. Detta kan bero på att antingen påverkas turister som badar i algblommande vatten inte alls hälsomässigt i den utsträckning som medias rapportering ger sken av, eller på att den av mediediskursen framkallade, riskuppfattningen vägleder turisterna beteendemässigt att undvika algblommande vatten.

Om vi för samman de kategorier på de två uppfattningsfrågorna som uppfattar algblomningar på olika sätt som konnoterar problematiskt framgår att cirka nio av tio turisternas uppfattningsmässiga reaktioner går att härleda till missnöjdhet. Andelen som tvärtemot dessa uppfattar algblomningar som något oproblematiskt omfattar försvinnande få (0,6%) respondenter på den första mer generella uppfattningsfrågan. Denna andel växer dock till över 7% när turisterna redogör för sina specifika upplevelser av algblomning, vilket kan innebära att de oerhört negativa förväntningar av algblomning som kan ha skapats av medias rapportering för dessa turister inte infriades. Samtidigt är andelen

turister, även på denna andra uppfattningsfråga, som uppfattar algblomningar som något oproblematiskt oerhört mycket lägre än de som här uttrycker tydliga missnöjesuppfattningar.

Hur reagerar turister beteendemässigt på algblomningar?

Vår enkätundersökning påvisar att de flesta svenska turister med intresse för skånsk turism inte har ändrat sitt beteende på grund av algblomningar. Av de 3 217 turister som besvarat hela enkäten har 63,1% någon gång påträffat algblomningar och av dessa uppger sex av tio (59,3%) turister att de aldrig ändrat sina aktivitetsplaner med anledning av algblomningar. Detta argumenterar för att algblomning inte tycks vara något större problem för majoriteten. Merparten av turisterna uttrycker därmed genom sitt beteende en låg känslighet och en passiv acceptans för fenomenet algblomning. Samtidigt påvisar vår undersökning även att en betydande andel turister är beteendemässigt känsliga för algblomningar eftersom 37,6% av turisterna som påträffat algblomningar någon gång har ändrat sina aktivitetsplaner. De klart vanligaste kortsiktiga beteendeförändringarna, det vill säga de som sker under resan, är att turisterna har stannat på destinationen men avstått badande, bytt badplats eller bytt aktivitetsval (87,5% av de turister som har ändrat sitt beteende). Samtidigt har 21,5% av de turister som ändrat sitt beteende bytt destination eller rest hem.

Den överlägset vanligaste beteendemässiga förändringen (80,5%) är att turisterna inte kunnat bada i den utsträckning som de hade velat, vilket påvisar att turisterna inte enbart uppfattningsmässigt är känsliga för algblomningarnas förmåga att förstöra resursen badbart vatten. En närbesläktad beteendeförändring som än tydligare påvisar vikten av tillgång till badbart vatten under sommarresa utgörs av att turisterna bytte badplats, vilken genomfördes av 15,8%. Den näst vanligaste beteendemässiga förändringen (40,4%) består av att turisten stannade på orten och ägnade sig åt andra aktiviteter. Utsätts turisten för mer långvariga eller omfattande algblomningar riskerar dessa beteendeförändringar att förbli otillräckliga varpå turisten reagerar mer drastiskt genom att lämna destinationen i förtid. Den tredje mest frekventa beteendemässiga förändringen är att respondenterna förkortade sin vistelse på orten genom att resa till annat resmål (16,5%). Här förändrar algblomningarna, alternativt medias rapportering av dem, turisternas redan fattade destinationsval. Dessa turister nöjer sig ej med en rumslig förflyttning inom destinationens gränser utan försöker undvika hela området med ogynnsamma förhållanden. För 7,5% av de turister som ändrat sitt beteende påverkades ej enbart vistelsetiden på destinationen utan hela turistens resa påverkades temporalt eftersom de avbröt sin sommarresa och reste hem.

Beträffande de långsiktiga beteendereaktionerna, det vill säga de som sker efter hemkomst, är enkätresultaten komplicerade och går att tolka på olika vis. Att långsiktiga beteendeförändringar är mindre vanligt förekommande än kortsiktiga indikeras av resultatet att enbart 16,5% av turisterna som påträffat algblomningar *inte* har rest tillbaka till en plats där de tidigare upplevt algblomningar, att jämföra med att två tredjedelar uppger att de har rest tillbaka. Det kan dock fortfarande vara så att algblomningar har haft en långsiktig beteendemässig påverkan på långt fler turister, såtillvida att dessa vid enstaka eller upprepade tillfällen *undviker* tillbakaresa på grund av algblomning. Även om destinationerna kan uppfattas som otillgängliga när algblomning råder argumenterar enkätresultatet

för att trots de upplevda algbloomingarna kan destinationen åter utgöra ett attraktivt resealternativ när algbloomingar inte råder, eller när resan inte förutsätter attraktiva strandmiljöer. För de turister som aldrig har rest tillbaka dit de tidigare upplevt algbloomingar utgör variationsbehov den vanligaste anledningen. Samtidigt påstår tre gånger fler turister att utebliven tillbakaresa beror på algbloomingar än de som explicit lyfter fram att utebliven tillbakaresa inte har med algblooming att göra. Genom att aktivt inkorporera kriteriet att undvika algbloomingar i sitt resebeslutsfattande exkluderas destinationer som associeras till algblooming därmed från vissa turisternas destinationsval. Att undvika algbloomingar utgör till och med den vanligaste anledningen till utebliven tillbakaresa hos de respondenter som förändrat sitt beteende under resan, vilket indikerar en kongruens mellan kortsiktiga och långsiktiga beteendeförändringar. Samtidigt har dock fler turister som ändrat sitt beteende under resa rest tillbaka än de turister som *inte* ändrat sitt beteende under resa. Sammantaget indikerar många turisternas uppfattningsmässiga- och beteendemässiga reaktioner en imageförsämring hos de destinationer där turisterna har påträffat algbloomingar. Trots detta finner vår studie inte de tendenser på minskat resande till dessa destinationer som en tidigare studie har påvisat att algbloomingarna medförde i Italien.

Hur kan turisternas beteendemässiga reaktioner på algbloomingar förklaras?

För att ta reda på vilka faktorer som kan förklara turisternas beteendemässiga reaktioner på algbloomingar, hos svenska turister med intresse för skånsk turism, genomförde vi en sambandsanalys. Denna påvisade att uppfattningar, reseanledningen sol och bad, resesällskapet barn, samt informationssökning utgör de statistiskt sätt viktigaste förklaringarna. Uppfattningars förklaringspotential för turisternas beteendemässiga reaktioner fann vi vara komplex. Å ena sidan, råder som väntat starka statistiskt signifikanta samband mellan respondenternas uppfattningar och beteenden, vilket allra tydligast illustreras av att nästan inga av de som uppfattar algblooming som något oproblemiskt uppger att de ändrat sina aktivitetsplaner. Uppfattningar kan även förklara turisternas beteendemässiga förändringar, inte minst på grund av att algbloomingar ofta sammanfaller med höga temperaturer, varpå de negativa uppfattningarna av algbloomingarna kombineras med att strandvistelsen uppfattas som för varm. Å den andra sidan, finns det en betydande kognitiv dissonans mellan turisternas uppfattningar och beteenden som bland annat påvisas av att fler än hälften av respondenterna som genom sina uppfattningar uttrycker ett missnöje med algbloomingar inte låter sitt beteende styras av uppfattningarna. Således påvisar resultaten här att turisternas uppfattningsmässiga reaktioner på algbloomingar är klart starkare och mer negativa än de beteendemässiga. Dissonansen mellan uppfattningar och beteende kan bero på att svenska sommarturister redan är vana vid att externa faktorer såsom väder styr kvaliteten på deras upplevelser. De turister som inte har löst dissonansproblemet under pågående resa kan dock vara särskilt benägna att reducera dissonansen efter hemkomst, exempelvis genom att aktivt undvika algbloomingar i samband med kommande resor.

Sol och bad är det resesyfte som klart starkast kan förklara turisternas resebeteende, vilket påvisas av ett robust statistiskt signifikant samband variablerna emellan. Utav de turister som tycker att sol och bad är mycket viktigt och påträffat algbloomingar har över hälften ändrat sina aktivitetsplaner till

följd av algblomningar. Sol och badturisterna reagerade i ovanligt hög utsträckning genom att byta badplats, lämna destinationen i förtid till förmån för andra destinationer, samt resa hem. Sol- och badturisternas höga känslighet för algblomningar kan sannolikt förklaras av att det är det resesyfte som tydligast påverkas av minskad attraktivitet hos strandmiljöer, försämrade vattenkvalitet samt försämrade badmöjligheter.

Närpå hälften av turisterna som rest med barn och påträffat algblomningar har någon gång ändrat sitt resebeteende, varpå ett starkt statistiskt signifikant samband råder också här. Dessa beteendeförändringar märks tydligast genom att familjeturister i ovanligt hög utsträckning byter badplats, samt lämnar destinationen i förtid genom att resa hem. Familjeturismens förklaringspotential för beteendemässiga reaktioner förstärks av att de som är i familjeåldern (26-45 år) följaktligen dessutom är den åldersgrupp där beteendemässiga förändringar är överlägset vanligast. Barnfamiljernas känslighet för algblomningar kan sannolikt förklaras dels av medias rapportering kring barns särskilda hälsomässiga känslighet för algblomningar, samt av att sommarvistelsens minimivärde för barnfamiljerna ofta utgörs av att barnen ska kunna bada.

Även om få turister har sökt information om algblomning, utgör informationssökning den förklaringsvariabel som starkast kan förklara turisternas beteendemässiga reaktioner på algblomningar, naturligtvis är sambandet statistiskt signifikant. Sammantaget visar resultaten kring informationssökning dels att ovanligt många av informationssökarna (71,1%) som påträffat algblomningar reagerar beteendemässigt. Dessutom påvisar resultatet att reaktionerna är anmärkningsvärt starka, eftersom en hög andel (39%) av de informationssökare som ändrat sina aktivitetsplaner har lämnat destinationen i förtid genom att byta destination eller resa hem. Informationssökarnas unikt starka känslighet för algblomningar har flera olika förklaringar. Dels kan informationssökning som bekräftat förekomst av algblomning få turister att avstå från att resa till avsedd destination. Beteendeförändringar under pågående resa kan förklaras av att informationen i sig ger turisterna en bild av algblomning som en semesterförstörare. Denna bild kan medföra att skulle informationssökarna påträffa algblomning ändrar många av dem sina aktivitetsplaner på grund av sin förförståelse snarare än på grund av själva interaktionen med algblomningarna. Det kan även vara så att riktningen på orsaks sambandet kan vara det omvända, det vill säga att ändrat beteende förklarar informationssökning istället för att informationssökning förklarar ändrat beteende.

5.2 DISKUSSION

Resultatet från uppsatsen argumenterar för att inte heller klimatförändringseffekten algblomningar kommer att medföra att folk slutar att resa. Samtidigt kan den totala resefrekvensen till algbestämda destinationer, och destinationer som förknippas med algblomningar, minska. Dessutom påvisar uppsatsens resultat att cirka nio av tio svenska turister med intresse för skånsk turism uttrycker tydliga missnöjesuppfattningar kring algblomningar, att drygt sex av tio turister någon gång har påträffat algblomningar, samt att nästan fyra av tio turister som påträffat algblomningar någon gång ändrat sitt beteende med anledning av algblomningar. Detta medför att även om majoriteten turister än så länge aldrig har ändrat sina aktivitetsplaner med anledning av algblomningar, utgör

algblooming ett problem som både turismnäringen och turismforskningen bör ta på största allvar. Många turister som hittills inte ändrat beteende har kanske antingen inte påträffat några omfattande algbloomingar eller några algbloomingar alls. Samtidigt påvisar marinbiologisk forskning att klimatförändringarna medför att algblooming både kommer att bli mer vanligt förekommande och mer omfattande i framtiden i takt med att temperaturen höjs. Således kommer sannolikt andelen som ändrar sitt resebeteende både under och inför resa med anledning av algbloomingar att öka i framtiden. Här kan turisternas nuvarande uppfattningar som påvisats i uppsatsen utgöra än mer värdefulla indikatorer, än turisternas nuvarande beteendemässiga reaktioner, beträffande vad som är att vänta i en varmare värld med intensivare algbloomingar. Eftersom en framtid med högre temperaturer tycks gå hand i hand med en framtid med svårare algbloomingar under svenska somrar, kan klimatförändringarna göra turismen till den stora förloraren. Detta istället för att gynna sommarturism på "the Baltic Riviera" som tidigare forskning ansett.

Således är det av central vikt både för turismforskningen och för aktörer från turismnäringen, att öka förståelsen beträffande på vilka sätt dessa algbloomingar kan påverka turism och turister. Genom att utgå från turisternas egenuttryckta uppfattningar och beteenden har vi med vår uppsats levererat ett viktigt kunskapsbidrag till nytta för både forskning och turismnäring. Vår studie har genom sitt stora och representativa urval samt kvantitativa inriktning bidragit med en hög generaliserbarhet beträffande hur populationen svenska turister med intresse för skånsk turism reagerar uppfattningsmässigt och beteendemässigt på algbloomingar. Därigenom har vår uppsats börjat sätta ramarna för hur algbloomingar kan påverka turister. Samtidigt är vi medvetna om att uppsatsens population även kan utgöra en begränsning i generaliserbarheten beträffande resultaten och slutsatserna som här presenterats. Det finns dock inget som indikerar att dessa inte skulle gälla för svenska turister med intresse för turism längs med kuststräckan Skåne till Stockholm, där algbloomingar hittills varit mest vanligt förekommande. För att undersöka generaliserbarheten i våra resultat skulle kommande studier förslagsvis kunna fokusera på en population med självanmält intresse för andra geografiska områden längs denna kuststräcka. För att undersöka reliabiliteten i våra slutsatser kan med fördel vår studie även kompletteras av en liknande enkätundersökning som vår, men in-situ, alltså på plats när algbloomingar förekommer, för att sedan jämföra resultaten med de från vår studie.

Dessutom föreligger det nu ett forskningsmässigt behov av kompletterande kvalitativa studier av de tendenser, mönster och samband som vår studie påvisat, vilka lämpligen bör undersökas med hjälp av metoder som fokusgruppundersökning och semistrukturerade djupintervjuer. På så sätt skulle vår studies höga generaliserbarhet kompletteras med en djupare förståelse kring hur algbloomingar kan påverka turisternas resebeteende både inför och under resa samt av ett tydligare synliggörande av nyanser, helhetsbilder och motsättningar.

Det tidigare kunskapsläget om hur klimatförändringar påverkar nordeuropeisk sommarturism anser vi vara snedvridet, eftersom främst en direkt effekt (stigande temperatur) och dess inverkan isolerade från andra variabler har studerats. För att kunna få ett bättre helhetsgrepp på hur klimatförändringarna kan påverka sommarturism, behöver därmed även andra effekter än stigande temperaturer studeras. Genom vår undersökning där vi studerat en annan, och mycket viktig, effekt

på den svenska sommarturismen har vi bidragit med en vetenskaplig nyansering kring forskningsläget. Ett förslag på ett större forskningsprojekt vore att undersöka den *sammantagna* effekten av klimatförändringarnas olika effekter på sommarturism, såväl direkta som indirekta. Detta krävs för att nå den helhetsförståelse som vår studie levererat ett bidrag till.

Avslutningsvis vore det intressant för kommande forskning att skifta från ett *turistperspektiv* till ett *turismperspektiv*. Hur kan turismnäringen bemöta det hot som klimatförändringseffekten algblooming sannolikt utgör? Vilka lösningar är mest kostnadseffektiva, reaktiva lösningar som handlar om att anpassa sig till de ökade algbloomingarna genom att satsa på att utveckla alternativa attraktioner till strandmiljöerna, eller att anlägga utomhuspooler? Alternativt, eftersom turismsektorn står för en betydande del av världens klimatpåverkande utsläpp, är proaktiva lösningar (minska sektorns utsläpp) mer kostnadseffektiva för turismsektorn? På grund av klimatförändringarnas globala karaktär krävs sannolikt internationell samordning för att den sistnämnda lösningen ska bli effektiv. Samordningen skulle exempelvis kunna ske genom internationella turismrelaterade organisationer som World Tourism Organization, International Civil Aviation Organization och International Maritime Organization. Dessa organisationer skulle kunna införa ambitiösa utsläppsminskingsmål/krav på sina medlemmar, samt agera som internationella pådrivare för att även andra sektorer ska minska sina utsläpp i den omfattningen att turismens påverkan av klimatförändringarna minimeras.

6 REFERENSER

6.1 LITTERATUR

- Aall, C. & Høyer, K.G. (2005) Tourism and Climate Change Adaption: The Norwegian Case. I: Hall, C.M. & Higham, J. (red.) *Tourism, Recreation and Climate Change*. Channel View Publications, Clevedon. Sid: 209-222.
- Baysan, S. (2001) Perceptions of the environmental impacts of tourism: a comparative study of the attitudes of German, Russian and Turkish tourists in Kemer, Antalya. *Tourism Geographies*. Vol 3(2), 218-235.
- Becheri, E. (1991) Rimini and Co - The end of a legend? - Dealing with the algae effect. *Tourism Management*. Vol 12(3), 229-235.
- Becken, S. (2007) Tourists' Perception of International Air Travel's Impact on the Global Climate and Potential Climate Change Policies. *Journal of Sustainable Tourism*. Vol 15(4), 351-367.
- Bigano, A.; Hamilton, J.M.; Maddison, D.J. & Tol, R.S.J. (2006) Predicting tourism flows under climate change. *Climatic Change*. Vol 79(3), 175-180.
- Bjereld, U.; Demker, M. & Hinnfors J. (2002) *Varför vetenskap? Om vikten av problem och teori i forskningsprocessen*. Andra upplagan. Studentlitteratur, Lund.
- Dahmström, K. (2005) *Från datainsamling till rapport – att göra en statistisk undersökning*. Fjärde upplagan. Studentlitteratur, Lund.
- Decrop, A. (2006) *Vacation Decision Making*. CABI, Wallingford.
- de Freitas, C.R. (2005) The Climate Change-Tourism Relationship and its Relevance to Climate Change Impact Assessment. I: Hall, C.M. & Higham, J. (red.) *Tourism, Recreation and Climate Change*. Channel View Publications, Clevedon. Sid: 29-43.
- de Freitas, C.R. (2003) Tourism climatology: evaluating environmental information for decision-making and business and business planning in the recreation and tourism sector. *International Journal of Biometeorology*. Vol 48(1), 45-54.
- Dewar, K. (2005) 'Everyone Talks About the Weather...'. I: Hall, C.M. & Higham, J. (red.) *Tourism, Recreation and Climate Change*. Channel View Publications, Clevedon. Sid: 234-246.
- Dubois, G. & Ceron, J-P. (2006) *Tourism and Climate Change: Proposals for a Research Agenda*. *Journal of Sustainable Tourism*. Vol 14(4), 399-416.
- Edwards, M.; Johns D.G.; Leterme, S.C.; Svendsen, E. & Richardson, A.J. (2006) Regional climate change and harmful algal blooms in the northeast Atlantic. *Limnology Oceanography*. 51(2), 820-829.

- Falkheimer, J. (2001) *Medier och kommunikation – en introduktion*. Studentlitteratur, Lund.
- Festinger, L. (1962) *A theory of cognitive dissonance*. Stanford University Press, Stanford.
- Fjellsa, A. & Nordberg, K. (1996) Toxic dinoflagellate "blooms" in the Kattegat, North Sea during the Holocene. *Palaeogeography, Palaeoclimatology, Palaeoecology*. 124(1-2), 87-105.
- Ghersetti, M. (2000) *Sensationella berättelser. En studie av nyheter från Angola 1987 och om prinsessan Diana 1997 i dagstidningar, radio och TV*. Akademisk avhandling för filosofie doktorsexamen vid Institutionen för Journalistik och Masskommunikation, Göteborgs universitet. Livréna Grafiska AB, Kungälv.
- Gössling, S. & Hall, C.M. (2006a) An introduction to tourism and global environmental change. I: Gössling, S. & Hall, C.M. (red.) *Tourism & Global Environmental Change. Ecological, Social, Economic and Political Interrelationships*. Routledge, London och New York. Sid. 1-33.
- Gössling, S. & Hall, C.M. (2006b) Uncertainties in Predicting Tourist Flows: Under Scenarios of Climate Change. *Climatic Change*. Vol 79(3), 163-173.
- Gössling, S. & Hall, C.M. (2006c) Uncertainties in Predicting Tourist Flows: Common ground and research needs. A reply to Bigano et al.. *Climatic Change*. Vol 79(3), 181-183.
- Gössling, S.; Bredber, M.; Randow, A.; Sandström, E. & Svensson, P. (2006) Tourist's perceptions of Climate Change. *Current Issues in Tourism*. Vol 9(4/5), 419-435.
- Hall, C.M. & Higham, J. (2005) Introduction: Tourism, Recreation and Climate Change. I: Hall, C.M. & Higham, J. (red.) *Tourism, Recreation and Climate Change*. Channel View Publications, Clevedon. Sid: 3-28.
- Hamilton, J.M. & Tol, R.S. J. (2007) The impact of climate change on tourism in Germany, the UK and Ireland: a simulation study. *Regional Environmental Change*. Vol 7(3), 161-172.
- Hamilton, J.M. & Lau, M.A. (2006) The role of climate information in tourist destination choice decision making. I: Gössling, S. & Hall, C.M. (red.) *Tourism & Global Environmental Change. Ecological, Social, Economic and Political Interrelationships*. Routledge, London och New York. Sid: 229-250.
- Hultåker, O. (2007) Webbenkäter. I: Trost, J. (red.) *Enkätboken*. Tredje upplagan. Studentlitteratur, Lund. Sid: 127-136.
- Höijer, B. (2000) Från medborgarnas synvinkel. Vardagstänkande och massmediernas krisdiskurs. I: Lidskog, R.; Nohrstedt, S.A. & Warg, L-E. (red.) *Risker, kommunikation och medier. En forskarantologi*. Studentlitteratur, Lund. Sid: 68-84.
- IPCC (2007) FAR summary for policy makers. (www.ipcc.ch)

- Jones, B.E.; Scott, D. & Gössling, S. (2006) Lakes and streams. I: Gössling, S. & Hall, C.M. (red.) *Tourism & Global Environmental Change. Ecological, Social, Economic and Political Interrelationships*. Routledge, London och New York. Sid: 76-94.
- Körner, S. & Wahlgren, L. (1998) *Statistiska metoder*. Studentlitteratur, Lund.
- Körner, S. & Wahlgren, L. (2005) *Statistiska metoder*. Andra upplagan. Studentlitteratur, Lund.
- Lise, W. & Tol, R.S. J. (2002) Impact of Climate on Tourist Demand. *Climatic Change*. Vol 55 (4), 429-449.
- March, R. & Woodside, A.G. (2005) *Tourism behaviour. Travellers' decisions and actions*. CABI, Wallingford.
- Mather, S.; Viner, D. & Graham, T. (2005) I: Hall, C.M. & Higham, J. (red.) *Tourism, Recreation and Climate Change*. Channel View Publications, Clevedon. Sid: 63-85.
- Moen, J. & Fredman, P. (2007) Effects of climate change on alpine skiing in Sweden. *Journal of Sustainable Tourism*. Vol 15(4), 418-437.
- Nationalencyklopedin (1991) femte bandet. Sökord: *diskurs*. Sid: 21.
- Nohrstedt, S. A. (2000) Kommunikationsproblem i samband med katastrofer och allvarliga samhällsstörningar. I: Lidskog, R.; Nohrstedt, S.A. & Warg, L-E. (red.) *Risker, kommunikation och medier. En forskarantologi*. Studentlitteratur, Lund. Sid: 184-217.
- Nordlund, R. (2000) Risk- och kriskommunikation: Myndigheter – medier – medborgare. I: Lidskog, R.; Nohrstedt, S.A. & Warg, L-E. (red.) *Risker, kommunikation och medier. En forskarantologi*. Studentlitteratur, Lund. Sid: 121-148.
- Olsson, H. & Sörensen, S. (2001) *Forskningsprocessen: Kvalitativa och kvantitativa perspektiv*. Liber, Stockholm.
- Patel, R. & Davidsson, B. (2003) *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Tredje upplagan. Studentlitteratur, Lund.
- Peperzak, L. (2003) Climate change and harmful algal blooms in the North Sea. *Acta Oecologica*. Vol 24(Supplement 1), 139-144.
- Pettersson, R. (2003) *Rubriker – bruk och missbruk*. Stiftelsen Institutet för Mediestudier, Nyköping.
- Priskin, J. (2003) Tourist Perceptions of Degradation Caused by Coastal Nature-Based Recreation. *Environmental Management*. Vol 32(2), 189-204.
- Richardson, R. B. & Loomis, J.B. (2004) Adaptive recreation planning and climate change: a contingent visitation approach. *Ecological Economics*. Vol 50(1-2), 83-99.

- Ritchie, J.R. (1994) Research on leisure behavior and tourism: state of the art. I: Gasser, R.V. & Weiermaier, K. (red.) *Spoilt for choice. Decision Making Processes and Preference Change of Tourists: Intertemporal and Intercountry Perspectives*. Kulturverlag, Thaur, Germany. Sid: 2-27.
- Sandberg, A.²⁰ (2006) Algblomningen, en debatt i grumligt vatten. *Timbro Briefing Papers*: 5. Sid: 1-7.
- Smith, K. (1990) Tourism and climate change, *Land Use Policy*. Vol 7(2), 176-180.
- Struck, U.; Emeis, K-C.; Voss, M.; Christiansen, C. & Kunzendorf, H. (2000) Records of southern and central Baltic Sea eutrophication in $d^{13}C$ and $d^{15}N$ of sedimentary organic matter. *Marine Geology*. Vol 164(3-4), 157-171.
- Stukát, S. (1993) *Statistikens Grunder*. Studentlitteratur, Lund.
- Suikkanen S.; Laamanen, M. & Huttunen, M. (2007) Long-term changes in summer phytoplankton communities of the open northern Baltic Sea. *Estuarine, Coastal and Shelf Science*. Vol 71(3-4), 580-592.
- Tapachai, N. & Waryszak, R. (2000) An examination of the role of beneficial image in tourist destination selection. *Journal of Travel Research*. Vol 39(1), 37-44.
- Trost, J. (2007) *Enkätboken*. Tredje upplagan. Studentlitteratur, Lund.
- Zingone, A. & Enevoldsen, H.O. (2000) The diversity of harmful algal blooms: a challenge for science and management. *Ocean and Coastal Management*. Vol 43(8-9), 725-748.

6.2 ELEKTRONISKA KÄLLOR

- Nationalencyklopedin, sökord: landsortstidning. Tillgänglig: <http://www.ne.se/ludwig.lub.lu.se/lang/landsortspress> Läst: 2010-05-18.
- Statistiska centralbyrån (2008) *Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF): Tillgång till Internet i hemmet. Personer 16-84 år*. Tillgänglig: http://www.scb.se/Pages/TableAndChart_145244.aspx Läst: 2008-09-08; 2010-05-01.
- Scanpix, sökord: algblomning. Framsidesbilder. Tillgänglig: <http://www.scanpix.se> Läst: 2010-05-21.
- TidningsUtgivarna (2008-05-28) *Svensk Dagspress 2008. Fakta om marknad och medier*. Österbergs & Sörmlandstryck, Nyköping. Tillgänglig: http://www.tu.se/document/Svensk_dagspress_2008.pdf Läst: 2008-09-08; 2010-05-20.
- Tillväxtverket & Statistiska centralbyrån (2008) *Inkvarteringsstatistik för Sverige 2008*. Tillgänglig: http://www.scb.se/Statistik/NV/NV1701/2009M05/NV1701_2009M05_SM_NV41SM0905.pdf Läst: 2009-10-04.

²⁰ Anders Sandberg är forskare vid Oxford Universitet.

Tourism in Skåne (2009) *Skåneturismen i siffror, 2009*. Tillgänglig:

<http://press.skane.com/sites/press.nyaskane.com/files/pages/2010-05-12/Turismisiffror2009.pdf> Läst: 2009-10-02

Wikipedia, sökord: SurveyMonkey. <http://en.wikipedia.org/wiki/SurveyMonkey> Läst: 2010-05-21.

6.2.1 AFTONBLADET

Beertema, I. (2004-08-15) *"Giftalgerna dödade Alice"*. Tillgänglig:

<http://www.aftonbladet.se/nyheter/article228186.ab> Läst: 2008-06-17; 2010-05-20.

Edblom, K. (2007-05-28) *"Snart kan det vara för sent"*, även citerat: *"Algblomning hotar sommarens bad. Badsugen? Passa på i helgen. Algblomningen i Östersjön är redan i gång och snart väntas den explodera. Experterna varnar för en sörjig badsommars."*. Tillgänglig:

<http://www.aftonbladet.se/nyheter/article556043.ab> Läst: 2008-08-11; 2010-05-20.

Lidén, S. (2005-07-11) *"Algerna anfaller"*. Tillgänglig:

<http://www.aftonbladet.se/nyheter/article299270.ab> Läst: 2008-06-17; 2010-05-20.

Sigvardsson, K. (2007-05-28) *"Stor risk för algblomning i sommar"*, citerat: *"Grönt slem vid havskanten kan förstöra årets badsäsong i Skåne."*. Tillgänglig:

<http://www.aftonbladet.se/nyheter/article495136.ab> Läst: 2008-06-20; 2010-05-20.

6.2.2 DAGENS NYHETER

Anderberg, J. (2007-07-15) *"Mild algblomning hittills"*, citerat: *"Alger och människor gillar samma slags väder: högtryck och inte så blåsig. Och eftersom sommaren bjudit på raka motsatsen håller sig såväl badgäster som alger borta från vattenytan."*. Tillgänglig:

<http://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?a=671148> Läst: 2008-10-11; 2010-05-24.

Bratt, A. (2006-06-07) *"Gotlandsturister avskräcks av algblomning"*. Tillgänglig:

<http://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?a=550714> Läst: 2008-07-23; 2010-05-24.

Crofts, M. (2004-07-02) *"Forskare varnar för giftalger"*. Tillgänglig:

<http://www.dn.se:13025/nyheter/vetenskap/forskare-varnar-for-giftalger-1.284851> Läst: 2009-11-03; 2010-05-24.

6.2.3 EXPRESSEN

Asplid, Å. (2005-07-04) *"Östersjön invaderas av livsfarliga alger"*. Tillgänglig:

<http://www.expressen.se/1.224782> Läst: 2008-06-17; 2010-05-24.

Carnhede, A-M. (2005-07-13) *"Badvattnet kan innehålla dödligt nervgift"*. Tillgänglig:

<http://www.expressen.se/1.228449> Läst: 2008-06-20; 2010-05-24.

Engelbrektsen, L. (2005-07-14) "Lill-Prinsen' blev dödssjuk av giftalger". Tillgänglig:

<http://www.expressen.se/1.228654> Läst: 2008-06-17; 2010-05-24.

Sjölund, J. (2004-07-01) "En deciliter av Vänerns vatten kan döda barn", citerat: "- Låt inte barnen sitta vid strandkanten! varnar miljöchef Peter Almqvist. Dödsalgen kan ligga kvar i veckor. En deciliter räcker för att döda ett litet barn.". Tillgänglig:

<http://www.expressen.se/1.113770> Läst: 2008-08-17; 2010-05-24.

Sternäng, E. (2006-07-08) "Nu är de farliga algerna här", även citerat: "För bara några dagar sedan var badvattnet klart och inbjudande. Nu täcks ytan av en grymig sörja [...]". Tillgänglig:

<http://www.expressen.se/1.382654> Läst: 2008-06-19; 2010-05-24.

6.2.4 HELSINGBORG'S DAGBLAD

Jersler, T. (2006-08-03) "Giftalgerna hot mot badare i Sundet". Tillgänglig:

http://hd.se/inrikes/2006/08/03/algerna_har_naatt_helsingborg/ Läst: 2008-06-20; 2010-05-24.

Johansson, E. (2006-07-08) "Hallå alla badare, här är det algfritt", även citerat: "Länsstyrelsen i Skåne tipsar [...]. Ett bad i giftig algblomning kan ge till exempel hud- och ögonirritation, illamående, mag- och tarmproblem och feberattacker.". Tillgänglig:

http://hd.se/inrikes/2006/07/08/bada_utan_alger_nordvaestra_skaane/ Läst: 2008-06-17; 2010-05-24.

6.2.5 SVENSKA DAGBLADET

Nilsson, Å-M. (2005-07-21, uppdaterad 2007-10-12) "Giftalgerna slår hårt mot turismen i skärgården". Tillgänglig: http://www.svd.se/nyheter/inrikes/artikel_440783.svd Läst: 2008-06-20; 2010-05-24.

Stockholm TT (2006-07-05, uppdaterad 2007-10-11) "Algblomning kan ge geggiga stränder", citerat: "Vid ostkusten kan geggiga, stinkande stränder snart vara ett faktum.". Tillgänglig:

http://www.svd.se/nyheter/inrikes/artikel_333572.svd Läst: 2008-06-20; 2010-05-24.

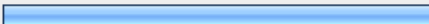
SvD.se (2007-08-07, uppdaterad 2007-10-11) "Giftiga alger i skärgården", citerat: "Katthårsalgen påminner om rabarbersoppa i olika koncentrationer, medan den vanligare formen av blågröna alger - som inte är giftiga - framträder mer som korta barr som grumlar vattnet.". Tillgänglig:

http://www.svd.se/stockholm/nyheter/artikel_251599.svd Läst: 2008-06-17; 2010-05-24.

6.3 MUNTLLIG KÄLLA

Telefonkontakt med Ulrika Brink, Position Skåne, 2008-05-09, 14:15.

BILAGA 1 ENKÄT

1. Har du rest i eller till Skåne under sommaren de senaste 5 åren?			Response Percent	Response Count
Nej			11.1%	407
Ja, en gång			13.9%	508
Ja, flera gånger			75.0%	2738
<i>answered question</i>				3653
<i>skipped question</i>				0

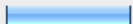
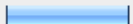

Ja-svaren leder vidare till fråga 2-5. Nej-svar leder vidare till fråga 6.

2. När du rest i eller till Skåne under sommaren de senaste 5 åren: Hur viktiga har följande anledningar oftast varit?							
	Mycket viktigt	Viktigt	Varken viktigt eller inte viktigt	Inte särskilt viktigt	Inte alls viktigt	Rating Average	Response Count
Sol och bad	18.1% (532)	31.9% (937)	24.0% (705)	15.9% (467)	10.2% (300)	2.68	2941
Resa till fritidshus	9.0% (264)	7.9% (231)	12.6% (370)	12.7% (374)	57.9% (1702)	4.03	2941
Träffa släkt och vänner	29.8% (876)	24.1% (710)	11.4% (335)	8.3% (243)	26.4% (777)	2.77	2941
Natur	36.7% (1080)	45.8% (1347)	10.8% (318)	3.6% (106)	3.1% (90)	1.90	2941
Shopping/kultur	16.7% (491)	46.9% (1379)	23.6% (694)	7.5% (221)	5.3% (156)	2.38	2941
Affärsresa	4.3% (126)	7.5% (222)	11.3% (333)	10.2% (301)	66.6% (1959)	4.27	2941
Genomresa	6.9% (202)	13.2% (388)	21.8% (640)	11.5% (337)	46.7% (1374)	3.78	2941
<i>answered question</i>							2941
<i>skipped question</i>							712

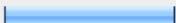

3. Vilket av följande boendialternativ har du oftast haft när du rest i eller till Skåne under sommaren?

	Response Percent	Response Count
Fritidsbåt 	0.6%	17
Strandnära boende 	36.0%	1058
Ej strandnära boende 	41.0%	1207
Brukade ej övernatta vid resa 	22.4%	659
<i>answered question</i>		2941
<i>skipped question</i>		712

4. Hur lång tid före avresan bokade du oftast ditt boende?

	Response Percent	Response Count
Mindre än 1 månad före avresan 	21.2%	624
1-3 månader före avresan 	20.9%	616
Mer än 3 månader före avresan 	8.4%	248
Bokade inte 	49.4%	1453
<i>answered question</i>		2941
<i>skipped question</i>		712

5. Vilket av följande alternativ ingick oftast i ditt resesällskap när du reste? (Markera ett eller flera alternativ)

	Response Percent	Response Count
Med barn under 15 år 	29.4%	860
Med husdjur 	9.8%	286
Inget av ovanstående alternativ 	64.0%	1869
<i>answered question</i>		2922
<i>skipped question</i>		731

Efter besvarande av fråga 5 leds respondenten vidare till fråga 11.

6. Har du rest i Sverige under sommaren de senaste 5 åren?			Response Percent	Response Count
Nej			15.2%	62
Ja, en gång			9.8%	40
Ja, flera gånger			75.0%	306
<i>answered question</i>				408
<i>skipped question</i>				3245

Ja-svaren leder vidare till fråga 7-10. Nej-svar leder vidare till enkätens sista del (fråga 24-27).

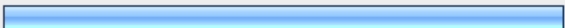

7. När du rest i Sverige under sommaren de senaste 5 åren: Hur viktiga har följande anledningar oftast varit?							
	Mycket viktigt	Viktigt	Varken viktigt eller inte viktigt	Inte särskilt viktigt	Inte alls viktigt	Rating Average	Response Count
Sol och bad	18.5% (58)	34.2% (107)	22.7% (71)	15.0% (47)	9.6% (30)	2.63	313
Resa till fritidshus	15.0% (47)	18.8% (59)	19.5% (61)	14.4% (45)	32.3% (101)	3.30	313
Träffa släkt och vänner	31.6% (99)	33.9% (106)	17.9% (56)	6.4% (20)	10.2% (32)	2.30	313
Natur	34.5% (108)	37.1% (116)	19.5% (61)	6.1% (19)	2.9% (9)	2.06	313
Shopping/kultur	15.7% (49)	42.5% (133)	28.8% (90)	8.6% (27)	4.5% (14)	2.44	313
Affärsresa	2.9% (9)	4.8% (15)	13.1% (41)	15.0% (47)	64.2% (201)	4.33	313
Genomresa	3.5% (11)	12.5% (39)	39.0% (122)	15.3% (48)	29.7% (93)	3.55	313
<i>answered question</i>							313
<i>skipped question</i>							3340

8. Vilket av följande boendialternativ har du oftast haft när du rest i Sverige under sommaren?		
	Response Percent	Response Count
Fritidsbåt	1.3%	4
Strandnära boende	41.2%	129
Ej strandnära boende	48.9%	153
Brukade ej övernatta vid resa	8.6%	27
<i>answered question</i>		313
<i>skipped question</i>		3340

9. Hur lång tid före avresan bokade du oftast boende?		
	Response Percent	Response Count
Mindre än 1 månad före avresan	21.7%	68
1-3 månader före avresan	29.1%	91
Mer än 3 månader före avresan	14.1%	44
Bokade inte	35.1%	110
<i>answered question</i>		313
<i>skipped question</i>		3340

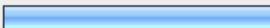

10. Vilket av följande alternativ ingick oftast i ditt resesällskap när du reste? (Markera ett eller flera passande alternativ)		
	Response Percent	Response Count
Med barn under 15 år	40.9%	128
Med husdjur	17.6%	55
Inget av ovanstående alternativ	49.8%	156
<i>answered question</i>		313
<i>skipped question</i>		3340

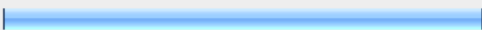

Efter fråga 10 leds respondenten vidare till fråga 11.

11. Har du hört talas om algblomningar?			Response Percent	Response Count
Ja		97.8%	3183	
Nej		2.2%	70	
			<i>answered question</i>	3253
			<i>skipped question</i>	400

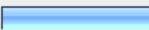

Ja-svaren leder vidare till fråga 12. Nej-svar leder vidare till enkätens sista del (fråga 24-27).

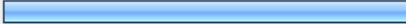

12. Vad tänker du på när du hör begreppet algblomning?		Response Count
		3143
		<i>answered question</i>
		<i>skipped question</i>
		510

13. Varifrån kommer din bild av algblomningar? (Markera ett eller flera alternativ)			Response Percent	Response Count
Egen erfarenhet		46.8%	1471	
Vänner och bekanta		12.7%	399	
Nyhetskanaler (t.ex. tidningar, radio och TV)		82.2%	2583	
Internet (ej nyhetssidor)		6.0%	190	
Varningsskyltar på stränder		10.5%	329	
Annat		2.8%	88	
För dig som valde "Annat" vänligen specificera:			90	
			<i>answered question</i>	3143
			<i>skipped question</i>	510

14. Har du någon gång, inför en resa, sökt information angående förekomst av alblomning på platsen du tänkt besöka?		
	Response Percent	Response Count
Ja 	14.8%	466
Nej 	83.5%	2625
Vet inte 	1.7%	54
<i>answered question</i>		3143
<i>skipped question</i>		510

Ja-svar leder vidare till fråga 15, Nej-svar leder vidare till fråga 1, Vet inte-svar leder vidare till fråga 17.

15. Var sökte du information angående förekomst av alblomning? (Markera ett eller flera alternativ)		
	Response Percent	Response Count
Vänner och bekanta 	25.5%	119
Frågade på hotellet, campingen, eller liknande 	12.4%	58
Via nyhetskanaler (t.ex. tidningar, radio och TV) 	60.9%	284
Internet (ej nyhetssidor) 	53.4%	249
Annat 	4.3%	20
För dig som valde "Annat" vänligen specificera:		19
<i>answered question</i>		466
<i>skipped question</i>		3187

16. Varför sökte du ingen information angående förekomst av algblooming?		
	Response Percent	Response Count
Förekomst av algblooming påverkade inte mitt resval 	70.5%	1848
Kände inte till risken för förekomst av algblooming 	4.7%	123
Fick reda på det utan att söka information 	15.6%	410
Hade inte tid 	2.3%	59
Annat 	6.9%	180
För dig som valde "Annat" vänligen specificera:		178
<i>answered question</i>		2620
<i>skipped question</i>		1033

17. Har du påträffat algblooming när du vistats vid hav eller sjö?		
	Response Percent	Response Count
Ja 	64.6%	2029
Nej 	29.4%	922
Vet inte 	6.0%	189
<i>answered question</i>		3140
<i>skipped question</i>		513

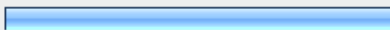
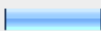

Ja-svar leder vidare till fråga 18. Nej och Vet inte leder vidare till enkätens sista del (fråga 24-27).

18. Hur upplevde du algbloomingarna?		Response Count
		2023
<i>answered question</i>		2023
<i>skipped question</i>		1630

19. Har du någon gång ändrat dina aktivitetsplaner med anledning av algblomningar?		
	Response Percent	Response Count
Ja	37.6%	760
Nej	59.3%	1200
Vet inte	3.2%	64
<i>answered question</i>		2023
<i>skipped question</i>		1630

Ja-svar leder vidare till fråga 20, Nej och Vet inte leder vidare till fråga 21.

20. På vilket sätt ändrade du dina aktivitetsplaner? (Markera ett eller flera alternativ)		
	Response Percent	Response Count
Kunde inte bada i den utsträckning jag hade velat	80.5%	611
Stannade på orten, men bytte badplats	15.8%	120
Stannade på orten, men ägnade mig åt andra aktiviteter	40.4%	307
Förkortade min vistelse på orten, genom att resa till annat resmål	16.5%	125
Förkortade min vistelse på orten, genom att resa hem	7.5%	57
Annat	3.8%	29
För dig som valde "Annat" vänligen specificera:		34
<i>answered question</i>		759
<i>skipped question</i>		2894

21. Har du rest tillbaka till en plats, under sommarsäsong, där du tidigare upplevt algblomningar?			Response Percent	Response Count
Ja			67.5%	1364
Nej			16.5%	334
Vet inte			16.0%	323
<i>answered question</i>				2021
<i>skipped question</i>				1632

Ja-svar leder vidare till fråga 22, Nej-svar leder vidare till fråga 23.

22. Varför valde du att resa tillbaka?		Response Count
		1360
<i>answered question</i>		1360
<i>skipped question</i>		2293

23. Varför valde du att inte resa tillbaka?		Response Count
		329
<i>answered question</i>		329
<i>skipped question</i>		3324

24. Jag är:			Response Percent	Response Count
Man			31.0%	997
Kvinna			69.0%	2221
<i>answered question</i>				3217
<i>skipped question</i>				436

25. Mitt födelseår är:	
	Response Count
	3217
<i>answered question</i>	3217
<i>skipped question</i>	436

26. Min hemkommun är:	
	Response Count
	3217
<i>answered question</i>	3217
<i>skipped question</i>	436

27. Du som önskar är välkommen att här kommentera enkäten och dess utformning.	
	Response Count
	597
<i>answered question</i>	597
<i>skipped question</i>	3056

LUNDS UNIVERSITET

Enkätundersökning angående Sveriges framtida turism

Vi bedriver ett viktigt forskningsprojekt om Sveriges framtida turism, vilket genomförs vid Lunds universitet. Som underlag för vår forskning ber vi Dig att delta i vår enkätstudie. **Enkäten vänder sig till alla som utfört en eller flera sommarresor i Skåne, eller i övriga Sverige.**

Att medverka är självklart helt **frivilligt**. Men, för att denna studie ska kunna genomföras är vi beroende av så många svar som möjligt, så vi hoppas på Din hjälp. Enkäten tar bara cirka **5 minuter** av Din tid i anspråk. Det sker ingen som helst registrering av att det är Du som svarar. All bearbetning sker anonymt med hjälp av dator. Därmed är det omöjligt för någon att spåra Dina svar till just Dig.

För att fylla i enkäten, [klicka här](#).

Ditt svar vill vi ha senast 2008-05-16.

Enkäten har sänts till Dig i samarbete med Position Skåne. Då Du valt att prenumerera på Position Skånes nyhetsbrev blev det möjligt att låta Dig hjälpa oss med vår studie.

Har du några frågor får Du gärna kontakta Heidi Ekström, heidi.ekstrom.346@student.lu.se

Ett stort tack på förhand för Din medverkan

Vänligen,

Heidi Ekström, Institutionen för Service Management, Lunds universitet.
Erik Köpberg, Institutionen för Service Management, Lunds universitet.

Denna forskning handleds av:
Universitetslektor Stefan Gössling, Institutionen för Service Management, Lunds universitet.
Universitetslektor Jan-Henrik Nilsson, Institutionen för Service Management, Lunds universitet.

BILAGA 3 SAMBANDSANALYS

A – UPPLEVD ALGBLOMNING

Samband mellan uppfattningsfrågan upplevd algbloomning (fråga 18) och förändrade aktivitetsplaner med anledning av algbloomningar (fråga 19).

Hur upplevde du algbloomningarna? * Har du någon gång ändrat dina aktivitetsplaner med anledning av algbloomningar? Crosstabulation

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	106,512(a)	16	,000
Likelihood Ratio	117,108	16	,000
Linear-by-Linear Association	19,082	1	,000
N of Valid Cases	2023		

a 6 cells (22,2%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,89.

P-värdet 0,000 påvisar ett statistiskt signifikant samband på 99,9%-nivån mellan upplevd algbloomning och förändrande aktivitetsplaner med anledning av algbloomningar.

B1 – RESEANLEDNINGEN SOL OCH BAD

Samband mellan vikten av reseanledningen "sol och bad" (fråga 2²¹) och förändrade aktivitetsplaner med anledning av algbloomningar (fråga 19).

När du rest i eller till Skåne under sommaren de senaste 5 åren: Hur viktiga har följande anledningar oftast varit? Sol och bad * Har du någon gång ändrat dina aktivitetsplaner med anledning av algbloomningar? Crosstabulation

Chi-Square Tests

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	94,016(a)	8	,000
Likelihood Ratio	96,754	8	,000
Linear-by-Linear Association	54,369	1	,000
N of Valid Cases	1883		

a 1 cells (6,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 4,77.

Ett p-värde på 0,000 visar ett statistiskt signifikant samband på 99,9%-nivån mellan vikten av reseanledningen "sol och bad" och benägenheten att ändra sina aktivitetsplaner med anledning av algbloomningar.

²¹ Sol och bad undersöks även i fråga 6, men eftersom så få respondenter har besvarat denna fråga är det mer givande att undersöka sambandet mellan fråga 2 och 19.

B2

Sambandet mellan vikten av reseanledningen "sol och bad" (fråga 2) och förändrat beteendet på orten genom att byta badplats (fråga 20).

När du rest i eller till Skåne under sommaren de senaste 5 åren: Hur viktiga har följande anledningar oftast varit? Sol och bad * På vilket sätt ändrade du dina aktivitetsplaner? (Markera ett eller flera alternativ) Stannade på orten, men bytte badplats Crosstabulation

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	10,132(a)	4	,038
Likelihood Ratio	11,373	4	,023
Linear-by-Linear Association	6,217	1	,013
N of Valid Cases	706		

a 1 cells (10,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 4,44.

P-värdet 0,038 påvisar att det *inte* finns ett statistiskt signifikant samband på 99,9%-nivån mellan vikten av reseanledningen "sol och bad" och beteendeförändringen bytte badplats med anledning av algbloomningar.

B3

Samband mellan vikten av reseanledningen "sol och bad" (fråga 2) och förändrat beteende i form av en förkortad vistelse på orten genom att byta destination (fråga 20).

När du rest i eller till Skåne under sommaren de senaste 5 åren: Hur viktiga har följande anledningar oftast varit? Sol och bad * På vilket sätt ändrade du dina aktivitetsplaner? (Markera ett eller flera alternativ) Förkortade min vistelse på orten, genom att resa till annat resmål Crosstabulation

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	12,549(a)	4	,014
Likelihood Ratio	12,351	4	,015
Linear-by-Linear Association	7,931	1	,005
N of Valid Cases	706		

a 1 cells (10,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 4,81.

P-värdet 0,014 innebär att det *inte* finns ett statistiskt signifikant samband på 99,9%-nivån mellan vikten av reseanledningen "sol och bad" och beteendeförändringen att byta destination med anledning av algbloomningar.

B4

Sambandet mellan vikten av reseanledningen "sol och bad" (fråga 2) och beteendeförändringen förkortad vistelse på orten genom att resa hem (fråga 20).

När du rest i eller till Skåne under sommaren de senaste 5 åren: Hur viktiga har följande anledningar oftast varit? Sol och bad * På vilket sätt ändrade du dina aktivitetsplaner? (Markera ett eller flera alternativ) Förkortade min vistelse på orten, genom att resa hem Crosstabulation

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	17,827(a)	4	,001
Likelihood Ratio	16,374	4	,003
Linear-by-Linear Association	9,720	1	,002
N of Valid Cases	706		

a 1 cells (10,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,22.

Då p-värdet är 0,001 är sambandet statistiskt signifikant på 99,9%-nivån mellan betydelsen av reseanledningen "sol och bad" och beteendeförändringen resa hem med anledning av algbloomningar.

C1 – RESESÄLLSKAPET BARN

Samband mellan resesällskapet barn (fråga 5²²) och förändrade aktivitetsplaner med anledning av algbloomningar (fråga 19).

Vilket av följande alternativ ingick oftast i ditt resesällskap när du reste? (Markera ett eller flera alternativ) Med barn under 15 år * Har du någon gång ändrat dina aktivitetsplaner med anledning av algbloomningar? Crosstabulation

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	51,137(a)	2	,000
Likelihood Ratio	50,388	2	,000
Linear-by-Linear Association	22,286	1	,000
N of Valid Cases	2023		

a 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 17,65.

Vi ser ett strakt statistiskt signifikant samband på 99,9%-nivån i p-värdet 0,000 mellan resesällskapet barn och de förändrade aktivitetsplanerna med anledning av algbloomningar.

²² "Rest med barn under 15 år" undersöks även i fråga 10, men eftersom så få respondenter har besvarat denna fråga är det mer givande att undersöka sambandet mellan fråga 5 och 19.

C2

Samband mellan resesällskapet barn och (fråga 5) och förändrade aktivitetsplaner genom att stanna på orten men med byte av badplats (fråga 20).

Vilket av följande alternativ ingick oftast i ditt resesällskap när du reste? (Markera ett eller flera alternativ) Med barn under 15 år * På vilket sätt ändrade du dina aktivitetsplaner? (Markera ett eller flera alternativ) Stannade på orten, men byte badplats Crosstabulation

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	6,333(b)	1	,012		
Continuity Correction(a)	5,803	1	,016		
Likelihood Ratio	6,196	1	,013		
Fisher's Exact Test				,013	,008
Linear-by-Linear Association	6,324	1	,012		
N of Valid Cases	706				

a Computed only for a 2x2 table

b 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 41,30.

P-värdet 0,012 innebär att det inte finns ett statistiskt signifikant samband på 99,9%-nivån mellan resesällskapet barn och beteendeförändringen att byta badplats med anledning av algblomningar.

C3

Samband mellan resesällskapet barn och (fråga 5) och förändrade aktivitetsplaner i form av en förkortad vistelse genom att resa hem (fråga 20).

Vilket av följande alternativ ingick oftast i ditt resesällskap när du reste? (Markera ett eller flera alternativ) Med barn under 15 år * På vilket sätt ändrade du dina aktivitetsplaner? (Markera ett eller flera alternativ) Förkortade min vistelse på orten, genom att resa hem Crosstabulation

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	5,917(b)	1	,015		
Continuity Correction(a)	5,230	1	,022		
Likelihood Ratio	5,739	1	,017		
Fisher's Exact Test				,019	,012
Linear-by-Linear Association	5,909	1	,015		
N of Valid Cases	706				

a Computed only for a 2x2 table

b 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 20,65.

P-värdet på 0,015 innebär att det inte finns ett statistiskt signifikant samband på 99,9%-nivån mellan resesällskapet barn och beteendeförändringen resa hem med anledning av algbloomingar.

C4

Samband mellan åldersgrupp (fråga 25) och förändrade aktivitetsplaner med anledning av algbloomingar (fråga 19).

Kategoriserade åldrar * Har du någon gång ändrat dina aktivitetsplaner med anledning av algbloomingar?

Crosstabulation

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	50,906(a)	6	,000
Likelihood Ratio	50,362	6	,000
Linear-by-Linear Association	11,884	1	,001
N of Valid Cases	1994		

a 1 cells (8,3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,67.

Då p-värdet är 0,000 finns ett statistiskt signifikant samband på 99,9%-nivån mellan ålder och benägenhet att ändra aktivitetsplaner med anledning av algbloomingar.

D1 – INFORMATIONSSÖKNING

Samband mellan informationssökning angående förekomst av algblooming inför en resa (fråga 14) och förändrade aktivitetsplaner med anledning av algbloomingar (fråga 19).

Har du någon gång, inför en resa, sökt information angående förekomst av algblooming på platsen du tänkt besöka? *

Har du någon gång ändrat dina aktivitetsplaner med anledning av algbloomingar? Crosstabulation

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	260,074(a)	4	,000
Likelihood Ratio	249,771	4	,000
Linear-by-Linear Association	171,034	1	,000
N of Valid Cases	2023		

a 1 cells (11,1%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,08.

Med ett p-värde på 0,000 kan vi utläsa ett statistiskt signifikant samband på 99,9%-nivån mellan genomförd informationssökning inför en resa och förändrade aktivitetsplaner med anledning av algbloomingar.

D2

Samband mellan informationssökning angående förekomst av algblooming inför en resa (fråga 14) och förändrat beteende i form av en förkortad vistelse på orten genom att byta destination (fråga 20).

Har du någon gång, inför en resa, sökt information angående förekomst av algblooming på platsen du tänkt besöka? * På vilket sätt ändrade du dina aktivitetsplaner? (Markera ett eller flera alternativ) Förkortade min vistelse på orten, genom att resa till annat resmål Crosstabulation

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	65,988(a)	2	,000
Likelihood Ratio	65,735	2	,000
Linear-by-Linear Association	63,968	1	,000
N of Valid Cases	706		

a 1 cells (16,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,32.

Med ett p-värde på 0,000 kan vi utläsa ett statistiskt signifikant samband på 99,9%-nivån mellan genomförd informationssökning inför en resa och beteendeförändringen att byta destination med anledning av algbloomingar.

D3

Samband mellan informationssökning angående förekomst av algblooming inför en resa (fråga 14) och förändrade aktivitetsplaner i form av en förkortad vistelse genom att resa hem (fråga 20).

Har du någon gång, inför en resa, sökt information angående förekomst av algblooming på platsen du tänkt besöka? * På vilket sätt ändrade du dina aktivitetsplaner? (Markera ett eller flera alternativ) Förkortade min vistelse på orten, genom att resa hem Crosstabulation

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	16,019(a)	2	,000
Likelihood Ratio	15,359	2	,000
Linear-by-Linear Association	14,241	1	,000
N of Valid Cases	760		

a 1 cells (16,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,28

Med ett p-värde på 0,000 kan vi utläsa ett statistiskt signifikant samband på 99,9%-nivån mellan genomförd informationssökning inför en resa och beteendeförändringen att resa hem med anledning av algbloomingar.